

Az utolsó táltos

(írta: Pataki Aranka -
Péteri Annamária)

Ez a kalandos ifjúsági regény történelmünk egy talán kevésbé ismert korszakát eleveníti fel. A Szent István halálát követő zűrzavaros évtizedek elmúltával László királyunk kemény törvényeivel helyreállítja a keresztény állam rendjét, stabilitását. A régi rend harcosai a gyepűkre szorulnak, s a keletről érkező könnyűlovas kunok segítségével reménykednek. A pogány hitvilág utolsó papja, Zotmund fia Zoltán, a táltos, a Balaton nádasába visszahúzódva, elhagyatott kalyibában éldegél unokáival.

Történelmi mondák és valóságos események alkotják a fordulatos regény háttérét. A szerző nem ragaszkodik a feltétlen történelmi hűséghez: Szent László leányának, Piroskának bizánci házasságát például évtizedekkel korábbra helyezi. (A valóságban erre csak Könyves Kálmán uralkodása alatt került sor.) A főszereplő, Falics alakját és izgalmas kalandjait az írói képzelet teremtette meg.

A középkor romantikus világa iránt érdeklődő, fiatal olvasók számára szórakoztató olvasmánynak ígérkezik ez a fordulatokban bővelkedő történet.

Péteri Miklósné (Pataki Aranka)

Az utolsó táltos

(regény)

I.-rész

I. fejezet

A Balaton nyugati szélén lévő nagykiterjedésű nádasban, észrevétlenül, fából-ágakból épült kicsiny kalyiba húzódott meg. Éjszakánként füstoszlop szállt itt a magasba, s időnkint, úgy alkonyattájt két-három, hosszú hajú pásztorember állt meg a nádas szélén, hogy hosszú, elnyújtó kiáltással hívja ki rejtekéből a régi rend papját, az utolsó táltost, Zotmund fia Zoltánt.

Csillagvilágos nyári éjszaka volt. Fehérvár felől a Balatonhoz vezető úton két gyerek bandukolt: Egy 10 év körüli, zömök, barna fiúcska, s egy 6 éves forma, kerekarcú, szőke leányka. Meztelen lábuk térdig poros volt, ruhájuk tépetten lógott kis testükön. Szemükben a fáradság bágyadtsága látszott, szinte roskadoztak a hosszú, kimerítő gyaloglástól. Úttalan utakon mentek, messze kerülve a falvakat, csak ott pihentek meg, ahol egy-két sátor állt még, a régi pásztorélet emlékeként.

Messze megyünk még, Jánoska? – kérdezte a kislány. Azt hiszem, reggelre meglátjuk a tavat – felelte a fiúcska. Álmos vagyok és éhes – panaszkodott a leányka... Ha megérkezünk nagyapához, sült halat fogsz kapni, bízatta hűgát a nagyobbik gyermek. Miért is szöktünk meg a fekete papoktól, sírt fel a kicsi. Ott mindig volt ennivalónk...

A kisfiú haragosan toppantott a lábával. – Elég volt. Márka! Erről egy szót se többet! Emlékezz mennyit kellett térdelnünk a templom hideg kövén! Hányszor zártak be a sötét cellába, amikor nem akartam velük mondani azt a sok érthetetlen imát és éneket...

Gondolj anyánkra, Márka! Az egyetlenre, aki szeretett minket! Addig kellett dolgoznia, hajnaltól éjszakáig, míg csak össze nem roskadt. Aztán mit tettek vele? Fáklyákkal vették körül, majd a földbe tették. Mélyen a földbe... Azt mondták, meghalt, az égbe ment... De mi láttuk, hogy nem ment az égbe, hanem a föld alá... És amikor kilopóztunk éjjel, hogy kiássuk, kiszabadítsuk, mit tettek velünk? Megvertek! Emlékszel? Vizes kötéllel vertek, hogy felhólyagzott a bőrünk! Így jött el az ünnep... Húsvét napja... Amikor végre el tudtunk szökni...

Ha megtalálnának, mit gondolsz, mit csinálnának velünk? Nem is jó gondolni rá! Hát csak gyere szépen... Nagyapához megyünk! Én tudom, hogy él...

Mondták a szabad magyarok mindenfelé, amerre jártunk. Zotmund fia, Zoltán, a táltos él, és ő a mi nagyapánk...

– Ülünk le, Jánoska! – sírt fel a kislány! Fáradt vagyok!

A távolban megcsillant előttük a Balaton kék tükre. Ez új erőt öntött a kis vándorok elcsigázott testébe. Véresre marjult lábacskaikkal futni kezdtek. Egy korai pillangó röppent fel előttük, mintegy vezetve őket, majd szitakötők táncára figyeltek, s egyszerre csak ott álltak a tó náddal szegett partján.

Egy öreg pákász foglalatoskodott a nádasban; madártojásokkal teli kaskája a parton pihent. Márikát újra meglepte az éhség. Jánoska – suttogetta... Hadd egyek abból... csak egyet... A kisfiú nem figyelt rá. A vén pákászt nézte. Megszólítsa? – latolgatta magában. Végre úgy döntött, hogy megszólítja. Öreg bátya... ismered itt a nádban Zotmund fia Zoltánt, a táltost? A vénember megfordult... Lassan, komótosan szűrte a szót... A táltos

tost? Aztán minek?...

A fiának a fia vagyok... ez meg itt a húgom, Márka... A fekete papoktól szöktünk... Fehérvárról... Hát azért...

A pákász tölcseért csinált a tenyeréből a szája elé. Hosszan kiáltotta bele a balatoni csöndbe: Zoltán... Zotmund fia, Zoltán... Hahó-hó!

A nád mélyéről, valahonnan elnyújtott kiáltás volt a válasz: Hahó-hó... Aztán megzörrent a nád... Egyre jobban susogott, hajladozott.

A két gyermek előtt ott magasodott a nagyapjuk, Zotmund fia Zoltán tiszteletreméltó alakja. Vállára omló szürke szakállá szinte egészen benőtte naptól cserzett, barna, barázdas arcát, amelyből két mélyenülő, sötét szem pillantott csodálkozóan az apró vándorokra. Testét bőrzeke, és bőrnadrág fedte, csontos kezében görcsös botot szorongatott.

Pillanatig nézte a gyermekeket, aztán eldobta a botot, kitérte a karját és nagyot kiáltott: Falics... Virág... kicsinyeim! És hatalmas keblére ölelte a két gyermeket.

Szeméből könnyek törtek elő, ráhullottak a keblére bújó gyermekfejekre, bütykös, öreg ujjai reszketve simogatták a szőke és barna, poros fürtöket. Falics... kisfiú... Virág... leánykám! Hogy lehet ez? Hogy történhetett? Falics-Jánoska kibontakozott a nagyapja öléből.

Megszöktünk tőlük – mondta egyszerűen. Elég volt belőlük! Apánk elesett, a régi szép életért... tudom én, bár akkor még csak 6 esztendő voltam. Házunkat feldúlták a papok és a király szolgálói... Minket meg, anyánkkal elvittek és bezártak... oda, Fehérvárra... És én mindig vártam, hogy egyszer eljössz értünk, nagyapa... Fehér lovon jössz, nyíllal és lándzsával... sok szabad vitézzel jössz és vörös madarat dobsz a fekete papok házára... És minket kiszabadítasz... Tovább nem tudtam várni. Eljöttem és elhoztam Márikát is...

A kislány már aludt a nagyapja ölében. Mélyen, fáradtan pihegett. Az öreg átölelte a fiút is. Elindultak. A vén pákász, aki eddig csodálkozva, némán bámulta a jelenetet, most utánuk lépett. Zoltán, – szólt az öreghez. Fogd ezeket a tojásokat. Jó lesz a gyermekeknek.

Hadúr megjutalmaz érte – válaszolta a vén táltos és eltűnt a két gyermekkel a nádas sűrű zöldje között.

Zsombékról-zsombékra lépkedve haladt, óvatosan. A láp néhol szép zöld mezőnek látszott, máshol azonban megcsillant a zöld növényzet között a víz. Siklók úsztak feltartott fejjel a nádtorzs között, szitakötők röpködtek, mint élő drágakövek, körülöttük. Ahol szabad víz tükre csillogott, ezerszámba nyüzsgött az apró halivadék. Csendben, szótlánul mentek...

A fiúcska erősen fogta nagyapja kezét. Bizonytalanul érezte magát ebben a mocsárvilágban. Vadkacsák raja úszott el mellettük, s egészen keskeny kis területen lehetett csak száraz lábbal haladni. Végre a nádkunyhóhoz értek. Itt szép, nagy száraz terület látszott, kerek, mint egy lepény. A kunyhó előtt pislogó lánggal tűz égett. Éjjel-nappal égett, nem volt szabad kialudnia. A kalyiba oldalán halászháló száradt, mindenféle furcsa szerszám és fegyver függött. Jánoska belépett öregapja után a kunyhóba. A földre terítve farkasbőrök kínáltak pihenőt. Az öreg óvatosan tette le kis szőke terhét a kunyhó sarkába, puha szénából és farkasbundából készült fekhelyére.

A kisfiú is odarogyott. Néhány pillanat múlva csendesen szuszogott mind a két gyer-

mek. Hazataláltak, dörögte az öreg pogány és egy pillanatra áldón terjesztette ki karjait a két kis gyermek feje fölé.

Zotmund fia, Zoltán, a táltos nádasbéli tanyája előtt ült és táltoshoz egyáltalában nem méltó munkával foglalkozott. Vidrabőrből ruhát varrt Falicsnak. A túje valami nagy hal szálkájából készült, a cernája is állati bélből. Jó erős volt a vidrabőr is, a varrócerna is. Tartós ruha lesz abból, amit a nagyapa készít kis unokája számára. A kalyiba oldalán most is száradnak különböző állatbőrök, melyeket Zoltán részint vadászon, részint híveitől szerzett.

Csudálatos ez a kalyiba is, Zoltán táltos otthona, itt a nádas közepén. Elöl, a tisztáson egy jókora, lapos, füstös, fehér kő áll. Ez az oltár, amelyen az égő áldozatot szokta bemutatni, a táltos Hadúrnak. Hogy mit? Jobbára csak vízi állatokat, nádi madarakat... ritkábban egy-egy bárányt, amelyet a környékbeli, vagy távoli vidékről ide zarándokló szabad pásztorok hoznak... Az igazi áldozat, a fehér ló, még sohasem került eddig az oltárra. Nagy ára van annak manapság, s a régi rend, a régi szabadság hívei, Hadúr hívei egyre kevesebben vannak... És egyre szegényebbek...

A kunyhó oldalán, hátul, ahol a nád legjobban eltakarja az avatatlan szemek elől, fegyverek lógnak. Íjjak, hosszúnyelű, dárdaforma, szűrő-dőfő szerszámok, és egy jókora bőrpajzs. Kardja is van az öreg táltosnak, rézveretes, jó acélkardja, de azt bent tartja az otthonában, féltékenyen őrzi. Jó szerszám az, bármikor szükség lehet rá. Egy buzogány is álldogál a sarokban, ormótlan, nagyfejű, nehéz fegyver.

Régi csatákban forgatta azt a vén táltos, még ifjúkorában, Béla herceg kíséretében. Hej, Béla, Béla! Az volt aztán a hadvezér! Hogy futott előle III. Henrik német császár hada ott túl a Dunán! Azóta is „Vértess”-nek hívják azt a hegyet, amelyen átkergette Béla magyar serege a nehéz páncélruhába öltözött németeket. Itt szórták el páncélingeiket, vértjeiket, hogy ne akadályozza őket az eszeveszett futásban... Jól szolgált akkor, bizony, jól szolgált Zoltán táltos öreg buzogánya. Nem is számolta, hány sisakos koponyát szakított be vele.

Aztán meg Pozsonynál! Ott bizony meleg napok következtek. Henrik császár egész hajóhaddal jött a magyarok ellen. Endre király és Béla herceg akkor még jó testvérek voltak! Együtt harcoltak, együtt védték István király örökségét... vagy inkább Árpád apánkét. Már-már veszni látszott minden, amikor Kund megfúrta a német hajókat. Sorra süllyedtek a Duna fenekére... Rohant, menekült a megvert német had... ők meg, Béla herceggel az élen, üzték-vágták őket. Zoltán jó kardja csak úgy aprította a menekülő németeket... Aztán a testvérek, békétlenkedni kezdtek.

A német veszély elmúltával már nem szorultak egymásra... Endre király bölcsős fiát, a csecsemő Salamont megkoronáztatta István koronájával. Béla herceg, aki a Tiszántúlon országolt, nem nyugodott bele Salamon trónöröklésébe. Mélyen bántotta bátyja hitszegése, hiszen amíg szükség volt kardjára egyre azt ígérte, hogy halála esetén öccsére hagyja az országot... Na, de régi dolgok ezek!

Öreg Zoltán sokat mereng rajtuk, sokat gondolkozik. Pozsony után igen, akkor még fehér lovat áldozott Hadúrnak, hálából a győzelemért, ugyanakkor, amikor a fekete papok Fehérváron nagy énekléssel hálálkodtak a keresztrefeszítettnek... A fehér ló füstje büszkén, egyenesen szállt fölfelé, s az áldozat körül még ott állt az ország népének, Béla seregének csaknem a fele.

Zoltán öltöget, öltöget a vidrabőr ruhácskán. Egyszerű a szabása ennek a bőrruhának, egyenes, csak kétoldalt kell összevarrni és helyet hagyni a fejnek meg a karoknak. Na, de nem parádézni fog Falics benne, hanem halászni, vadászni a nádban. Jó lesz itt az. Készen is van már. Az öreg letépi a bélből készült fonalat és belép a kalyibába. A két gyermek még mindig alszik. Zoltán a kalyiba balsarkában motoz, ahol élelmiszereit tartja, felakasztva, vagy agyagból készült korsókban, fazekakban. Néhány szárított hal lóg ott, az egyik cserépedényben, pedig gabona magvak zörögnek. Ide helyezte el a vén pákász ajándékát is, a madártojásokat. Vacsorát kellene készíteni a gyermekeknek. Fogja a tojásokkal teli kassát, kiviszi. A tojásokat szépen, óvatosan, egyenkint belerakja a forró hamuba, aztán felszítja a kunyhó előtt éjjel-nappal pislákoló tüzet. Jó keményre főnek így a tojások, az egyre forrósodó hamuban. Szárított hal és kemény tojás pompás vacsora lesz a két kis éhes vándor számára. Közben leszáll az alkony a nádra. Susog, susog a nádas az esti csendben. Megszólal a békakórus, itt-ott egy-egy tücsök is ciripelni kezd. Feljön a hold, felragyognak a csillagok. Áldozatot kellene bemutatni Hadúrnak a két hazatért gyermekért... Jó, hogy hazajöttek... Hogy megvannak! Zotmund nemzetségének utolsó két hajtása... nem is kető, csak egy! A leányka nem számít, csak a fiú! Falics! Alpár fia, az utolsó ág a régi nagy család, Zotmund családjának fáján. Ha Falics elpusztul, nincs tovább...

Zoltán, a vén táltos az égre néz. Valahol ott, a csillagok mögött él Hadúr, a magyarok ősi istene... Aki annyi csatában, vándorlásban, kalandozásban vitte győzelemre az ősök kardját... Akihez megtértek mind, a harcos ősök és ellenségeiket szolgálóikká tette a harcos isten... Most hálát kellene adni neki, Falicsért... De mit áldozzon fel? Vadlucák gágogását hallja. Lekapja íját a kalyiba oldaláról, tollas nyílvezzőt helyez az idegre. Száll a nyíl nyári estében, s az elkésett vadruca-csapat egy szép példánya lassan lehull... egyenesen az áldozati köre.

„Oh, de szép volt ez, nagyapa” – szólal meg mögötte valahol Falics hangja. „Ugye megtanítasz engem is nyilazni? A fekete papok ilyesmire nem tanítottak! Pedig ez az igazi! Ez a legszebb.”

„Csendben légy, fiacskám” – mondja a táltos és a kunyhó előtt égő tűzből parazsat visz az oltárköre. Aztán rözsét, ágacskákat rak rá, arra pedig elhelyezi a madarat. A tűz belekap a madár tollazatába... Az égő toll, s a perzselődő hús szaga betölti a levegőt. Közben teljes fénnnyel ragyog fel a telehold és száll a füst... fölfelé száll, egyenesen fel, az égbe. Hadúr elfogadta az áldozatot.

Zoltán és Falics kézen fogva állnak az áldozati tűz körül. A fiúcska nem tudja, mi történik itt most, fogalma sincs róla, miért égeti el a vadrucát a nagyapa, de valahogyan tesz neki az egész: a nádas, a telihold, a felfelé szálló füst, a bűvös ígéket mormoló öregember, a lobogó lángok. Minden olyan új, olyan titokzatos, és mégis annyira ismerős. Minta már sokszor látta volna ezt a képet! Mintha már sokszor állt volna így nagyapjával

az áldozati állat hamvadó teteme előtt, figyelve a szürkéskéken gomolygó füst útját...

Nem is tudta, mit érez, mit tesz, amikor odaborult nagyapja széles mellére. „Olyan jó... itthon... nálad...” suttogta és boldogság fénylett a szemében. Utolsót lobbant az áldozati láng... A madárból nem maradt több egy maroknyi fehér hamunál.

Zoltán két unokájával a konyhá előtt ült. Nagyszerűen ízlett a gyerekeknek a hamuban főtt tojás és a szárított hal. Falics hirtelen megkérdezte: Nagyapa, miért nem hívsz minket a nevünkön? Miért mondod nekem azt, hogy Falics és Márikának úgy, hogy Virág?

Mert a ti igazi nevetek ez! Így neveztünk el benneteket, amikor a világra jöttetek. Apátok, Alpár, az én hős fiam és anyátok, Gyöngy, az erdélyi Gyula legkisebbik lánya... A János és Márika nevet csak ott adták rátok, a fekete papok házában... Keresztény nevek azok... Nem magyar nevek! Ti pedig magyarok vagytok, Zotmund ősi nemzetségének hajtásai. Nem viselhettek idegen nevet.

Márika-Virág csodálkozva hallgatta az öreg táltos szavait. Nem értette, mit mond, csak annyit értett meg belőle, hogy őt most már Virágnak fogják hívni. Ez tetszett neki. Tudta, mit jelent a szó: virág. Piros pipacs, sárga gólyahír, vörös tüskerózsa, kék nefelejcs... mind virág, virág. Hálásan simult öregapjához: „Én Virág vagyok?” Igen, igen, kicsim, Virág vagy! És anyád, Gyöngy, a legszebb leány volt, túl a Tiszán... Te is szép leszel! Nagyon szép! Anyád is szőke volt, mint te.

Falics is nagyapjához simult. „Nagyapó! Mesélj nekünk valamit! Valamit, ami régen volt! És igaz!”

Mesélek, Falics fiam! Sokat fogok mesélni! Sokat éltem, sokat láttam! Elmúlt már vagy 60 tavasz is felettem. És az igazat fogom mondani neked! Hogy láss, hogy jobban és gyorsabban tanulj meg látni. De most már későre jár. Ideje, hogy pihenni térjünk. Elfáradtam!

Bementek a kalyibába. Leheveredtek a farkasbőrökre. Felettük ezer csillagot ragyogtatott a nyári ég, körülöttük susogott, éji zenét zenélt a nádas... messze, valahol, Gyöngy hazáján, a havasfejű erdélyi hegyeken túl riadót fújt és harcra készülődött egy harcban edzett vándornép, a kun.

II. fejezet

László király nagyváradi palotájában kora reggel óta nagy sürgés-forgás volt. Szinte egymásba ütközik a sok külső és belső szolgálattévő. De hogy is ne? Fényes hintók egész sora áll a díszes, kőből és fából épült királyi palota előtt. A kocsik balján idegen ruhába öltözött kocsisok ülnek, s csak ümmögéssel, no meg kézzel-lábbal felelgetnek az őket körülvevő, bábész sokaságnak.

A királyi palota kapujában mereven, mint a cövek, két páncélruhába öltözött alabárdos vitéz őrökdi. Úgy állnak ott, mintha acélból öntött szobrok lennének, csak sötét pillantású szemük villan jobbra-balra; a sok tolongó, kíváncsiskodó magyart figyelve. Egyszer csak egy talpig barna szőrcsuhába öltözött papi ember alakja tűnik fel a tömegben. Egyszerre utca támad előtte, a bábészkezők tisztelettel utat nyitnak neki.

Magas, negyven év körüli, őszülő halántékú ember a pap. Felemelt jobb kezével keresztet rajzol jobbra-balra a térdre hulló, áldását váró asszonyok, kerek szemmel bámuló gyermekek felé. Amikor a palota bejáratához ér, megáll az idegen hintók előtt. Könnyedén, gyorsan pergő idegen szóval beszédbe elegyedik az idegen kocsisokkal és katonákkal. Hamarosan megtudja, amit akar.

A jövevények a görög császár követsége, és azért jöttek, hogy László király 10 éves hajadon leányát világszép Piroskát feleségül kérik a görög császár fia számára. A szerzetes végigsimít őszülő haján, még néhány keresztet rajzol a körülötte térdeplők felé, majd gyors léptekkel befordul a királyi palota kapuján. Az alabárdosok nem tartóztatják fel, sőt tisztelgésre emelik fegyvereiket.

Ki volt ez? – kérdezi egy csimbókos hajú, báránybőrzekés, pásztor külsejű magyar a mellette álló, tarkakendős asszonytól.

– Pió atya, a király barátja és gyóntatója – feleli az asszony a városbéliek biztos tájékozottságával. Aztán még súgva hozzáteszi: nagy tudós... azt mondják, varázsolni is tud! Csodákat is tud tenni.

– Szent ember – fűzi tovább a szót kérdezetlenül egy fiatal vitéz. Azért térdelt le mindenki, amikor elhaladt közöttünk.

– Na, én ugyan nem térdeltem le, – mondja a csimbókos hajú.

– Talán pogány vagy? – kérdezi az asszony. Tudod, hogy László királyunk szigorú törvényt szabott a pogányokra?

– Meg a garázda, tolvaj kóborokra! – tódítja az ifjú vitéz.

– Jó lesz hát vigyázni, a külsőd is kóbor pogányra vall.

– Magyar vagyok, akár ti, – ránt a vállán egyet a báránybőrzekés...

Csúf dolog a magyarnak magyar ellen fenekedni, mikor van ellenség a gyepükön kívül elég.

A pásztorforma ember ezzel odébb is állt. Tudott már eleget abból, amit tudni akart. Utat tört hát magának a szünni nem akaró csödületben, még egy utolsó pillantást vetve a

követségbe érkezett görög hintókra és szekerekre. Az utolsó szekér mellett mégis megállt egy pillanatra. Ponyvával bevont, hosszú útra való kocsi volt az, de nem ez ragadta meg emberünk figyelmét. A szekér mögött, hosszú pályára kötve hófehér csikó ropogtatta a saroglyába vetett szénát. Fialat állat volt, látszott rajta, hogy még nem törte nyereg a hátát. Talán ajándékba hozták László királynak?

Vagy csak az anyjával együtt hozták el Magyarországra? Talán el akarják adni vásárnapon a nagyváradi templom előtti piacon? Gyönyörű állat! Érzékeny, rózsaszín orrcimpái remegnek, ahogy a levegőbe szimatol. Füleit hegyezve, szép, barna szemével ránéz a csimbókos hajúra, mintha azt kérdezné:

Tetszem neked? Szép vagyok? Karcsú bokái szinte táncra, díszlépésre teremődtek. Keve, – a pásztor, – a lovas ember szakértelmével gyönyörködik a ritka szép csikóban. Másodfű csikó lehet. Nemes állat! Ilyeneket szokta az ősök áldozni Hadúrnak... az ősök! A szabad magyarok, akik Árpád apánkkal a vereckei úton jöttek ide, hogy megszerezzék fiaik és unokáik számára ezt az áldott földet. Ezt a földet, ahol most már tilos az áldozat, Hadúrnak, az ősök istenének... és ahol a szabad pásztornak itt is, ott is neki szegeznek a kérdést: pogány vagy talán?

Keve agyában villámgyorsan követik egymást a gondolatok. László kihirdette az egész országban, hogy tilos a kútfőknél és berkekben való áldozat Hadúrnak... Aki mégis az ősi, harcos istennel áldoz, egy ökröt tartozik fizetni a fekete papoknak... és ha nincs ökre? Kevének nincs. De fehér lova sincs, amelyet feláldozzon! Pedig de nagyon kellene az áldozat.

Hadúr szívesen fogadná... Füstje felszállna, fel, fel magasra... és a harcos isten melléjük állna... a kóborok mellé, a kisémmizettek mellé... melléjük, akik egyre kijebb szorúlnak, a gyepükre, mert nem akarnak a sokféle szolgáltatásnak eleget tenni uraknak, papoknak, királynak... Nem akarnak, nem tudnak egy helyben élni, házat építeni... Azt hiszik, megfúlnak a négy fal között... A kapálástól a derekuk szakad le... Nem és nem!

A szabad magyarok Árpáddal együtt harcoltak ezért a földért, nem szolgálnak hát senki fiának, legkevésbé a jöttment idegeneknek... Ő, Keve, áldozatot fog bemutatni Hadúrnak... és egybegyűjti mind a kóborokat... És elúzik együtt a fekete papokat, és az István király idején, meg azóta is egyre betelepülő sok-sok idegent...

A föld újra az övék lesz, egészen az övék. Az ő nyájaik fognak legelészni a Dunától a Tiszáig és a Tiszán túl is... Aki egy tyúknál nagyobb értéket lop, halállal bünhődik, – csengetnek hirtelen Keve fülébe László új törvényének kemény szavai. Áll, áll Keve, nézi a csodaszép fehér csikót és eltűnődik. Meg kell szereznie... akárhogy. Hadúr, az ősi isten kívánja ezt. Neki, Kevének kell bemutatnia az áldozatot... Mindnyájukért, akik a Tiszántúlon és az északi gyepükön kóborolnak állataikkal, hazátlanná válva... Ez az áldozat fogja eldönteni a sorsukat... Keve lehajol... Valami megvillan a kezében...

Egy pillanat senki sem vette észre, s a szép, fehér csikó kötőfékje el van vágva. A szép állat csendesén ropogtatja tovább a szénát, de Keve tudja, hogy mit tesz... Tarisznyájában kotorász, majd egy csomó furcsa illatú füvet tart hirtelen a fehér csikó orra alá. Mintha csak kedveskedésből kínálná. Nem is tűnik fel senkinek. A csikó megszagolja a fűcsomót, aztán hosszan felnyerít. Felágaskodik, majd vad vágtaiba fog.

Mire az emberek felocsúdnak, mire a görög kocsisok észhez térnek, rég túl vágat már a ló a város határán, fut, egyre fut, remegő inakkal, kétségbeesetten, mintha üzné, üldözne valaki... Pedig a kocsisok, s az önként segíteni akarók már rég felhagytak az üldözéssel. „Rontás állt belé” mondják a nagyváradiak és az a tarkakendős asszony, akivel ott a palota előtti bámészkodók között már találkoztunk, halkan azt mondja egy másik asszonynak: az a kóbor pogány ronthatta meg... talán valami táltosivadék volt.

Keve ezalatt komótosan, lassan ballag az erdő felé. Éles szeme biztosan megkülönbözteti járatlan utakon is a vágató ló nyomát. Tudja, hogy a ló addig fut, míg halálosan fáradtan a félelemtől és a vad rohanástól le nem rogy. Tudja, hogy meg fogja találni. A csikó most már az övé... Nem, nem az övé! A kóboroké, a szerte e hazában hazátlanul csavargó, üzött és üldözött szabad pásztoroké... nem is ezeké, hanem Hadúré, aki az áldozat után biztosan kivívja nekik ősi szabadságukat...

László király, István koronájával a fején, palotája ebédlő-termében ül, hosszú, dúsan terített asztal mellett. Jobboldalán Pió atya foglal helyet, balján korán anyátlanul maradt leánya, a tízéves Piroska.

Jobbról-balról ülnek a magyar urak rang szerint, egyházi és világi méltóságok. A asztal túlsó felén foglal helyet a fényes görög követség, selyembe és bársonyba öltözötten, arannyal és drágakövekkel ékesen. Egy alacsony termetű, élénk fekete szemű kis ember, Hiláriusz beszél éppen, a görög császár képviselőjeként.

Jó egészséget, csendes országlást kíván a nagy hírű, nagy vitézségű László királynak és Isten áldását a gyöngyvirágszép Piroska királykisasszonynak...

Piő atya tolmácsolja a követ szavait. Magasra emelkednek a kupák és ekkor... beront a királyi ebédlőterembe egy ifjú vitéz. „Lopás! Lopás történt! Elloptak a követségi lovak közül egy érintetlen fehér csikót”.

A követek felugrálnak. A magyar beszédet nem értik, de az izgalom rájuk is átragad. László király haragos ráncokba vonja össze magas, fennkölt homlokát. „Nyugalom... barátaim... nyugalom...” kiáltja. „Amint a törvény előírja, halállal lakol a tolvaj! A követeket pedig királyi méneseimből a legszebb két csikóval kell kártalanítani...”

Az ebéd most már gyorsan befejeződik. Utána a trónterembe vonul a király. Hatalmas, délceg alakja fejjel kimagaslik az őt körülvevő egyházi és világi hatalmasságok közül.

Jobbján mint valami lenge lilomszál, csillogó fehér ruhában, fátyolos homlokkal, szemlesütve halad karcsú, szép Piroska.

Nagy, sötét szemei újra és újra megtelnek könnyel. Nem győzi törölgetni aranszegélyes köntöse ujjával. Közben aggódva pillant jobbra-balra. Vajon nem látják-e a könnyeit a görög és a magyar urak? Nagy baj volna, ha látnák!

Apja-ura szigorúan ráparancsolt, hogy királynői méltósággal kell viselkednie a követurak és a magyar előkelők szeme előtt. De mit tehetne? Kicsi szíve csordultig van fájdalommal, hogy el kell hagynia jószágos atyja-urát, és hazáját, ahol született, Váradot, ahol a királyi palota kertjében, ciprusbokrok között alussza örök álmát az édesanyja. El kell válnia játszótársaitól és mindattól, ami eddigi életét jelentette. Oh, de hosszú is az út a királyi ebédlőtől a trónteremig. Világszép Piroska azonban nem bánná, ha ez a lassú séta örökké tartana.

A trónterembe érve László király elfoglalja helyét a dúsan aranyozott trónszéken. Leánykáját balkéz felől maga mellé ülteti az alacsonyabban álló, szintén aranyozott faragású székre. Jobboldalán üres marad a hely. Az a hely a királynét illeti. A királyné azonban régen nem ül már le arra a helyre. A nagy király homlokán a ború felhője suhan át egy pillanatra. A szőke asszonyra gondol, aki itt hagyta néki azt a gyermeket, kinek sorsáról most határozni kell. Vajon mit szólna, mit határozna most az anya, mikor egyetlen gyermekének egész jövője, boldogsága forog kockán? Az anya azonban semmit sem szól... régen nem szólhat már.

Az alacsony, kis fekete ember, a görög követség vezetője, Hiláriusz azonban annál szaporábban ejti a szót. Sebes görög beszédét tempósan, kimérten fordítja magyarra a tudós olasz pap, Pió atya.

Semmi kétség nincs többé, a görög követség azért jött magyar honba, hogy a feketeszemű, aranyhajú királyleányt, Piroskát elvigye innen, elvigye messze, a tengertől körülvelt Görögországba, a görög császár márványpalotájába, hogy Komnenosz Jánosnak, a görög császár fiának felesége legyen. László király lehajtott fejjel hallgatja, hallgatja a görög császár üzenetét.

Arra gondol, hogy az az ember, aki most fia számára Piroskát kéri, korábban nagyot vétett ellene, és Magyarország ellen, hiszen ő küldte, uszította a besenyők utódait, a kunokat, hogy törjenek rá Erdő-Elvére...

1068-at írtak akkor a kolostorokban és apátságokban az írástudó papok... A magyar trónok még akkor nem ő, nem László király ült, hanem András fia, Salamon...

Mint fekete varjúcapat, tört rá az országra a kun. Ha akkor... Oh, ha akkor László nem segített volna a hitszegő unokatestvérnek, Salamonnak... Pusztítva, rabolva, gyűjtögetve nyomult előre a kunok harcos népe. Reszketve bújt előle a falvak, városok békés lakossága...

László azonban körülhordoztatta a véres kardot, s a szabad magyarok százával gyűltek a zászlók alá. Cserhalomnál volt a döntő ütközet. Maga sem tudja, hogyan történt, de elfogta a szent harag a pusztító pogánnyal szemben, s óriási csatabárdját magasra emelve, nagy, csontos sárga paripáján úgy rontott előre, mint az Isten mennyköves haragja. Vágta, aprította a pogányt... Se látott, se hallott, csak vagdalkozott végeszakadatlan. Utcák nyíltak előtte a pogány seregben, s mögötte hőssé vált minden magyar harcos. Oroszlánként verekedve követték őt, a vezért. A kunok rémülten hátráltak, szinte már nem is földi embert láttak benne, szemükbe kiült a rémület... és futni kezdtek... Ő, László üldözte őket, akit elérte, annak utolsót lobbant élete gyertyája...

Már csak egy pogányt látott futni. Lováról szakadt a tajték, egyre nőtt a távolság a menekülő és László herceg között. De azt a kunt utol kell érni! Hiszen egy leányt visz az ölében, egy magyar leányt. „Szép húgom, rántsd le magaddal a kunt” kiáltott akkor ő, László... szinte most is hallja hatalmas hangját, ahogyan akkor végigzengett a tájon... és a következő percben a kun is, a leány is a földön hempergett. László utolérte őket, a leányt lovára emelte és hazavitte apjához, a kerlési várba. Az életéért könyörgő kunnak megkegyelmezett, de rabszíjra fűzve magával vitte palotájába. Ogul azóta egyike leghűségesebb vitézeinek... a keresztségben Péter nevet kapott, s most is itt áll őrt a trónterem

kapujában...

A király felemelte a fejét. Az emlékezés barázdákat vont homlokára, s most hirtelen nem tudta, mit kell mondania. A trónteremben csend volt... A magyar urak és a görög követség feszült várakozásban függesztették szemüket a nagy királyra. Igen, most felelni kell Komnenosznak... A béke kell a népnek, az országnak, és kell a barátság, a szövetség... Magyarországnak nincs tengere, Görögország három oldalát mossa a tenger... Kereskedés útja nyílik meg így talán Görögországon át a nagy világ felé.

László királynak nincsen fia, csak ez az egyetlen leánya. Ki tudja, mi sors vár a házára, ha László elköltözik az élők sorából? Unokaöccsei, Kálmán és Álmos nem felelnek meg reményeinek. Kálmán örökösen csak a könyveket bújja, csak a tudományoknak él... és púpos is szegény, félvállú... Álmos délceg, szép ifjú, trónra termett, daliás vitéz, de szertelen, kiszámíthatatlan és önző. László király Álmost szánta utódjául. De vajon megállja-e majd a helyét? István koronája nem könnyű! Jó lesz Álmosnak a bölcs szövetséges, a görög császár, és tudományban, kardforgatásban, ország vezetésben egyaránt kiváló tanulmányokat folytató fia, János. Meg kell kötni ezt a szövetséget, oda kell adni a leánykát. Oda kell adni egyetlenét, ha szíve szakad is utána. Felemelkedett ültéből a király és komoly, megfontolt szavait ismét Pió atya tolmácsolta a görög követségnek:

„Mondjátok meg uratoknak, Komnenosznak, az én keresztény, királyi testvéremnek: ajánlatát és kérését igaz szívvel fogadtuk, bölcsen megfontoltuk és királyi házunkra, úgyszintén országunkra nézve kedvezőnek találván, elfogadjuk. A leánykát mához öt hónapra útnak indítjuk új hazájába, hogy leendő férje-ura mellett nevelkedvén, a görög nép nyelvét és szokásait megtanulván méltó császárnéja legyen Görögországnak. Öt hónap alatt felkészítjük őt az útra, összeszedvén a hozományul szánt arany és ezüst marhákat, selymeket és bársonyokat, valamint kiválasztván kísérete tagjait. Ha tetszik, időzzetek ezen öt hónapig nálunk, magatokat palotánkban mulatván, ha azonban haza akartok menni, vigyétek hírül császároknak, az én királyi testvéremnek, az előbb mondottakat.”

Pió atya odahajolt a királyhoz és a fülébe súgta: „Szívem szerint és isteni sugallat szerint szólál, uram. Bocsásd el kegyesen a követeket és Piroskát vezettesd ágyas házába. Igen sápadt szegényke, még elalél.” László hát elbocsátotta a követeket, s az urakat.

Piroskát Ogul-Péter, a hűséges kun testőr vezette át a kerten, hogy átadja Jolánta nének, aki Piroskának csecsemő-korától dajkája volt.

Jolánta rémülten ölelte magához kis úrnőjét, szinte letépte liliomszép testecskéjéről a dús aranyhímtől nehéz köntöst, s az egész testében reszkető gyermeket ágyba fektette. Meleg, fűszeres bort itatott vele, öreg tenyerében melengette a leányka jéghideg, parányi kezét.

„Mi lelt, gyöngyvirágom? Mi bajod tubicám, arany tulipánom?” – babusgatta.

„Jaj, Jolántám, édes dadám, ne kérdezz, ne kérdezz”... zokogott fel a megkínzott szívű gyermek...

„Elmegyek, el kell mennem messze... Itt hagyom Váradot, itt hagyom örökre szép Magyarországot... Göröghonba megyek, császárné lesz ott belőlem, de a szívem belészakad... Vége a labdázásnak a palotakertben! Vége a fogócskának Álmos herceggel... a drága, jó Kálmán sem mesél többé a régi, pogány Rómáról, meg az

Olympuson élő istenekről...”

És sírt Piroska, mint a tavaszi zápor, sírt jó dajkája keblén keservesen. Ezekkel a könnyekkel búcsúzott el régi életétől, örökre.

„Veled megyek, kislányom, virágszálam! Ugye, elviszed magaddal a te öreg dajkádat?”
– kérdezte Jolánta néne.

„Elviszlek, Téged elviszlek, daduskám, de hát apám uramat? És Álmost meg Kálmánt? Őket nem vihetem! Anyám sírját is itt kell hagynom... és sírt, sírt Piroska, egyre jobban pihegve, hüppögve, mint valami kicsi baba, míg jó dajkája simogatása, babusgatása végre annyira elcsitította fájdalmát, hogy csipkés selyempárnáin álomba sírta magát.

A királyleány ágyasházának nyitott ablakán benézett a telehold, a nyári virágok illata sóhajként szállt az ég felé a királyi kertből. Piroska aludt. Szőke hajfürtjei szétterültek a párnán és a holdvilágnál úgy csillogtak-ragyogtak, mint megannyi szertegurult arany karikagyűrű.

III. fejezet

A Balaton nádasában, Zotmund fia Zoltán tanyáján csendesen peregtek a napok. Falics és Virág úgy megszokták már a nádas, a lápos, ingoványos tájat, mintha csak itt születtek, s mindig itt éltek volna. Reggel korán keltek. Amint a nap felkelt a Bakony mögül és piros sugarai elárasztották a Balaton ébredező tükkrét, Zoltán táltos is felébredt, s kisietett, hogy köszöntse a napot. Nagyapja motozására felébredt Falics is, Virág is, és ők is kisiettek a nádkunyhóból, napot látni. Felszították az éjjel-nappal pislákolva égő tüzet, halat vagy vadmadarat sütöttek reggelire.

Virágocskát eleinte hosszú pályára kötötte a nagyapja, hogy baj ne érje az ismeretlen, ingoványos tájon, de a kislány hamar megtanult tájékozódni, hamar felismerte, hová lép, hová nem, s most már szabadon járhatott a kunyhó környékén. Virágot szedett, abból láncot font és azzal díszítette magát. Jó játék volt ez nagyon. De dolgozott is Virág: gyűjtögetett. Madártojásokat keresett, mikor meg már a partra is kimehetett, eső után gombát szedett, ehető gyökereket ásott ki a földből, vadszedret, vadkörte, az erdő szélén mogorót szedegetett.

Ha valami ismeretlen gyümölcsöt, vagy bogyót talált, ujjongva vitte nagyapjához: „Mi ez, apó? Meg lehet enni?” Nagyapó minden fát, fűvet, virágot ismerni látszott. Biztosan megmondta gyümölcscről, gombáról, ehető-e vagy nem. Kicsi Virágnak a növényekkel, apró állatokkal való ismerkedés töltötte ki minden napját.

Falics csaknem állandóan nagyapja mellett tartózkodott. Sokat kellett tanulnia, hiszen a kolostorban egészen másfajta tudományokra oktatták őt a fekete papok, mint amilyenre itt a lápban szüksége volt. Elsősorban vadászni és halászni kellett megtanulnia. Órák hosszat ült egyedül, szótlanul valahol a parton, valami nagy kövön és hosszú hídról zsineget lógatott a vízbe. A zsineg végén horog volt, azt kellett bekapnia a halnak. De Falics szívesebben halászott varsával. A nádból font, keskenyszájú, befelé bővülő, kosárszerű alkalmatosságot már este lerakták a nádasban azokon a helyeken, ahol a halak tanyázni szoktak, s másnap csak össze kellett szedni a zsákmányt.

Az igazi élvezet azonban a vadászat volt. Magasban szálló vízimadarakat, nyíllal eltalálni, úgy célozni, hogy számítsen arra, mennyit repül még a madár a levegőben addig, míg a nyílvessző eléri... Falics már a nádasban tartózkodása negyedik napján egyedül lőtt egy vadrucát. Pompás ebédjük lett belőle, s a kisfiú nagyon büszke volt a tudományára. Azóta lőtt már tüzököt is, darut is, sőt egy alkalommal, kint a parton, az erdő felé futtában elejtett egy szép, kövér nyulat. Olyan izgalom fogta el, ha mozgó állatot látott, hogy legszívesebben egész nap vadászott volna. Nagyapja azonban figyelmeztette: csak annyit szabad lelőnie, és csak azt, amit a kis család el is fogyaszthat. A télire való gyűjtés ideje még nem érkezett el.

Falics időnkint el-elnézegette a kunyhó oldalán lógó harci szerszámokat is. Kérdezte nagyapját, melyik mire való, melyiket mikor és hogyan használják. Zoltán, látva a fiú érdeklődését, elérkezettnek érezte az időt, hogy unokáját a harci tudományok rejtelseibe is bevezesse. Milyen örömmel forgatta Falics a kardot. Milyen élvezettel hajította egyre

távolabbi célpont felé a dárdát! Milyen ügyesen használta védekezésre nagyapja nehéz bőrpajzsát, mikor az öreg vívni tanította. A buzogányt, – nagyapja háttollú, nehéz fegyverét, – olyan könnyedén forgatta meg a feje felett, mintha csak valami könnyű kis játékszer lett volna, s olyat vágott vele a parti tisztáson álló, villámsújtotta, kiszáradt fa derekára, hogy a derékvastagságú, vén fa gyökerestül fordult ki a földből. Egy szó, mint száz, Falics ügyes volt a fegyverforgatásban, hiszen harcos ősök nemes vére csörgedezett ereiben, karja pedig erős volt, mint a vas és minden nappal edzettebb, erősebb lett.

A legszebbek azonban mégis a nyári esték voltak a nádban, amikor a nap már búcsúzni készült, s előbb vérvörösré, majd ibolyalilára, végül rőt-aranyra festve a vizet, lebukott nyugaton. A tájra csendes, méla éjszaka borult, csak a víz csobbant egyet olykor-olykor, csak a békakórus, s a tücsök muzsika zengett. A hold a felhők mögött bujkált, vagy sápadtan ragyogott a csillagoktól körülvéve, s ők hárman, a nádas lakói, nézték az eget.

Zoltán a táltos mesélt ilyenkor unokáinak. Ájtatos csendben, mint szent kinyilatkoztatásul hallgatta őt a két gyerek. És szólt a rege a régi magyarokról, a rég elhagyott, messzi hazáról, szólt az ősöket új hazába vezető hófehér szarvasról, éji sötétben táncot lejtő tündérleányokról. Kis fények gyúltak ki a lópban, halványlilák, sárgák, meg kékek, imbolyogtak, tovább szökelltek, s a két gyerek nagyapjához bújt. „Lidércek” suttogta Virág... Ágakat dobtak a tűzre, hogy ki ne aludjon, s apó tovább mesélt, Árpádról, az első fejedelemről, a vérszerződésről, melyet ott kötöttek a 7 törzs vén vezérei az öt folyó közti kis hazában...

„A hét törzs sátrai szétszórta borították az öt folyó által szétszabdalt tisztást. Ameddig a szem ellátott, emberek nyüzsögtek, katonák gyakorlatoztak, gyermekek kergetőztek, juhnyájak és tehéncsordák legelészték. A nap aranyos korongja bőven szórta sugara- it a tájra. Dél volt.

A folyóparton, a tanács mezején, hét öreg harcos vitatkozott: a hét vezér. Távolabb beszélgettek csoportokba verődve a fiatalok, a hét törzsfő fiai, és unokái. Ennek a csoportnak a közepén 40-45 év körüli, széles vállú, magas férfi vitte a szót: Álmos fia, Árpád. Arról beszélt, hogy a darvak és a gólyák is vezért választanak, mielőtt ősszel útra kelnek... a magyarság 7 törzsének is vezérre, fejedelemre volna szüksége. A fiatalok lelkesen helyeseltek. Levente a 25 éves ifjú vitéz áhítattal figyelte apja szavát és Kund vezér fia, Kusid magasra hajította báránybőr-fővegét. Az öregek vitája is egyre hangosabbá vált. A hírtelen támadt szellő egy nevet sodort a fiatalok csoportja felé: Álmos vezér nevét. „Éljen Álmos... éljen” visszhangzott a kiáltás, és a távolabb gyakorlatozó harcosok is ujjongva harsogták: „Álmos... Álmos vezér!”

Az ősz, öreg, sok csatát járt törzsfő fölemelkedett ültéből. Beszélni kezdett:

„Véreim! Magyarok vezérei! Köszönöm, hogy engem választottatok. Ám, amint tudjátok, én már öreg vagyok! Napjaim, tán óráim is meg vannak számlálva. Hanem itt van a fiam, Árpád. A hadban bátor, a tanácsban bölcs. Neki adom át a vezérséget. Őt válasszátok!”

„Éljen Árpád vezér!” harsogott a kiáltás, s a fiatalok felkaptak egy erős harci paizsot, arra ültették Árpádot és magasra emelték.

Tarján, a vén táltos, az áldozat bemutatásával foglalatoskodott, hallgatott eddig, de

most vak szemét a búcsúzó napkorong felé fordítva így szólt: „Magyari népnek bölcs vezérei! Hadúr tetszéssel fogadta elhatározásokat! Érzem, tudom, az áldozati tűz füstje felé száll! Esküdjetek meg hát Hadúrra, hogy Árpád vezért követitek, ellene nem lázadtok, szavát megfogadjátok, s az ő nemzetségéből származó fejedelmeknek ti és utódaitok is engedelmesek lesznek. Aki az esküt megszegi örökre, legyen átkozott!”

A 7 ősz vezér aztán az aranyedény fölé tartotta karját, melyet a táltosok hoztak elő. Megmetszették erüket, s vérüket sorban a tálba csorgatták. Utána az eret a táltosok gyorsan elkötötték. A 7 öreg törzsfő egymás után ivott az eggyé keveredett vérből. Most már egy test, egy vér voltak: örökre szövetséget kötöttek. A maradék vért Tarján az áldozati tűzre öntötte. Piros láng csapott az ég felé az alkonyatban, Hadúr tetszéssel fogadta hű népe szövetségét. Árpád neve pedig sokáig visszhangzott még az öt folyó öntözte síkságon, férfiak, asszonyok és gyermekek ajkán.”

De még sokáig tartott, míg valóban egy testvér lett a magyar... vagy még most sem az? Nem, nem az! Most sem az! Hiszen megint csak viszály, ármány telepedett közéjük! Az új hit vert éket magyar és magyar közé. A kereszt! Az égre mutató tornyú templomokban tömjénfüst száll az aranyozott szentképek alatt, s a berkekben, forrásvizek partján tilos a régi áldozat.

Falics már érti ezt, érti mért tér vissza nagyapja mindig a régi regékből a regétlen jelenbe, de mesevágó lelke kiül a szemébe úgy kéri öregapját: a múltból meséljen még; Gyécséről, a fejedelemtől, aki két istennek áldozott egyszerre és Saroltól, a fehér menyétről, Gyécse szépséges, szőke asszonyáról, aki szelíd mosolyával rávette urát, hogy megnyissa országát a fekete papok előtt.

A vén táltos szavaiban gyűlölet lobog, mikor erről beszél, és Istvánról, Sarolt fiáról, aki elhagyva a magyar Vajk nevet, egészen kereszténnyé lett és erőszakkal keresztvíz alá hajtotta a szabad, büszke magyar népet. Szomorúan zeng aszó Koppány úrról, a lázadó, kemény pogányról, Ajtony úrról s az erdélyi Gyuláról, akik István hatalmát meg akarták törni és meghaltak.

Szól a mese Vászolyról is, és babonás félelem reszket a két gyerek szívében, mikor az öreg István király lefegyverzi az orgyilkost. Hogyan tudta meg, hogy életére törnek? Hogyan vette észre? Vége-hossza nincs a régi regéknek: Falics azonban akkor a legboldogabb, ha nagyapja saját életéről, fiatalságáról, meg Falics apjáról, Alpárról mesél.

A régi regék, régi történetek, melyeket Zoltán még gyermekkorában apjától, Zotmundtól hallott, s melyek az öreg István királyról, Koppányról, Ajtonyról, Vászolyról szólnak, hézagok, bizonytalanok. El-elgondolkozik közben-közben az öreg táltos: hogy is volt csak? Azok az események azonban, amelyeket ő maga is átélt, színesen, gazdagon ömlenek ajkáról.

A két gyerek áhítattal hallgatja III. Henrik német császárnak és vérteseinek futását, amelyet talán tizedszer meséltetnek már el maguknak. Búvár Kund története tetszik legjobban. Újra és újra végig izgulják a nagy pozsonyi csatát, és ki tudná megmondani, hányadszor kell megmutatnia nagyapának, hogyan csapott buzogányával a menekülő németek közé.

A gyermekek nagyon szeretnék ismerni Kundot, a hőst, aki egymaga eldöntötte a csata sorsát, aki oly nagyszerűen tudott úszni, hogy a víz alatt is látott, s a németek valameny-nyi hajóját megfúrta, elsüllyesztette. Falics már jól úszik, mióta itt él a Balaton nádrenge- tegében. Sokszor Kundot játszik, alámerül és nyitott szemmel próbál úszni a víz alatt.

Virág is szívesen lubickol a sekély vízben, de nem mer mélyre beúszni. Ezt különben nagyapó szigorúan meg is tiltotta. És Virág szófogadó kislány, nem okoz bosszúságot nagyapónak.

Csak egy dologban nincsenek egy véleményen. Virág ezüstláncon kis kék keresztet visel a nyakában. A fekete papok házában kapta, és nagyon tetszik neki. Sokkal jobban, mint a kagyló-gyöngysor, vagy a csigákból fűzött lánc, vagy a makkokból készült nyakra- való, melyekkel nagyapa kedveskedett neki. Nem, a kis kék keresztet nem engedi levenni a nyakából. Falics sem, a nagyapa sem tudják elcsalni tőle. Minden este megcsókolja lefekvés előtt, ahogyan azt még a kolostorban tanulta. Az imákat már elfelejtette, és őszinte, nagy szemekkel bámulja a tüzet, mikor nagyapó néha egy-egy vízimadarat áldoz Hadúrnak.

A mesék, nagyapó régi történetei az ő kis lelkét is megragadják. Szívből gyűlöli a németeket, akik annyiszor rátörtek már a magyarra, s akikhez nagyapának annyit kellett harcolnia. Ezért újra és újra elmeséli magának a nagyszerű harcot a békési Vata seregében. Igazságos harcnak érzi, és meg sem rebben a szeme, mikor nagyapja Péter királynak, István utódának a megvakíttatását mondja el. Úgy kellett neki, – gondolja a kislány, – minek hívta segítségül a németeket.

Hanem, amikor nagyapa Béla hercegről beszél, akkor mind a két gyerek csupa izzó lelkesedés. Hogyne, hiszen Béla a legnagyobb hős volt, akiről nagyapó mesélni tudott. Bár élne még! És András, a bátyja, mégis milyen gonosz volt hozzá. Mikor megszületett a kis Salamon, András azonnal megfélekezett Bélának tett ígéretéről, hogy az egész országot rá hagyja, ha meg találja halni.

Nagyapó így mondja ezt el: Verőfényes tavaszi nap volt. András már sokat betegeskedett abban az időben. Biztonság okáért a kis Salamont meg is koronáztatta Esztergomban István király koronájával. Aztán, – tanácsosai suttogására hallgatva, – ördögi tervet eszelt ki. Magához hívatta Béla öccsét.

Én mindenkor a herceg kíséretéhez tartoztam, bár a keresztény papok és urak rossz szemmel nézték, hogy Béla kedvel engem.

Most is, ezen a szép tavaszi napon együtt indultunk el a herceggel András király palotájába. Mikor vagy egy óra járásra lehattünk a királyi székhelytől, azt mondtam uramnak, Bélának:

– Béla úr, várj rám itt, a kis erdőnél, előre megyek, hogy kipuhatoljam, nem leskelődik-e ránk valami veszedelem.

Minden okom megvolt az óvatosságra, mert előző este áldozatot mutattam be Hadúrnak, egy pár fehér galambot, s azoknak beleiből kiolvastam a jóslatot: András király cselt akar vetni öccsének. Béla herceg azonban nem aggódott és csak mosolygott rajtam. Nem hitt a jóslatokban.

Együtt folytattuk hát utunkat. Jó lovaink voltak, a többi kísérő vitézt alaposan magunk mögött hagytuk. Béla élvezte a gyors nyargalást. Szinte észre sem vettük, már a palota előtt torpantak meg paripáink. Béla most előre küldött, hogy jelentsem be érkezésünket a királynak.

Az ajtónálló nem volt a helyén, s én így akadály nélkül bejutottam a palotába. Három termen mentem keresztül, mikor egy vastag szőnyeg-ajtó előtt megtorpantam. Belülről beszéd hangjai szűrődtek ki.

Ezt hallottam: „Ha a kardot választja, továbbra is megtarthatja a Tiszántúlt és a fővezérséget... de ha a fiam, Salamon koronája után nyújtáná ki a kezét, ti innen a szőnyegajtó mögül rárohantok és megölitek őt...”

Elég volt ez nekem. Mindent tudtam. Eszeveszett igyekezettel fordultam vissza, de mégis óvatosan, hogy zajt ne üssek. De már késő volt. A szőnyegajtó széthúzódott és én éppen hogy el tudtam rejtőzni a kifelé özőnlő fegyveres urak elől.

Az én uram, Béla pedig mosolygó arccal, délcegen lépkedett bátyja trónterme felé, amely ott ragyogott a szőnyegajtón túl. Amikor elhaladt rejtekhelyem mellett, gyorsan odasúgtam neki: – Ha kedves az életed, válaszd a kardot!

Többet nem mondhattam. Béla meglepetten torpant meg, de aztán nyugodt arccal lépett a trónterembe. András a trónszéken ült, előtte alacsony asztalkán párna volt, azon csillogott a korona... mellette ott díszelgett egy drágaművű kard. Rejtekhelyemről mindent jól láttam, hallottam.

Elhatároztam, hogy ha uramat valaki bántani merészezi, jó kardommal, amely mindig velem volt, néhányat a másvilágra küldök a hitszegők közül. De semmi nem történt.

András király hangja tompa volt, mintha hordóból jött volna. Így szólt öccséhez: – Köszönöm, hogy eljöttél. Látnod, beteg vagyok, talán meghalok nemsokára. Bár fiamat, Salamont megkoronáztattam, megkérdezlek mégis, nem akarsz-e halálom után király lenni, ahogyan ebben régebben megállapodtunk? Ha igen, úgy vedd a koronát, téged illet. Ha azonban továbbra is megelégszel a fővezérséggel...

Tovább nem mondhatta. Az én uram, Béla a szavába vágott:

– Köszönöm bátyám a jószágot, de ha már fiadat megkoronáztattad, viselje ő a koronát, legyen ő a király. Énnekem a kard is elég lesz. Azzal felemelte a díszes kardot, meghajolt bátyja előtt, és sebes léptekkel elhagyta a termet. Én utána siettem, senki nem kísért, senki nem tartóztatott fel.

Kilépve a palotából Béla úr így szólt hozzám: Köszönöm, Zoltán... az életemet mentted meg! A karddal meg lehet szerezni a koronát, de a koronával elvesztettem volna a fejemet...

E naptól kezdve Béla úr még jobban kitüntetett kegyével, minden hová vele mentem, mindig mellette voltam... abban a csatában is, amelyben a kard valóban megszerezte a koronát, ott, Mosony váránál, ahol András király a csatával együtt életét is elvesztette.

Falics és Virág visszafojtott lélegzettel hallgatták nagyapjuk elbeszélését és büszkén gondoltak arra, milyen nagyszerű hősök családjából származtak ők. Falics nem is tudta magában tartani lelkesedését és így kiáltott fel:

– Oh bár lenne most is harc, bár megmutathatnám, hogy én is olyan bátor, olyan hős

tudok lenni, mint nagyapám volt.

Nem is sejtette, milyen közeli már az az idő, amikor valóban megmutathatja, hogy helyén van az esze, meg a szíve.

IV. fejezet

Kevét sokáig keresték hiába a király emberei. Elindultak minden nyomon, a város határán túl, a négy égtáj felé. Hanem vásárnap volt, Várad körül rengeteg emberi nyom, szekérnyom és lópaták nyoma vezette félre az üldözőket. Szaladó embert sehol sem láttak, pedig, – úgy gondolták, – a lótolvaj biztosan szaladt, kötőféken vezetve maga mellett az elkötött csikót.

Késő esetig tartott a hajsza, felkutatták a város egész széles határát, az erdőig. A vacsoracsillag feljöttekor csüggedten fordultak vissza valamennyien. Még sohasem fordult elő, hogy ne teljesítették volna László parancsát. Szorongó szívvel nyargaltak a palota felé, s mikor valamennyien összetalálkoztak a váradi templom előtti téren, riadtan kérdegették egymástól: Ti sem találtatok rá a tolvajra, Ti sem?

Egy vitéz, akinek a lelke mélyén még élt a régi pogány hit egy szikrája, annak a gondolatának adott kifejezést, hogy a csikót talán nem is ember kötötte el, hanem... hanem Hadúr ragadta magához, erőszakkal így kényszerítve ki a rég nélkülözött áldozatot. A társai azonban kinevették, bár egyik nem tartotta lehetetlennek, hogy az alvilág fedelme, maga a pokolbéli Lucifer lehetett a tolvaj.

Míg így tanakodtak, nem is sejtették az igazságot és ők csodálkoztak volna legjobban, ha valaki azt mondja nekik, hogy az a bőrzekés, varkocsos pásztoreMBER, akit ketten is megkérdeztek lóhátról, nem látott-e egy fehér csikót vezető tolvajt, és aki komótosan bandukolt az úton, nem volt más, mint az, akit ők kerestek.

Keve bölcs volt. A természetben élő, a természettel állandóan harcban álló pásztoreMBER bölcsessége élt benne. Tudta, hogy a lassan haladó ember a többi ember között elvegyülve, nem kelt gyanút. Így sikerült félrevezetnie az üldözőket, s baj nélkül eljutni a vágatató csikó jól ismert nyomán az erdőn túlra, ahol a csillagos égbolt alatt rá is talált a még minden ízében remegő, riadt, halálosan fáradt csikóra. Egy teremtet lélek sem járt már ezen a késői órán a kietlen, elhagyott tájon.

Keve nyugodtan ment oda a csikóhoz, szelíden megsimogatta az állat hófehér sörénynyel díszes nyakát és ismét egy marék furcsaillatú fűvet nyújtott oda neki. Ez a fű azonban egészen más hatással volt a fiatal kis állatra, mint a korábbi.

Kedvtelve szagolgatta, majd jóízűen ropogatva megette. Barátságosan felnyihogott és mintha régi ismerősre talált volna, odadörgölte rózsaszín orrát Keve vállához.

A pásztor kedveskedő szavakat duruzsolt neki, és lassan vezetni kezdte kötőfékjénél fogva a holdvilágos ég alatt kelet felé. Egész éjszaka mendegéltek, a csikó és új gazdája. Úgy tűnt volna akárkinek, hogy csak céltalanul kódorognak. Időnként meg-megálltak, hogy a csikó egy-egy különösen kedvére való fücsomót leleghessen, aztán ismét tovább mentek. Halványan derengett már a hajnal, mikor egy sátoztáborhoz jutottak. Ez már a senki földje volt, gyepű-elve... Ide bujdosnak el az urak és papok adószedése, önkényeskedése elől a régi rend kisszámú hívei.

Vad, gyérfüvű pusztaság terült el előttük, mögöttük pedig védőn emelkedtek a komor fenyvesekkel koszorús hegyek. A tábor szélén őrszem állt. Kopóját Kevére szegezve ki-

áltotta: A jelszót! Keve elmosolyodott: „Zotmund fia Zoltán” mondta aztán, s a felemelt kopja lehanyatlott. Az őrszem baráti kézfogásra nyújtotta jobbját: „Légy üdvözölve, Keve, Gyolcs fia. Látom, nem jártál hiába. Ákos vezér már vár rád sátorában.” Keve hát bejutott a táborba. A sátrak között kis utcák nyíltak, a sátrak oldalán állatbőrök száradtak, hosszúszerű, apró kutyák szaglászta a fehér csikó bokái körül. Egy-egy sátorból boglyashajú, mezítelen gyerek bukkant elő, megbámulta Kevét, majd visszabújt a sátorba, nyilván azért, hogy szüleit felkeltse, s a nagy újságot, Keve érkezését tudtukra adja.

A vezéri sátor tetején zöld-fehér lobogót lengetett a szél, Ákos vezér lobogóját. Zöld színe jelképezte a végtelen, szabad mezőket, ahová visszavágytak a hazájukban hontalanra vált magyarok, a fehér szín pedig Hadúr színe volt, az érintetlen fehér ló-áldozat színe, amelyet Hadúr minden időben megkövetelt az ő magyarjaitól.

Keve a sátor bejáratához lépett. A csikó kötőfékjét a bejáratnál őrködő, ifjú vitéz kezébe adta, s a sátor nyílásán át már Ákos előtt állott. A vezér zömök, tagbaszakadt, középkorú férfi volt. Szótlanul kitárta két mezítelen karját, melyeket szabadon hagyott párdúcéből készült mellvértje, és magához ölelte a jövevényt. „Hét napja vártalak már Keve testvérem” – szólta aztán meghatottan. Sikerült-e a terved? Amint szemed vidámságából látom, nem jártál hiába.” „Nem, Ákos, nem! Sikerült megszereznem az áldozatra szánt állatot. S a szövetséggel vajon mennyire jutottunk?” „Erdő-elvén túl élő rokonaink, a kunok, Kusid vezérükkel együtt várják a mi jeladásunkat. Ha sikerül kedvező helyzetet teremtenünk, s megkezdeni a harcot, egyesítve mind az elégedetleneket, ők készségesen jönnek segedelmünkre.”

Keve örömmel hallotta a szavakat. Ez kell, ez! Megkezdeni a harcot László ellen, az urak ellen, az idegenből idetolakodott, jöttment senkiházi népség ellen, a fekete papok ellen. Ledönteni az égre mutató templomtornyokat, szétdúlni a kőházakat, melyek a rabság jelképei... Egyesülve a gyepekön túl élő testvérnéppel, újra birtokba venni a hazát, oltárköveket állítani a berkekben és forrásoknál... szabadon élni, dombról völgybe terelgetni a nyáját, a gulyát, száguldani a végtelen rónákon, versenyezve a széllal, gyakorolni a kopjadobást, nyilazást, cselvetést, és időnkint kitörni innen, a gyepekön túlra, ahogyan nagyapáig tették Taksony fejedelem idejében... Hogy reszkessen tőlük újra a nyugat és sírva imádkozzák ismét a kolostorokban: „A magyarok nyilaitól ments meg uram, minket!”

Keve agyában szélesebben száguldottak a gondolatok. A szabad, pogány, harcos jövő képei üzték egymást képzeletében, míg Ákos a hunokkal való szövetség kérdéseiről és feltételeiről beszélt. Aztán megbeszélték, hogy Keve felkerekedik harminc emberrel, s a Dunántúlra megy. Felkeresi Zotmund fia Zoltánt, az utolsó táltost. A fehér csikót feláldozza Hadúrnak, s aztán Zoltánnal, s a Dunántúlon elszórtan élő elégedetlenekkel együtt visszatér ide, Erdő-elve gyepei közé, itt várva meg a harc megkezdéséhez alkalmas időt.

Keve éppen csak kipihente magát a táborban, s estére már útnak is indult harminc szabad magyarral. Lóháton mentek, nyugat felé, nagy kerülőkkel, egyre a gyepek-elvén haladva, még a pásztortüzeket, őrtüzeket is elkerülve. Keve vezette a csapatot. Lova mellé kötőfékre kötötte a csikót. Nem számolták az időt. A nappalokat erdőkbe húzódva, pihenéssel töltötték, s csak éjjel mentek, hogy küldetésükről, nagy céljukról ne kérdezhesse

őket senki sem.

Hanem egy napon mégis csak elérkeztek a Dunához, amelyen okvetlenül át kellett lenniök. Az őszt már elküldte üzenetét a Duna-Tisza tájára, fakó sárgára és rőtaranyra színezte a fák lombját, de a telet, amíg befagy a Duna tükre, mégsem lehetett megvárniok. A küldetés fontos volt és sürgős.

A tél beállta előtt mindennek meg kell történnie, ami a nagy harc előkészületeihez tartozik, hogy tavasszal valóban megkezdődhessék az élet-halálra szóló küzdelem a régi és az új rend hívei között. Ott álltak hát a Duna partján egy szeptemberi éjszakán, s azon tanakodtak, bírnák-e a lovak az átúsztatást. Csendes, tiszta éjszaka volt. A hold szelíden vándorolt a fehér felhők között a sötétkék égboltozaton. Szellő sem lebbent. Keve fölfele haladt lovával a Duna partján, s emberei követték. A lovak patái nem ütöttek zajt, mert valamennyit ronggyal kötözték be, hogy puhán, nesztelenül járjon. Végre, Kevének úgy tetszett, gázlóhoz érkeztek. A Duna medre itt sokkal keskenyebb volt, mint másutt. Keve a vízbe ugratott. Valóban, a víz csak a ló szügyéig ért. Valamennyien követték Kevét és nemsokára a túlparton voltak, s a Dunántúl sohasem látott, dombos-lankás tája kitárult előttük. A nappalt ismét erdőkben töltve, ereszkedtek délnek. Végre, – maguk sem tudták, hány napi és éjszakai vándorlás után, – egy ködpárás, őszi hajnalon feltűnt előttük a Balaton zöldeskék, nádasokkal szegett, csillogó tükre.

Egyik nádasban elrejtőzve ismét megvárták az éjszakát, hogy tovább haladhassanak, s Zotmund fia Zoltán tanyáját megkeressék. Álmosak, fáradtak és porosak voltak, de a nádrengeteg nem nyújtott kényelmet a pihenésre. Az éhség is gyötörte őket, hiszen a magukkal hozott szárított hús már rég elfogyott, s napok óta csak erdei gyümölcscsel, gombával, madártojásokkal altatták el követelő éhségüket. Itt, a nádban rengeteg vadmadár tanyázott. Keve maga is szívesen feszítette volna meg az íját, hogy egy-egy vadkacsát lenyilazzon. Az óvatosság parancsa azonban kemény parancs, egy elszálló nyílvesző ki tudja, miféle veszedelmekbe sodorhatná őket. Keve egyik embere azonban, egy pirospozsgás képű, 18 év körüli legény, nem gondolt az óvatosságra. Egy jól megtermett vadliba húzott el felettük a levegőben, a gyerek megfeszítette íját, s már szállt is sívítva a nyílvesző, egyenesen a szárnyas szíve közepébe. A vadliba keringve hullott le, a vándorok rejtekhelyétől jó távol, s a szerencsés vadász nem indulhatott keresésére, mert Keve keményen megtiltotta.

Falics a szomszédos nádasban vadászgatott éppen. Látta a felröppenő vadludat, nyílveszőt helyezett íjába, hogy célba vegye a madarat, amikor csodálkozva vette észre a zuhanva szálló másik nyilat, amely még az ő lövése előtt eltalálta az ő zsákmányát. A vadli- ba pontosan ott hullott le Falics lába előtt. A gyerek felemelte a még vergődő állatot, megcsóválta a fejét, kirántotta az idegen nyílveszőt a madár sebéből, s alaposan szemügyre vette, majd, mivel maga nem talált magyarázatot a történetekre, a madárral a kezé- ben nagypapa kunyhója felé futott.

V. fejezet

Nagyapó! Nagyapó! Kiáltozott már messziről Falics lelkenedezve. Zoltán, az öreg táltos a kalyiba előtt ült és hálókat foltozgatott. Amelyek már készen voltak, azokat a kalyiba oldalára teregette. Most felnézett munkájáról. Mit akarhat ez a gyerek, hogy ennyire kiabál?

Falics csendes, komoly fiúcska volt, minden elevensége mellett ritkán hangoskodott. – Csak nem valami veszedelem fenyegeti őket? Felállt lassan, s a fiú elé ment. Falics oda ért, s már nyújtotta is neki a lenyilazott madarat. Jól van, fiam – mondta az öreg táltos. – De miért kiabálsz ilyen nagyon? Hiszen már máskor is lőttél vadlibát, nem ez az első vadászsákmányod.” „Nem én lőttem, nagyapa! Éppen az izgatott fel ennyire, hogy nem én lőttem... nézd!... nézd ezt az idegen nyílveesszót! Idegenek vadásznak a nádban.”

A nagyapa gondosan szemügyre vette a furcsa, tollas nyílveesszót... Távol tartotta magát, mert már csak messzire látott jól öreg szemével. Sokáig vizsgálgatta a nyilat... igen, semmi kétség! A pogány magyarok, a szabad pásztornép használ ilyen tollas nyílveesszőket.

Úgy látszik, vérei, hadúr magyarjai járnak a nádban. Talán éppen őt keresik, őt, Zoltánt, a táltost. Fiatalos izgalom vett erőt az öregemberen. Gyere Falics! Vezess oda, ahol a madarat találtad. Talán rájuk lelünk! Testvéreink, pogány magyarok bujdosnak errefele. Lehetséges, hogy bajban vannak... üldözik őket... segítségükre kell sietnünk! Csörtetve haladtak előre a nádrengetegben. Hallgattak. Minden neszre felfigyeltek, de csak a bíbicek jajgattak, csak a távoli víz csobbant olykor-olykor, csak a nád susogott.

„Hahó-hó... kiáltott hosszan, elnyújtottan Zoltán, aztán megálltak. Figyeltek. Az északi nádas felől visszaverődött a kiáltás: Hahó-hó! Visszhang volt, talán? Vagy a bujdosó testvérek válasz-szava? Elindultak a visszaverődő hang irányába, s újra kiáltottak most már mindketten: „Hahó-hó!” Most már közvetlen-közelben hallatszott a válasz, s a nád között mozgó alakok tartottak feléjük.

Zoltán kitárta a karját mikor megpillantotta az elől csörtető, kucsmás, bőrzekés, csimbókos hajú, férfit. „Keve, Gyolcs fia! Édestestvérem” – kiáltott Zoltán és a két kemény, pogány magyar összeölelekezett. Könnyek ömlöttek szemükből, a viszontlátás öröme egész valójukat megrázta.

„Sohasem hittem volna, hogy látlak még, öreg harcos” – mondta aztán Zoltán, és Keve is úgy érezte, életének egyik legnagyobb pillanata ez, hogy viszontláthatja Zoltánt a régi fegyvertársat, kivel együtt harcolt valaha, még gyermek-ifjú korában, Béla seregében.

Zoltán csendesen, elgondolkozva, vezette a kis csapatot az ingoványos talajon a kalyibája előtti tisztásra. Ott körbe ültette őket, s mindenek előtt megvendégelte valamennyit a maga szegénységéből telő ebéddel, jóféle főtt hallal, hamuban keményedett madártojással, tollában megsütött nádi madár húsával.

Amikor már ettek valamennyien, Keve elmondta, mi járatban vannak. Az érintetlen fehér csikót, amelyet eddig Sebő, egy alig 15-16 esztendősnak látszó ifjú tartott kötőféken, Hadúrnak akarják feláldozni, hogy kedvét keressék, jóakarátát és segítségét megnyerjék a régi, szabad élet visszaszerzéséhez.

Aztán félrevonta Zoltánt a kalyiba mögé és ott beszélte el neki a szövetséget a nagy kun nemzetséggel, Ákos vezér üzenetét, az Erdő-elvi szabad magyarok vágyát és terveit. Végül kérte Zoltánt, szedje össze a Dunántúlon az elégedetleneket, – bizonyára akadnak szép számmal, – s vezesse őket Erdő-elvére, Ákos vezérhez.

Zoltán lelkesen hallgatta a beszédet. Hát nincs még veszve minden! Él még a magyar, nem rontották meg még egészen a fekete papok. Lesz újra harc, nem baj az sem, ha testvéri vér hull, hiszen a szabad életért hull, a jövő szép gondtalan napjaiért, a fehérszőrű, göndör báránycák és a mélaszemű, címeres szarvú, fehér ökrök szabad legelőiért, legények szilaj nyargalásáért, lányok édes daláért, a berkekért és forrásokért, ahol majd újra Hadúr oltárai állnak. Hogy a kunokkal kell ezért szövetkezni? Hát legyen! Százszor inkább a kun, mint a német... vagy a görög, ahogyan az új király, Béla fia, László éppen most tervezi.

A kun testvérnép, Ázsia szabad pusztáinak fia, büszke, szabad pásztornép, amilyen a magyar volt valaha... Hej, a kunokkal megerősödve majd szétütnek ők a sok idegen fajzat között itt, az Árpád-szerezte földön, a Duna-Tisza táján... De ez elég sem lesz!

Kicsapnak innen, túl a Gyepükön, fészkeben fojtják meg a kígyót, reszketni fog tőlük Európa minden népe... Reszketni, bújni fog a német, amely oly sokszor próbálta már erőszakos hatalmát kiterjeszteni a magyarok földjére...

Igen, Zoltán örömmel fogadta a tervet, Ákos vezér tervét, egészen elfogadta, csak abban kételkedett, hogy ő még a tél előtt el tud jutni Erdő-elvére, összegyűjtve az elégedetleneket. De majd megpróbálja ezt is! Hiszen nincs más egyedül, itt a fiú, Falics, Zotmund nemzetségének utolsó hajtása... már tud segíteni. Erős kis karja biztosan emeli a buzogányt, ügyesen kezeli a kardot, bátran hajítja a kopját és pontosan lövi ki a nyilat. Értelmes szeme most is nagyapját lesi. De most még nem kell tudnia a készülő harcról! Most az első az áldozat. Falics tudja, hogyan kell azt előkészíteni. Ha leszáll az alkony, a fehér ló vére öntözi majd az áldozati kő fehér oldalát.

„Falics” – szólott az öreg a fiúnak. Ma csodálatos nap van! Hadúr csodájának napja! Megtaláltuk testvéreinket és ezért hálából és könyörgésképpen, hogy újra eggyé legyen a magyar, fehér lovat fogunk áldozni Neki, a magyarok egy és igaz istenének.”

Falics szíve megsajdult. „Ezt a szép csikót? Nagyapa! Megöljük ezt a szépséges, egészséges, fiatal állatot?” „Igen, fiam! Hadúrnak csak ilyet, éppen ilyet áldozhatunk. Őt a leg szebb, a legértékesebb illeti mindenből! Hozd a festéket!” Falics már ismerte Zoltán nagyapó kalyibájának minden rejtett kincsét. Százszor is átkutatta már a kalyibát, megkérdezve nagyapjától, hogy mi mire való. Biztosan nyúlt a kunyhó sötét zugában álló agyagedényért, amelyben félig beszáradva ugyan már, növényekből főzött vörös festék várta, hogy újra szükség legyen rája.

A festék előkerült hát. A nap gyorsan haladt pályáján, már alkonyba hajlott a délután. Keve emberei ott tétlenkedtek az áldozati kő körül, élénken figyelve a táltos és unokája minden mozdulatát. A fehér csikó körmei és füle már pirosra volt festve, ahogyan azt az íratlan törvény megszabta. Az áldozati kő közepében már elkészült a máglya, csak paraszat kellett még rátenni a kunyhó előtt égő tűzből.

Zoltán megparancsolta, hogy mindenki körben álljon. Kevét, mint aki az áldozatot ad-

ja, jobbjára állította. A fehér ló kötőfékjét most Falics fogta. Az állat nyugtalan volt, mint ha veszedelmet érezne. Olykor feltartott fejével beleszimatolt a levegőbe és nagyokat horkantott. Az égen sűrű, sötét felhők gomolyogtak, a levegőben valami túlfűtött izgalom remegett. A nap most lebukott a Bakony mögött. Zoltán parazsat hozott cserépben és ünnepélyesen meggyújtotta az áldozati máglyát. Imákat mormolt, majd hangos szóval kiáltott a sötét ég felé: „Hadúr, magyarok nagy istene! Harcos isten! Hallgass szavunkra! Íme, fehér lovat áldozunk neked, őseink szokása szerint, hogy megnyerjük tetszésedet. Jöjj segítségünkre! Add, hogy újra eggyé legyen a magyarok minden nemzetsége! És szabad legyen! Hadúr mutasd meg, hogy Te vagy az isten, segítsd győzelemre a mi fegyvereinket.”

A kis Virág, aki vízi liliomok késői bimbóiból font koszorúval a fején ott bámészkodott Keve lábainál, a régi, kolostorbéli emlékeket érezte megújulni tudatlan kis lelkében, s mikor nagyapja elhallgatott, halkan suttozta, maga elé a kolostori imák befejezését: „Ámen.” De Virágra most senki ügyet sem vetett, mert Zoltán erős balkezevel megragadta a fehér ló-kötőfékét, közvetlenül a nyakánál, s hatalmas jobbjában magasra emelte a kétélű, egyenes kardot. Mindenki visszafojtott lélegzettel figyelt; a nagy pillanat elérkezett, az áldozati állat mindjárt összerogy, szügyén pirosan fog kiszökni a vér, nagy sugárban, egyenesen a lobogó áldozati tűzre.

Ebben a pillanatban hatalmas villám hasította ketté a sötétkék, csillagtalan égboltot, s azonnal utána rettentő csattanás hallatszott. A villám a közvetlen közelben csapott le, kísérteties fénnel világítva meg a nádast, az áldozati oltár körül némán álló embercsoportot, s a kardot magasra emelő, fehér ruhás, fehérszakállas öreg táltost. A villanástól a fehér csikó megriadt, egy hatalmasat horkantott és a következő pillanatban egy óriási ugrással eltűnt a nádban.

Mintha szárnya nőtt volna, úgy repült át a körben állók feje fölött, s mikor meglepetésükből magukhoz tértek, az ég távoli moraja, hosszú, görgésszerű mennydörgés hallatszott, s mindnyájukat sűrű cseppekben ömlő eső áztatta. Sötét áthatolhatatlan volt az éjszaka, döbönt volt a csend. Az áldozati tűz sem lobogott már, kioltotta a hirtelen leszádkadt, kései zápor. Az emberek riadtan bújtak egymáshoz, mint rémült nyáj a pusztán.

Keve tért először magához: Zoltán, mi történt? – kérdezte remegő hangon. A táltos magára találva válaszolta: „Hadúr elfogadta az áldozatot, véreim! De nem kívánta az állat pusztulását, élve ragadta magához az érintetlen, hófehér csikót. Viharszekerén, tüzes nyilak zápora közben jött érte. Láttátok, úgy repült a ló, mint a madár. Fehér madár a viharos éjszakában.”

„S milyen jelet látsz ebben, Zoltán?” – kérdezte újra Keve.

„Kedvező jelnek látom”, – válaszolta a táltos, de a hangja remegett.

„Ahogyan a ló szinte elrepült a viharos ég felé, úgy repülünk majd mi is, magyarok, neki a viharok, a mindenfelől ránk zúduló ellenségnek...”

És győzni fogunk!” „Győzni fogunk” – visszhangozták az egybegyűltek, s a pusztai ember egykedvűségével túrték, hogy az eső paskolja őket, ahogy akarja.

Csak kicsi Virág menekült be a kalyibába, sárga szoknyácskája egészen átázott, aranyhaja csapzottan hullott vállaira. „Falics – sírta... Falics, bátyám... félek! Gyere ide!”

Falics azonban nem hallotta kis húga kiáltozását. Zoltán nagyapó meghallotta, s a sü-

rű, sötét éjszakában ő is kiáltozni kezdett. Falics! Falics! Kisfiú! Semmi válasz! Falics nem volt sehol.

Keve halkán súgta oda Sebőnek: „Talán Hadúr Falicsot is elragadta a fehér lóval együtt?” Sebő reszketett, babonás félelem járta át szívét, nem most nem szeretett volna Falics bőrében lenni, egyáltalában nem szerette a hihetetlen és különleges dolgokat.

Zoltán nagyapó tölcseért csinált a tenyeréből, úgy zúgta bele a nádrengetegbe, újra és újra unokája nevét, de csak egy-egy mennydörgés válaszolt a hívó szóra. Falics, Zotmund családfájának utolsó ágacskája, vén Zoltán szívének legszebb reménysége sehol sem volt.

Az emberek nem indulhattak keresésére, nem ismerték a nádbeli utakat. Összebújva tanakodtak a történteken. A vihar csillapultát várták. Zoltán azonban össze-vissza járta, barangolta a nádas minden zegét-zugát, egyre unokája nevét kiáltozva. A szél beletépett lengő, fehér szakállába, ruhája teljesen átázott, lábát, kezét sebesre szúrta-vágta a nád... Falics nem volt sehol.

VI. fejezet

László király váradi palotájának a kertjébe is megérkezett az ősz. Az öreg diófák és eperfák levelei rőt-aranszínben pompáztak és egy-egy szélroham alkalmával vidám táncot járva, kergetőzve, keringőzve hullottak a földre. Vastag, puha avarszőnyeg simult az aranyhajú, feketeszemű leány lábai alá, aki könnyes szemmel, magányosan bolyongott a kertben. Meg-megállt egy-egy hervadó rózsabokor mellett, majd a sírbolthoz ment, ahol márványkő alatt édesanyja hamvai pihentek. Zokogva borult a hideg márványlapra.

Mióta a görög követek Váradon jártak, a király leánya, világszép Piroska nem volt többé a régi, játékos, vidám gyermek. Kis szíve félelemmel, aggódással telt meg, remegve gondolt az ismeretlen országra, ahová el kell mennie, örökre elhagyva otthonát, hazáját, szeretteit. Hiába igyekeztek őt felvidítani régi játszótársai, hiába vitte jó dajkája Jolánta néne a varrótermekbe, hogy megmutassa neki a számára készülő sok drága arannyal, selyemmel hímzett ruhát.

Csak akkor vigasztalódott kissé, ha unokabátyjai, Kálmán vagy Álmos herceg hazajöttek. Kálmán bátyja az ölébe ültette kis hűgát és olyan szépen tudott mesélni arról a távoli tájról, ahol Piroskát várják, hogy a kislány elfelejtette félelmét, aggódását.

Kálmán mesélt neki a tengerről, amely olyan kék, mintha a mennybolt a földre esett volna, és se vége, se hossza. Csodálatos lények élnek a mélyében, az igazgyöngy is ott terem, amelyből olyan szép fűzért hozott Piroskának a kedves Kálmán.

De még nagyobb öröm, ha Álmos herceg, a kisebbik unokatestvér érkezik haza a Délvidékről, ahol ő vigyáz a király képében a rendre. Álmos, a délceg, szép ifjú testvári csókja mindig kis szívdobogást okoz Piroskának. Furcsa, érdekes ajándékokkal szokott kedveskedni, olyan kendőket, szoknyákat hoz kishűgának, amelyek ott a déli tájakon viselnek a feketeszemű, feketehajú rác asszonyok.

Álmos remekül üli meg a lovat és Piroska is nagyon szeret lovagolni. Nagy vágatások esnek olyankor, ha Álmos itthon van, meghajszolják a távoli erdőket, felveszik a vadat, és fáradtan, porosan, de dús vadászszákmánnyal megrakodva térnek haza.

Piroska halványszép orcája kipirul ilyenkor, nagy, sötét szeme kiragyog, gyűrűs, aranyhaja röpdös a szélben, és mikor Álmos a tenyerét tartja apró lábacska alá, hogy a lóról lesegítse, közben pedig balkezével átöleli karcsú, még alig leányos derekát, Piroska az életét is odaadná deli-szép unokabátyjáért, akinél szebbet, kedvesebbet még sohasem látott.

László király országos gondjai közepette nemigen ért rá eddig kislányával foglalkozni. A görög követség eltávozása óta azonban naponta meglátogatta esténként aranyhajú Piroskát. Rendszerint akkor hallatszottak fel kemény léptei a palota folyosójának kőkockáin, mikor Piroska már pongyolára vetkőzöttén estéli imáját mondta a Keresztrefeszített képe előtt. Ilyenkor gyorsan befejeződött az áhítat és a kislány, mint könnyű pille, szök-kent apja-ura kitárt karjai közé.

Rózsaszírom arcocskáját odadörzsölte királyi apja szőke szakállához, és kedveskedve

fészkelte bele magát a hatalmas termetű, hatalmas erejű, nagy ember ölébe. A király úgy ölelte magához gyermekét, gyöngéden, féltve, mintha azon aggódna, hogy csontját ne törje a gyenge, kis lilomleánynak. Piroska ágyasházának aranyozott asztalkáján aprókat lobbanva égett a mécses és gyér világossága mindenféle furcsa árnyakat rajzolt a fehér falra. Kint szél vágatott a park fái között, vagy őszi eső kopogtatta az ablaktáblákat, idebent a nyitott kandallóban mohó tűzlángok falták a fahasábokat, melyek fanyar, illatos füstöt leheltek szét.

A királyi apa hosszan tartotta ölében gyermekét és Piroska hallotta a nagy szív kemény, egyenletes dobogását. László király is mesélt ilyenkor Piroskának, mesélt a görög császár fehér márványból épült palotájáról, a babér, narancs és füge fákról, melyek a palota körül virulnak, az engedelmes szolgaseregről, amely majd Piroska parancsait lesi, és Komnenosz Jánosról, a görög császár délceg és nagyműveltségű egyetlen fiáról, aki majd Piroska férje lesz.

Egyszer, egyetlen egyszer próbált a kislány ellenkezni, próbálta azt mondani, hogy ő inkább itthon maradna Magyarhonban, Váradon és lenne inkább Álmos felesége. A király homloka azonnal elfelhősödött és kemény ráncokba futott. „Csacsi gyermek, – mondta. Álmos első unokatestvéred, az ő felesége semmiképpen nem lehetsz! Aztán meg Álmosnak van is már jegyese. Neked Göröghonba kell menned, te leszel záloga a barátságnak országaink között.”

– Jolánta nénit elvihetem magammal? – kérdezte ekkor Piroska.

– Igen, Jolánta nénit elviszed, és még mindazt, amit szeretnél. Ogul-Péter is elkísér majd és vigyáz reád az úton.

– Pió atya is velem jön, apám?

A király ismét elkomorodott.

– Pió atya nem mehet, gyermekeim! Őt nem nélkülözhetem a tanácsban, országos dolgokban és különben is ő legbensőbb barátom, legerősebb támaszom. De helyette elhozatok neked Bálint urat, akit éppen annyira fogsz szeretni, mint Pió atyát, vagy talán még jobban, mert csaknem olyan bölcs, csaknem olyan tudós ember, de kevésbé szigorú.

Piroska apró kalárisgyöngy-szája sírásra görbült.

– Nem ismerem Bálint urat! Nem ismerem és félek tőle.

– Bálint úr legjobb barátom, atyai barátom nekem, gyermekeim. Nem kell félned tőle, ő fogja vezetni a magyar követséget, amely téged visz görög földre.

– Hogyan lehet az atyám, hogy Bálint úr jó barátod és én még sohasem láttam?

– Elmondom, hogy megnyugodjál, – válaszolta a király és hatalmas kezei gyöngéden simogatták leánykája aranyhaját.

Bálint még atyámnak, a nagy hírű Béla királynak volt ifjú vitéze. Tőle tanultam forogni a kardot, megfeszíteni az íjat, megsuhintani a buzogányt. 8-10 esztendővel lehet idősebb nálam, a harcban bátor, a tanácsban bölcs. Gyécse bátyám is nagyra becsülte.

Amikor a fél ország Salamonhoz, – áruló, németbarát unokatestvérünkhöz húzott, Bálint akkor is kitartott mellettem és a mogyoródi nagy csatában, melyet Salamon és a németek ellen vívtunk, ő mentette meg az életemet. Egy német dárda kivetett a nyeregből,

a vad, harci ménék agyontiportak volna egy szempillantás alatt, ha Bálint úr fel nem segít, s át nem adja nekem saját lovát, hogy azon harcoljak tovább. Ő pedig gyalogosan küzdött mellettem mindaddig, míg az ellenségtől új lovat nem szerzett.

– És hol van most ez a hűséges ember? – kérdezte a kislány múltba merengő apja-urát.

– Hogy hol? Túl a Dunán van ősi foglalás-földje, jól megerősített földvára, a pécsi püspökséggel határos. Ott él, úgy tudom, magányosan, csak szolgálaitól körülvéve, mert asszonya, gyermeke nem volt soha. Azt mondta egyízben, hogy a sok háború közepette nem volt ideje megházasodni.

– Miért nem itt él, Váradon, ahogy a többi híres magyar urak?

– Valószínűleg megsértődött, amikor a koronázás után nem hívtam meg őt az ünnepi lakomára. A meghívandók névsorát Pió atya állította össze és ő nem ismerte eléggé Bálintot... vagy talán féltékeny volt rá? Most azonban üzenek érte, Ogul-Péter viszi majd leveletem a Dunántúlra, amelyben megkövetem király létemre a régi hű barátot és rábírom legdrágább kincsemet, a kislányomat, hogy ő kísérje el császári vőlegénye karjaiba.

László király ezt kedveskedve mondta, de Piroska megrázkódott, mintha hideg szél borzongatta volna meg.

– Ugye, atyám-uram, – kérdezte félve, – tavasz előtt nem indulok? Tavasszal már 11 éves leszek. Talán addig megszokom a gondolatot, hogy el kell válnom mindenkitől és mindentől, amit eddig szerettem.

– Megszokod, kedvesem, – bólogatott a király és lopva egy könnycseppet törölt ki kék szeme sarkából aranszegélyes köpenye ujjával.

Sietve helyezte el leánykáját a széles, mennyezetes ágyon, betakarta a hattyútoll-paplannal és gyengéden homlokon csókolva gyermekét, elsietett.

Jolánta néne alig várta, hogy a királyi látogatásnak vége legyen. Repült, vagy inkább gömbölyű termeténél fogva, – gurult kis úrnőjéhez, hogy kívánságait lesse, teljesítse. A kislány azonban arcocskáját selyempárnájába rejtve, keservesen zokogott.

Így ment ez estéről-estére a görög követek elutazása óta. Piroska nem tudott belenyugodni abba, hogy el kell hagynia Váradot. Egy vigasza volt csupán, hogy a tavasz még messze van, előbb még tél lesz, hópalástos, zúzmarás, jeges évszak, a tavasz messze van még, s addig még ki tudja, mi minden történhet.

Ahogy múltak a napok, egyre többet imádkozott, hogy történjen valami csoda és neki ne kelljen elmennie Göröghonba, császárnénak. Egyszer azt mondta Jolánta néninek, hogy szívesebben lenne itthon mosogatólány a királyi konyhán, mint császárnő Bizáncban, de az öreg dajka ijedten tapasztotta be a száját a tenyerével: „Csitt, csitt, kis úrnőm! Ilyent nem szabad mondani. Itt a királyi szobákban füle vagyon még a falaknak is. Atyja-ura igen megharagszik, ha megtudja.” Így hát Piroska még Jolántának sem panaszkodott. Termete, arcocskája megnyúlt, még lengőbb, még liliomszerűbb lett a királyi gyermek, mint eddig volt. Nagy, fekete szemeiben már nem bujkált a játszi, pajkos csillogás, – komoly, szomorkás lett a pillantása, de még melegebb, bársonyosabb. Illett neki a szomorúság, még jobban megszépítette. A király kedvtelve nézegette gyermekét és egyízben így szólt Pió atyához:

„Becsületemre mondom, szebb lesz ez a leány, mint a megboldogult édesanyja volt.” A

pap kegyesen válaszolt: – A szépség hervadó virág, uram király. Gyermekeidet azonban nemcsak a testi szépség díszíti, hanem a lelki tisztaság és nemesség ékkövei is. Ez a gyermek valóban királyi ajándék; szebbet, jobbat ennél nem küldhetnél császári barátodnak, Göröghonba.”

Közben elkészült a levél is, Bálint úrnak. Pió atya írta ékes latin nyelven tudós úr-barátjának a király nevében és Ogul-Péter, a hűséges kun testőr vitte váltott lovakon Dunántúlra. Bálint úr éppen birtoka határát járta, mert hát gazda szeme hizlalja a jószágot, mikor Ogul-Péter leszállt a nyeregből a híres-nevezetes földvár kapuja előtt. A vár őrskége feltartóztatta a király futárját. Bálint úr várába még a királyi üzenet is csak az úr engedelmével juthatott be. Ogul-Péternek hát meg kellett várnia Bálint hazatérését. Délidőn lehetett már, mikor hazaért a deresfejű hős a birtoknézésből.

Nem ismerte Ogul-Pétert, de a feléje nyújtott levélen azonnal észrevette a király pecsétjét. Forró öröm dobogtatta meg öreg szívét. Íme, a király, László király ír néki, a király keresi meg őt... Izgatottan törte föl a pecsétet, s ott, a vára kapujában olvasta el Pió atya gyöngyszem-betűit, melyek a váradi királyi udvarba hívják, s közlik vele, Görögországba való küldetését. A szíve majd kiugrott az örömtől, de a szolgáltnak csak annyit mondott: „Adjatok ételt, ágyat a király követének, istállót, abrakot a lovának. Holnapig itt mulat váramban. Holnap virradatkor indul vissza a válasszal Váradra.” Ezután több szót nem is vesztegetvén, ebédlőszobájába sietett.

Bálint úr nem volt a szavak embere. Rövid levélben értesítette László királyt, hogy meghívását elfogadja, biztosítva őt régi barátságáról és hűségéről. Ezután nyugovóra tért, hogy másnap virradatkor a királyi futárt visszaindítsa a király székhelyére.

VII. fejezet

Falics abban a pillanatban, mikor a könnyű villámlás és mennydörgés megriasztotta az áldozatra szánt fehér csikót, erős kézzel fogta az állat kötőfékjét. A ló váratlan megugrásának percében nem vesztette el lélekjelenlétét, nem eresztette el a pányvát. A következő percek szörnyűek voltak. Az állat szinte repült a nádas fölött, magával ragadva a kötelét tartó fiút. A gyerek öntudatlanul, kábult fejjel, de valami ösztönös erővel két kézzel kapaszkodott a pányva végébe, s szinte úszott a levegőben a ló nyomában.

Percek alatt kint voltak a nádasból, kint a Balaton partján, s mintha ember készítette úton vágatna most már a fehér paripa. Falics nem tudott körülnézni. Térde, könyöke sajgott, jobb lábszárán valami melegség futott végig... bizonyára vérzik, gondolta, de nem törődött vele. Összeszorított foggal, minden erejét megfeszítve futott a lóval, hol utána, hol mellette, hol a levegőben repülve, hol térdével súrolva a földet. Közben nagyokat kiáltott: Fecske! Ho-ó! A lovasemberek ősi ösztöne élt benne, nem a ló az erősebb, neki kell erősebbnek lennie, a maga akaratát rá kell kényszerítenie az állatra... és Falics azt akarta, hogy a ló megálljon... hogy visszaforduljon... Összeszedte minden erejét... egész erejével futott a ló mellett... dobbantott... és csodák-csodája, a következő pillanatban a csikó hátán termett. Erősen belekapaszkodott az állat lobogó sörényébe, mezítelen sarkait belevágta a vágató paripa oldalába... Fecske! Ho! Ho-hó...

A Fecske azonban nem értette még a nevét. Az ismeretlen teher ott a hátán, az erős szorítás az oldalán, felbőszítette. Két hátsó lábával kirúgott, majd felágaskodott, s meg rázta magát, hogy levesse lovasát. Falics azonban, aki az első percek ijedsége után most boldogan tapasztalta, hogy az állat már a hatalmában van, erősen ült a ló nyergetlen hátán, balkezeivel sörényét markolta, jobb kezével pedig megcsapkodta csitítóan a ló nyakát: „hó-ó... Fecske! No!” A ló még próbálkozott egy darabig, hol vad vágatába kezdett, hol ágaskodott, hol óriási ugrásokkal, szökellésekkel akarta levetni szokatlan terhét, de Falics nem engedett.

Közben egyre ömlött az eső az éjszakai felhők csatornáiból. Falics is, a ló is csuromvizes volt. De most ezzel a gyerek nem törődött. Szinte észre sem vette.

Erőnek-erejével vissza akarta fordítani a lovat. Az azonban hol lassabban, hol gyorsabban, de csak vágatott előre, ismeretlen tájak felé. Végre egy sűrű erdőbe érve meglassította lépteit a Fecske. A felhők oszladozni kezdtek, az eső elállt. Keleten, felderengett a hajnal. Csípős szél indult valahonnan, a futástól átmelegedett, összeázott állat teste gözlgött, szájából fehér hab szakadt.

A ló megállt. Kimerülten, véres szemmel nézett körül. Falics lecsúszott a hátáról és kötőfékjénél fogva (melyet a ló mindeddig maga után húzott) egy fához kötözte. Megveregette a nyakát. Fecske szomorúan nézett rá és felnyerített, majd lehajtotta a fejét, mintha valamit keresne a földön. Egy illatos, esőtől harmatos fücsomót talált. Békésen, szelíden legelni kezdett.

Falics halálosan fáradt volt. Didergett átázott ujjasában, csak a vidrabőr mellény védte mellét és hátát a metsző szélről. Egy óriási bükkfa alatt állott éppen. Felnézett a fára, s

annak katlan alakú koronája mintha pihenőnek kínálkoznék. Egy-két húzódzkodással már fent is volt. Az ágak között kényelmesen elhelyezkedett, s pillanat alatt mély álomba merült.

Delelőn állt a nap, mikor felébredt. A Fecske még mindig legelészett. Mintha kipihente volna magát, lábai már nem remegtek, szeme sem volt már annyira véreres. Szinte vidáman, cinkosan pillantott Falicsra. A fiú eloldozta a pányvát és vezetni kezdte az állatot. A Fecske ment, amerre a fiú akarta. Szelíden, békésen ballagott Falics után, mint gazdája után a hűséges hátszló.

Falics beszélt hozzá: „Látod, kis lovam, megmenekültél. Meg akart ölni a nagyapám, fel akart áldozni Hadúrnak. Pedig annak semmi haszna sem lett volna. Okos kis ló vagy, Fecske!

Most hazamegyünk a nádasba, de ne félj, most már nem fognak feláldozni! Már nem vagy érintetlen csikó, hiszen én a hátadon ültem. És még fogok is ülni... Betörtelek... Már nem vagy Hadúrhoz méltó áldozat. Megkérem nagyapát, hogy megtarthassalak...”

Lassan alkonyodott. Falics össze-vissza barangolta az erdőt Fecskével. Éhségét madártojásokkal, bogyókkal, miegymással oltotta el. Meg akarta várni az estét, nem szeretett volna visszaútban emberekkel találkozni. Még elvinnék tőle a lovat!...

Bár nagyapa valami olyat mondott, hogy László király szigorúan bünteti a lopást, már pedig ha valaki tőle a Fecskét el akarná venni, az lopás volna... vagy még annál is több!

Furcsa, elnyújtott üvöltés távoli hangja ütötte meg most a fiú fülét. Oh, ezt a hangot már ismerte. Farkas üvöltése ez. Most volt oka megijedni igazán. A farkasokra nem érvényes László király lopást tiltó parancsa.

A farkas egyaránt veszedelmes ellensége embernek, állatnak, különösen, ha éhes, és ha csapatosan támad. Falics kétségbeesetten ugrott fel a Fecske hátára. Sarkait belevágta a ló oldalába és ráhajolva az állat nyakára, mintha csak értené Fecske az emberi szót, izgatottan suttozta: Fuss, Fecske! Fuss! Gyia, kis lovam!... Előre! Csak mindig előre! Haza! Haza! A ló felkapta a fejét egy pillanatra. Finom orrával beleszipantott a levegőbe. Fülét hegyezte.

Talán megérezte a farkascorda szagát, de az is lehet, hogy az elnyújtott, távoli üvöltés borzolta fel érzékeny idegeit... Felágaskodott, megugrott és vad íramú vágtaiba kezdett. Szinte repült elnyújtott testtel, mint a mesék táltos paripája. Egy-kettőre kint voltak a szekérúton. Falics hátrapillantott. Már egészen sötét este volt. A távolban tintakék, tömör falnak látszott az erdő, s alatta zölden csillogó pontok közeledtek... egyre közeledtek. A farkasok szemei, – gondolta a fiú és megborzongott. „Fuss, Fecske, fuss... gyia! Gyi! – Bízatta lovát, s a ló repült... repült. A farkascorda üvöltése azonban egyre élesebb lett... Egyre közelebről hallatszott. Gyorsíramú rohanásuk zaja, körmeik kopogása is hallhatóvá vált már a szekérúton. Falics már nem nézett hátra...

Dermedten kapaszkodott Fecske hóféhér, hosszú sörényébe és gondolkozni próbált. Ki segíthetne? Hadúr? Hogy is kellene most Hadúrhoz kiáltani? Valahogyan a fekete papok komor, zömök, félhomályos temploma jutott az eszébe... és a Keresztrefeszített, akit ők imádnak... Akihez őt is imádkozni tanították... A farkascorda már egészen a Fecske nyomában vágatott. Falicsnak úgy tetszett, hogy nemcsak körmeik csattogását és vad

üvöltésüket hallja, hanem forró, zsákmányra éhes lihegésüket is.

„Jézus! Segíts! kiáltott most Falics, rátalálva a kolostorban annyiszor mondott névre, s a következő pillanatban nagyot dobbant riadt kis szíve... Felcsillant előtte a sűrű éjszakában a Balaton tompán fénylő, végtelennek látszó tükre. A ló vakon rohant előre, ösztönösen, egyenesen neki a víznek, a víz partján sötétlő nádasnak. Falics minden erejét összeszedte, hogy minél nagyobb kiálthasson: „Zotmund fia Zoltán... Nagyapó!... Nagyapó!...” A visszhang élesen futott a vízen ...” apó... apó”

Fecske már a nádasban csörtetett. A farkascorda megállt a vízparton és keservesen üvöltve várt egy ideig... Hátha feltűnik valahol újra a váratlanul elvesztett préda. Fecske azonban, még mindig reszketve a farkasok hangjától, letördelve a nádat, felriasztva fészkekről a vízimadarakat, törtetett előre.

Egyszer csak ingoványos talajt ért a lába. Térdig süppedt a nyúlós, laza talajba, lábaira vízínövények gyilkos indái tekeredtek, hogy lehúzzák lovasával együtt a mélységbe, ahol a lidércek és vizitündérek élnek az ősi rege szerint: „Nagyapó!” – sikoltott Falics kétségbeesetten, mert megértette, hogy minden eddigi veszedelemnél nagyobb veszély fenyegeti: a láp magának akarja Fecskét és őt is. Kimeresztett szemmel próbált tájékozódni, a ló azonban egyhelyben vergődött, s már szügyig merült az ingoványba.

A hold most bukkant elő egy rongyos, szürkés-kék felhő mögül, s vele kiragyogott az ég egy darabján néhány kicsi csillag. Kíváncsian és szomorúan néztek le a Balatonra... Falics a holdfényben rémülten ismerte fel a nádasnak azt a helyét, melyet nagyapja s legveszedelmesebbnek, titkos, víz alatti, gonosz hatalmak lakóhelyének jelölt meg a gyermekek előtt. „Nagyapó!” – sikoltott újra, s a visszhang ismételte egyre: apó... apó...

Valami suhant az éjszakában, a sápadtan világító hold alatt... valami zizzent, surrant, s Fecske nyakára erős pányva hurkolódott. Biztos, ügyes, izmos kéz húzta a pányvát, s a ló, érezve a segítséget, helyes irányban kászálódott ki a hínárból. Kerek tisztásra jutott ki a Fecske, szügyig agyagos sárral fedve, hátán a sápadt, agyonfáradt, de végtelenül boldog Faliccsal. Magas, szikár öregember állt a tisztáson, mögötte ott sötétlett a kalyiba.

Falics otthon volt. Nagyapó kitörő örömmel kapta magához a ló hátáról és csókolta sártól, esőtől maszatos, ágaktól összekarcolt kis arcát... „Nagyapó” – kezdte mondani Falics, de az öregember gyengéden betapasztotta száját a tenyerével. „Ne mondj most semmit, kisfiam. A lovat megkötöm a kalyiba mögé éjszakára, s holnap mindent elmesélhetsz. Puha, meleg vackot találsz a kunyhóban, fekdj le gyorsan bent a medvebőrre, s pihend ki magad... kis hősöm te! Szegény gyermekem!”

Falics szédülten támolgott be a kalyibába, lerogyott a medvebőrre... utolsó gondolata testvérkéje volt, akinek egyenletes, mély lélegzése meghitté tette a kalyiba sötét csendjét. „Gyöngyvirág! Kis húgom! – suttogetta Falics, kinyújtotta kezét és valami selymeset, puhát simogatott meg, Gyöngyvirág puha, selymes haját. Aztán, mint valami mély kútba, zuhant bele az álom pihentető ölébe.

Zotmund fia Zoltán, az öreg táltos még állt egy darabig a kalyiba előtt, az eget nézte, zavaros gondolatokkal vívódott...

Hadúrra gondolt, a magyarok istenére, aki nem fogadta el az áldozatot, mert hiszen a fehér csikó újra itt van, de most már nem lehet feláldozni Hadúrnak... és büszke szívvel

gondolt unokájára, aki visszahozta a lovat, ki tudja, honnét, ki tudja, mennyi veszedelem árán, de visszahozta, mert vitéz, lovas őseinek nemes vére csörgedezik ereiben.

Igen, Falics méltó őseihez, méltó hősként meghalt édesapjához... És ha megérkezik a tavasz, Falics már 11 esztendős lesz, magával viszi a harcba, amelyben a régi rendnek kell győznie az új felett...

Egyre több csillag bukkant elő, egyre jobban kiderült az őszi égbolt... Metsző-hideg szél borzolta végig a nádist és síró nótát muzsikált a száraz nádbugák között. Zotmund fia Zoltán bement a kalyibába, majd ismét visszatért egy durván kikészített farkasbőrrel. A farkasbőrt ráterítette Fecskére, majd ismét eltűnt a kalyiba ajtajában, s ő is nyugovóra tért.

VIII. fejezet

A Duna-Tisza tájára a novemberi hideg szelek szárnyain megérkezett a tél. A végtelen pusztákat finom, fehér zúzmara lepte be. A Kárpátok lombjukat veszített erdeiben csapattostul barangoltak az éhes farkasok, barlangjaikba húzódtak a medvék, s aprójószágot rabolni le-lelátogattak a völgyekbe a rókák.

A Balaton sima tükre jégpáncélt öltött, jeges-keményre fagyott a nádas. Csend volt mindenfelé. Az emberek házaikba zárkóztak, a kéményekből kéesszürke füst szállt a magasba. Mindenki a tavaszt várta, az életető, mindent új ruhába öltöztető tavaszt, amely újra megpezsdíti a vért, s újra termővé varázsolja a megdermedt földet.

A nagyváradi királyi palotában szöttek, fontak a szolgálattevő asszonyok, varrtak, hímeztek az udvarhölgyek. A kis királylány, aranyhajú Piroska kelengyét készítették, olyan gazdag és szép kelengyét, aminőt abban a korban királyleányok is kevesen kaptak.

László király országos gondjai közben sokszor meglátogatta egyetlenét, Piroskát, hiszen tavasszal útra bocsátja, s talán nem láthatja már soha többé. Pió atyával együtt azon igyekeztek, hogy sok-sok lelki intelemmel, sok jó tudással vértessék fel a messzire készülő gyermeket. Pió atya írni-olvasni tanította a kislányt. Tündérszép Piroska örömmel fogta keskeny, fehér kezébe a kihegyezett lúdtollat, és figyelmesen szépen alakígtatta a betűket. Új játék volt ez. Olvasni, írni. Lányok számára ritka ajándék a betűk titkának megismerése. Jolánta néne csóválta is a fejét gyakorta; minek a szőke, szép fejecskét ilyesmivel tömni, hiszen sohasem lesz szüksége rá, hogy maga írjon. A királynőknek íródeákok szolgálnak, ha éppen levélírással szottyán kedvük. Piroska azonban nagy lelkesedéssel, nagy igyekezettel tanult. Mindenbe szívesen belefogott volna, csak hogy elterelje gondolatait a múlt időről, az egyre közeledő búcsúzásról.

Néha ellátogattak a palotába a hercegek is, az elhalt Gyécse király fiai, Álmos és Kálmán. Jó napja volt ilyenkor Piroskának. Mindkét unokabátyját nagyon szerette, s azok is kényeztették, becézték kis húgukat. Egymást azonban nem kedvelték. A papi tudományokban jártas, okos és megfontolt Kálmán sokszor megróttá öccsét szertelenségéért, mértéktelenségéért, meggondolatlanságáért.

A dali szép Álmos, persze azzal gyanúsította bátyját, hogy az irigyi délceg növést, arcának szép, nemes vonásait, karja erejét, hiszen az okos Kálmán, bizony nem volt a férfiszépség mintája. Balvállát kissé lógatta, s jobboldalon a bő, papos talár is nehezen takarta púpját. Amellett a ballábát is húzta valamelyest.

Az udvarnál széltében-hosszában beszéltek, hogy László király Álmos herceget szánja utódjául, hiszen testi hibával senki sem ülhet István király trónusára, Kálmán pedig, az idősebb herceg testi-hibás. Talán ez a szóbeszéd is éket vert a testvérek közé, elég az, hogy ha Álmos Váradon volt, Kálmán nemigen mutatkozott a palotában.

A tél kemény volt ebben az esztendőben. Rengeteg hó hullott, szinte betemette az egész országot. A váradi palota kertjében nehéz hóterhek alatt roskadoztak a bokrok, a fák. Piroska néha mégis kiszökött a kertbe. Fehér báránybőr bundácskájában, kucsmájában nem fázott. Gyönyörködtette ez a hófehér díszbe öltözött, téli világ. Olyanok a fák,

mint a menyasszonyok, – gondolta. Fehérek és szomorúak. Ő is ilyen lesz nemsokára. Fehér, szomorú, merengő! Ahogy teltek a napok, egyre nehezebbnek tűnt a búcsú Váradtól, apjától, barátaitól. Úgy érezte néha, nem éli túl.

A Balaton nádasaiban is télkirály uralkodott. A tó tükrét vastag jégpáncél borította. A vízimadarak hangját sem lehetett hallani. Javarészüket elköltöztették melegebb hazába. A kalyibát vastagon fedte be a hó. Zotmund fia Zoltán és két unokája alig mozdultak ki a kunyhóból, medve- és farkasbőrökbe burkolóztak, s a kalyiba közepén parázsló tüzet viGYÁZTÁK naphosszat.

Élelmük nem volt sem bőséges, sem változatos. A vén táltos néha léket vágott a jégen, s Faliccsal együtt horgásztak. Ilyenkor friss hal került vacsorára, de jobbára csak szárított vagy füstölt halat ettek. Néha meglátogatta a vén papot valamelyik híve, ilyenkor került kenyér is, juhsajt vagy túró, aminek a gyermekek igen örültek. A napok egyébként egyhangúak voltak és unalmasak. A Fecske nem volt velük, a vén pákász kunyhója mellett, a parton készítettek számára istállót, ahol azt a szénát ropogtatta, melyet még Falics az ős utolsó napjaiban gyűjtött számára. Előfordult, hogy Falics engedélyt kért nagyapjától, hogy megjárathassa kis lovát, meg ne pókosodjék a lába a hosszú tétlenség idején.

Napsütéses, ritka-szép téli napokon a bőrzekébe, bőrkucsmába öltözött fiúcskát gyakran lehetett látni a Fehérvár felé kanyargó úton fehér paripáján száguldani. Fecske már ismerte kis gazdáját. Boldog nyertéssel üdvözölte, hogy megjelent, és szelíden tűrte, hogy a hátára pattanjon.

Falics csuda dolgokra tanította Fecskét, s közben maga is beletanult a lovaglás minden fortélyába. Tudott már a ló hátán állva egyensúlyozni, mindkét oldalán hirtelen elhajolni, sőt a ló hasa alá bukva, mellső lábaiban megkapaszkodva elrejtezni. Tudott hirtelen le és felugrani a száguldó paripa hátán, sőt újabban azzal kísérletezett, hogy lovaglás közben bukfcet vessen a levegőben.

Nagyapja bámulta a gyerek tehetségét a lovaglásban, s elhatározta, hogy amint nyílik az idő, a lóháton való harcra, nyilazásra, kopjavetésre fogja tanítani kis unokáját.

Virág megsápadt a tél hosszú hónapjai alatt, de nagyot nőtt. Falics nemcsak nőtt, de izmosodott, erősödött is. Februárban töltötte be 11. esztendejét, de bátran 14 évesnek nézhette volna az ember az izmos, komolyszemű, barna fiúcskát.

Bálint úr várában is csendesesen teltek-múltak a napok. A fegyveres szolgák egykedvűen végezték napi gyakorlataikat, s őrszolgálatukat. Csend és nyugalom ült a vidéken, a földvár környékét senki sem háborgatta.

A föld népe, mely jobbára szláv parasztokból állott, házaiba, kunyhóiba húzódott, gyékényfonással, az asszonyok len- és kendervászon készítésével töltötték a napokat. Bálint úr néha kilovagolt néhány hű embere kíséretében, hogy a Mecsek erdejében vadászgasson. Rendszerint dús zsákmánnyal megrakottan tért haza.

A vára köré települt iparosok, asztalosok, csizmadiák, ötvösök, fazekasok szorgalmasan dolgoztak, hogy tavasszal a vásárnapokon legyen elcserélni való holmijuk, hiszen,

amint kinyílik az idő, nekik is a földdel lesz dolguk, akkor már ilyesmivel, – agyagedények, csizmák, bocskorok vagy ékszerek készítésével, – nem foglalkozhatnak. Bálint úrra készülődéséről mit sem tudtak várának emberei. Egyedül az asztalosok sejtettek valamit, mert nekik Bálint úr két egyforma, erős, vaspántos láda készítését parancsolta meg, – no meg a bognárok gondoltak egyet-mást magukban, mikor az úti szekeret kellett megjavítaniok, kerekeit megvasalniok.

Az erdélyi határszélen – Erdő-elvén – még keményebb volt a tél, mint az ország más területein. A havasok ormán ott tanyázott a vad keleti szél, a Nemere, amely, ha kedve úgy hozta, szilaj erővel nyargalt végig a hegyek oldalán, letépve és magával sodorva a télig földbe süppedt kis, kunyhók tetejét, nemritkán a szabad pásztorok nemez sátrait is. Ákos vezér és Keve népe sokat nélkülözött. Élelmük alig volt, s ha nagyritkán egy-egy nagyvadat el tudtak ejteni, valóságos ünnepet ültek. Állataik nagy része elpusztult a kemény hidegben, istálló és takarmány híján. Az elhulló állatok is táplálékot szolgáltatottak az éhezőknek.

Az alig 300 férfit számláló táborban nagy volt az elkeseredés, különösen a fiatalok között. Ákos vezér és Keve nem győzték csillapítani, biztatni az elégedetleneket. Egyesek még olyanféle hangokat is megütöttek, hogy helyesebb volna szépen, megbékélve, László király híveként házat építeni, feltúrni a földet, magot vetni belé... Lám, a békéseknek, a földművelőknek van kenyerük, állataikat a házuk körül istállóban tartják télen, van hát mit enniök... Nem gyötri őket a hideg sem annyira, hiszen a ház szilárdabb, melegebb, mint a legjobban kibélelt sátor...

Ezeket az elégedetlenkedőket azonban az idősebbek hamar lehurrogták. Rabságot akarsz? Izzadni a földműves-munkában, s aztán munkád gyümölcsét adóba vinni valamelyik nagyúr kőházába? Másnak dolgozni, szolgaként? Majd elmúlik a tél! Jön a tavasz, kiöldülnek a legelők! A megmaradt birkák új, göndörszőrű báránycákat ellenek, a Nemere visszahúzódik valamelyik feneketlen barlang mélyére, Hadúr felhossa az égre újra a napot, forrón fog sütni az égi tűz, ragyogni, dalolni fog a gyeplő, virágillattal lesz telve Erdő-elve, s akkor megérkeznek a kun testvérek, gyors, apró lovaikon, gyors nyilaikkal, hogy hozzájuk csatlakozva birtokba vegyék az ősi földet, Árpád földjét... Tavasszal... tavasszal... Biztatták egymást a Gyepű-elvi szegény, úzótt magyarok, az új renddel megbékülni nem tudó szabad pásztorok...

Tavasszal... tavasszal... mondta Ákos vezér Kevének, mikor a Nemere vad nótát muzsikált a vezéri sátor körül. Mindenki a tavaszra várt, a tavaszról álmodott, s közben február volt, sűrűn hullott a hó, hogy befedje, eltakarja a magyarországi földeket, a földben alvó magvakat, a balatoni nádat, a Mecsek alatt lévő földvárat és a nagyváradi királyi palotát.

IX. fejezet

Március vége felé megindultak a hegyekből a vizek, lefelé a völgybe; olvadt a hó. A levegő megtelt az ébredő föld szagával. Apró levélkéket bontogattak a fák a hegyek oldalában, s a bokrok alján kinyitotta kék szemét az apró, szerény ibolya.

A Balaton is lerázta magáról a jégpáncélt. Eltűnt nyomtalanul a jég, a sima víztükör nyújtózkodott és felnevetett a bodros báránnyelűket dajkáló égre. Pajkos kis szélkölykök futkostak, fogócskáztak a nádasban, amely szintén kizöldült, tavaszi ruhát öltött, hogy búvóhelyet kínáljon a megérkező vadkacsáknak, vadlibáknak, szárcsáknak, gémeknek és ki tudná még elszámolni, mennyiféle madárnak.

Falics olyan vidám volt, hogy egész nap füttyre állt a szája. A szíve tavaszi örömmel volt tele, legszívesebben megölelte volna az egész Balatont, a nádast, a lápot, amely naponta új és új csodával, az ezerféle ébredő élet új zsendülésével lepte meg a fiút. Gyöngyvirág is együtt örült a tavasznak Faliccsal.

A Fecske, – a fehér paripa jól ismerte mindkettőjüket. Nagy lovaglásokat tettek a hátán, bebarangolták az egész környéket. A somogyi és a zalai part egész hosszában kitárult előttük a vidék, minden mesebeli szépségével. Nyugodtan barangolhattak, ismerte őket már a környék még csak névleg keresztény pásztornépe, és a földműves nép egyaránt. A két szép gyermek szinte valamennyiük büszkesége volt.

Tudták, hogy Zoltán táltos unokái. Bár ők, a föld népe már vásárnapon eljártak a templomba, félő tisztelettel néztek esténként a nádasból felszálló füstre, Hadúrhoz fohászkodtak, ha tavaszi viharok vágattak végig a tájon, és ha tehették, termésükből, állataikból ajándékot vittek Zoltánnak, hogy áldozatot mutasson be helyettük.

Zotmund fia Zoltán mostanában keveset tartózkodott otthon, a kalyibában. Az ebéd-re-vacsorára valót most már megszerezték a gyermekek. Ezt a feladatot bátran rájuk lehetett bízni. Falics mesterien kezelte a nyilat, biztos kézzel szedte le a magasból a nádas felett elhúzó vadrucát, s futtában lőtte le a mezőn a nyulat; a halászhóhoz is pompásan értett, sőt el is tudta készíteni a szárnyast, vagy a halat... Sütötte, főzte, akár a nagyapja. A kis Gyöngyvirág pedig csodálatos női ösztönrel gyűjtögetett; madártojást, gombát, gyümölcsöt szedgetett, bármerre is járt.

Egyetlen újtukról sem tértek meg üres kézzel a gyermekek, annál is inkább, mert az apró falvak népe is sokszor megajándékozta őket tejjel, sajttal, szárított hússal vagy gyümölcssel. A tűzre is különös gonddal tudtak vigyázni a gyermekek. Falics nagy kövekkel rakta körül a helyét, hogy a szél el ne oltsa, vagy el ne hordja szikráit olyan helyre, ahol kárt okozhat. Egy nagy, lapos sima kőből tető is került fölé, hogy az eső ellen is védett legyen a drága parázs. Hej, ha kialszik a tűz, hosszú, fáradságos munkával lehet csak újra meggyújtani. Rosszat is jelent, ha a tűz kialszik, veszedelem kerülgeti akkor a családot. Így hát a két gyermek egymással versengve vigyázott rá, táplálták, élesztették, babusgatták, mint valami élőlényt.

Esténként aztán nagyapó is leült melléjük. Most már nem a múltból mesélt nekik; a jövő képeit festegette, amikor majd nem kell a lában lakniok, hanem szép nemezsátruk

lesz, Ákos vezér sátra mellé felve, minden kényelemmel berendezve, s előtte áll majd az oltás, ahol Hadúrnak Faliccsal együtt fogják az egész magyar nép áldozatait bemutatni. Arannyal, ezüsttel átszőtt ruhákban fog járni Gyöngyvirág, kócsagtollas, menyétprémes főveget fog viselni Falics. Még Fecskének is aranyos szerszámot vásárolnak majd, a déli részen sokszor haladnak át olasz kereskedők, csodaszép dolgokat árulva.

De még az sem lehetetlen, hogy visszatér a régi, szép, harcos élet, amelyről Zoltánnak is a nagyapja mesélt. Ki-kicsapnak majd a gyepükön túlra, gazdag, napnyugati országokba, riogatva, rettentve a harchoz nem szokott népeket. Falics fog elől lovagolni, a Fecske hátán, megsarcolják a kolostorokat, tarisznyájukat megtöltik a templomok arany és ezüst edényeivel...

Gyöngyvirág kerek szemmel hallgatta az új meséket. Előre örült a szép ruháknak, amelyeket majd visel. Falics is belelkedett. Már látta magát a Fecske hátán száguldani, megsarcolt napnyugati városok füstölgő romjait hagyva maga mögött...

Napközben nem volt velük nagyapó. Titkos, különös útjai voltak, melyekről nem szólt a gyermekeknek. Egy este azonban furcsa dolgok történtek. Akkor már május eleje volt, a világ virágillattal, madárcsicsergéssel volt tele. Fényesen sütött a telihold, mikor a nádas körül, a parton Falics és Gyöngyvirág sok-sok emberből álló, hallgató csoportot vett észre.

Talán 200-an is lehettek, jobbára deresedő fejű, komoly férfiak, de voltak köztük szép számmal szilajnézésű, pelyhedző állú, sihederek is. Mindegyiknél fegyverek: íj, nyíltartó puzdra, egyik-másiknál paizs, kopja, vagy szekerce. Halkan beszélgettek, egyik lábukról a másikra álltak. Némelyik lovat tartott kötőféknél fogva, a legtöbben azonban gyalogosan voltak. Gyöngyvirág félt egy kicsit, de Falics bátran odament hozzájuk.

„Kik vagytok? Kit kerestek? Kérdezte komolyan. „Bujdosó, szabad pásztorok vagyunk... Ákos vezért akarjuk urunknak... Hadúr legyen velünk... Zotmund fia Zoltán, a táltos el fog vezetni bennünket Gyepű-elve, Ákos vezér táborába! Aztán hujj! Jaj lesz a gazdagoknak... jaj lesz a papoknak! Te is velünk jössz Falics és vitéz leszel Ákos vezér táborában.”

Falics nem lepődött meg, hogy a bujdosók néven szólították. Éppen felelni akart, mikor a holdfényben egy magas, hosszú szakállú, ősz férfi közeledett a csoporthoz siető léptekkel, néhány varkocsos, süveges magyarral a nyomában. Zoltán volt, a táltos. A bujdosók örömmel üdvözölték, körülvették, kérdezték.

Még ezen az éjszakán Falics és Gyöngyvirág összeszedték a kalyibában és a kalyiba körül található minden értéküket, batyuba kötötték és a Fecske hátára erősítették. Maguk is felkészültek a hosszú útra, lábukra bocskort húztak, vállukra vidrabőr-köpenyt terítettek és nagyapjukkal, meg a bujdosókkal együtt elindultak, hogy úttalan-utakon, a lakott vidékeket elkerülve, eljussanak Erdő-elve, csatlakozni Ákos-vezér seregéhez.

Míg Zotmund fia Zoltán, az utolsó táltos úttalan-utakon, ember nem járta, vad tájakon, szűk folyóvölgyekben és sziklás hegyvidékeken keresztül vezette kis seregét nagy kerülővel keletre, addig a nagyvárad királyi palotából is elindult egy kis csapat, délnek a messzi Göröghonba, hogy elkísérjék a kis királyi leányzót, világszép Piroskát új hazájába,

új otthonába. A küldöttség elindulását hónapokkal megelőző lázas készülődés véget ért.

A selyemmel, aranyszállal, gyönggyel kivarrt sok finom, szép ruhát, a legfehérebb vászonból készült, dúsan hímzett sok-sok fehérneműt mind szekerekre rakták. Közéjük gondosan helyezték az arany-ezüst edényeket, drágaművű, szépséges szép serlegeket és a finoman ötvözt, drágakövektől csillogó ékszereket.

Piroska ezidőtájt pillangóként röpködött a palotában, már nem ért rá szomorkodni, unos-untalan szaladt valami csecsebecsével, fátyoldarabbal, faragott képpel dajkájához, Jolánta nénihez: „Ezt is vigyük, dadám... ezt is el szeretném vinni! Legszívesebben felpakolta volna az egész királyi palotát, királyostul, udvari-népestül, s vitte volna magával Bizáncba, ahogyan akkor nevezték Konstantinápolyt, a görög állam fővárosát. Még a királyi kertből is kiáskált néhány virágtövet, facsemetét, saját, hófehér királynői kezével, hogy elvigye, áttelepítse új otthonába. Királyi apja-ura, László kedvtelve gyönyörködött gyermekében, és mindent megengedett neki, amit csak a leányka kívánt; hiszen hosszú időre, talán örökre kell búcsúzniok.

Bálint úr, aki a nagy készülődés közepette egy fedeles, úti hintóval érkezett, alig győzte a sok ismerkedést a váradi palota rengeteg, nyüzsgő udvari népével. A magyar urak, akik a királyt állandóan körülvették, jobbára jó ismerősei voltak, de akadtak László udvarában szép számmal idegenek, főleg tudósok, olasz papok, és most, legújabban görög főemberek, akik azért érkeztek váradra, hogy ifjú királynőjüket új hazájába elkísérjék. A király szeretettel fogadta a híres dunántúli földvár kevésszavú, de nagytudományú gazdáját; keblére ölelte Bálint urat, kedves bátyjának nevezte és azonnal elvezette Piroskához.

Bálint úrnak szinte a lélegzete is elállt, mikor megpillantotta a csodálatosan szép, liliomkarcsú, aranyhajú, feketeszemű leánykát, aki korához mérten feltűnő magas és komoly volt. Csecsemőkorában látta s most elbámult szépségén.

„Háromszor olyan szép, mint édesanyja volt, – gondolta az ősz főúr magában, – festeni sem lehetne hozzá foghatót.” A király a karjaiba vezette a kislányt, s az öreg úr, magához ölelte az ifjú görög királynőt. Tréfásan lapogatta meg a hátát, s azt mondta: „Örülök kislányom, hogy nekem jutott a feladat, téged elkísérni. Ígérem, hogy atyád helyett atyád leszek... ne félj, nagyon fogok vigyázni rád...”

Piroska ráemelte nagy, éjszín szemét az öregre, fehér karjaival körülfonta nyakát és hízkelkedve törleszkedett bozontos, erősen őszülő szakállához: „Jó kislánya leszek, Bálint bátya... nem lesz velem sok baja... apám barátja nekem is barátom.” Bálint úr aztán megsemmisítette az egész úti-készülődést. Elismerően bólogatott a dúsan megrakott szekerek láttán. Az élelmiszeres szekereket külön megvizsgálta; elegendő és nem romlandó-e a magukkal vitt élelem. Egy ragyogó májusi vasárnap, a reggeli mise után indult el a fényes követség a királyi palotából. 100 görög lovas lovagolt elől, aranyhímzéses ruhában, aranyos karddal az oldalukon... Ezután következett a hintók, batárok sokasága, amelyeken Piroska leányasszony szolgálattevő személyzete, udvaroncok, udvarhölgyek, szakácsok, öltöztetők, mulattatók utaztak. Két fehér paripa következett aztán, két, piros-fehér ruhába öltözött lovászfíú ült a hátukon. Ezek a lovak voltak Piroska hátaslovak.

Lassan haladt a menet. A két fehér ló mögött feltűnt a bőrrel bevont úti szekér, Bálint úr alkalmatossága, Isák kocsissal a bakján, bent pedig az ülésen Bálint úr és egy barna

cseh ifjú pap, János testvér, aki nemrég tért haza Olaszhonból, s aki gyóntatója, titkára és íródeákja lesz egyben a fiatal királynőnek.

Végül aranyos-sallangos szerszámmal díszített 4 szürke ló vont a fedeles hintóban utazott Piroska Jolánta nénivel, aki a világ minden kincséért sem vált volna meg királyi neveltjétől. A kis királynő kocsija mellett egyfelől László király, másik oldalon Álmos herceg lovagolt.

Az utána következő hintóban Pió atyát pillanthatjuk meg, aki nagy beszélgetésben, vitatkozásban van az idősebbik herceggel, Kálmánnal. Kálmán immáron szintén papi ruhát visel, feje búbján a haj is kerekén ki van borotválva, jelöl annak, hogy a kisebb rendeket már fölvette. Nemsokára ünnepélyesen pappá szentelik, s majd püspök lesz belőle valamelyik püspökségben, vagy éppen új püspökséget alapít számára a királyi nagybácsi, László. A király, a két herceg és Pió atya az ország határáig szándékoznak kíséni Piroskát. Onnan aztán visszafordulnak, mert dolgaik ide, a Tisza-Duna tájára parancsolják őket.

De vajon miről vitatkoznak oly hevesen, Pió atya és Kálmán herceg, ott a fedeles batár kényelmes, medvebőrrel bevont ülésén? Kálmán azt vitatja, korai dolog még az ő pappá szenteléséről beszélni. Királyi nagybátyja és nevelőatyja iránti engedelmes tiszteletből felvette ugyan a papi ruhát, de nem érez hivatást a papi életre. Van tennivaló a világban is, elég, ebben a szegény kis hazában, ahol az emberek még mindig oly kevésbé ismerik Isten törvényeit, s megkeresztelten pogány módra élnek, sötét babonákban hisznek...

„Pió atya! – ragadja meg az ifjú herceg a pap kezét. Ha mi, ketten összefognánk! Ha atyám nagy tudása és az én szerény képességeim egyesítvén, szolgálunk a nép javát... Nagyszerű törvényeket alkotnánk! Álmatlan éjszakáim során, hej de sokat gondolkodom ezen én!” Pió atya meglepetten bámult a ferdevállú ifjú herceg keskeny, de most lángolóra gyúlt arcára. „Kálmán fiam! Miket forgat hercegséged a fejében?... Ámbátor... lehet! Lehet, hogy ez az Úr akarata; ki mindnyájunk felett való, s majd intézkedik sorsunk felett, s én szolgálni fogom mindenkor Őt, minden tudásommal, amit Ő tudnom engedett... Szolgálni fogom Őt, és ha Ő úgy akarja, hercegségedet, vagy ... I. Kálmánt, a magyar királyt.” Szorosan, erősen kapcsolódott össze a két, egymásra talált, baráti kéz, az idős és az ifjú pap keze. „Isten tartsa sokáig László urunkat” suttogetta Pió atya még, s Kálmán rábólintott: „Úgy legyen... Amen.”

Haladt, poroszkált a menet. A papok batárja mögött a kelengyével, ajándékokkal és élelemmel megrakott szekerek következtek, végtelen sorban, majd 100 magyar lovas vitéz zárta be a sort, türelmetlenül prüszkölő, kényes sörényüket rázó, tüzes paripákon. A váradi nép, az utakon, a falvakban összegyülekező szájtáti, bémész tömeg egy-egy félóra járásnyira követte a menetet, aztán lemaradoztak, visszafordultak, mások léptek a helyükbe, s a menet haladt, egyre dél felé. A táj mindig új és új változata tűnt fel előttük, hol végtelen, füves pusztán nyargaltak, hol alacsony, homokos folyóparton ügettek, hol bozótos erdei úton léptettek... Időnkint megálltak, lesátoroztak, ettek-ittak, az énekmondók énekeltek nekik, a papok misét mondtak, az élelmiszert őrző konyhaszemélyzet a falvakban kiegészítette az útközben jelentkező hiányokat. Ragyogó nappalok és csillagos éjszakák váltogatták egymást, s ők egyre közelebb kerültek a déli határhoz, egyre távolabb a váradi királyi palotától.

X. fejezet

Úttalan-utakon, ezer veszedelemmel szembenézve vonult Erdő-elve felé Zotmund fia Zoltán egyre népesebbé váló csapata. Utazásuk egyáltalában nem hasonlított a királyságot kísérő királyi emberek utazásához. Szekerük csak egyetlenegy volt, ezt azután úgy megrakták mindenféle málhával, hogy az elébe fogott ló alig tudta vonszolni. Hátszlóban sem bővelkedtek, összesen kilenc lovuk volt, a csapat nagy része gyalogosan igyekezett a cél felé.

Falics és Gyöngyvirág az út nagy részét a Fecske hátán tették meg, a többieknek azonban feltörte lábát az út göröngye, megszagatták az erdei bozót tüskéi. Zoltán táltos, magas kora ellenére együtt menetelt híveivel. Boldog volt. Csapata már csaknem 400 embert számlált és egy sem akadt köztük, aki zúgolódott vagy mást akart volna, mint amit ő tanácsolt. A Keresztre feszítettnek nevét sem említette senki, az út egy-egy veszélyesebb szakaszán túljutva megálltak és Zoltán égő áldozatot, rendszerint útközben elejtett vadkecskét vagy gerlicét mutatott be Hadúrnak.

Hívei lesték minden mozdulatát, elhitték minden szavát, úgy, hogy néha úgy érezte, valóban a jövőbe lát, s az áldozati állat össze-vissza csavarodó belei, az oltárköre öntött vér igazán megmutatják Hadúr elkövetkezendő győzelmét az új hit és új szokások felett.

Időnkint nagy veszedelembe került a bujdosók kis csapata. Egy alkalommal, még a Tisza partján haladva éhes farkascorda támadta meg a sereg elejét. Botokkal, kardokkal, nyilakkal nem sokra mentek velük, egyéb fegyverük pedig nem volt. A veszett állatok mintha egyre többen lennének, éktelen csaholással, vonítással támadtak rájuk, s amelyik sebet kapott, még jobban megvadult. Nem volt menekvés előlük semerre, emberlakta falu sehol sem látszott, hiszen éppen azért kellett ilyen utakon menniök, hogy minél kevesebb emberrel találkozzanak. Órák hosszáig küzdöttek a vadakkal, míg végre véresen, agyonverten nyúlt el valamennyi. De a bujdosók sem úszták meg ép bőrrel, egyiknek-másiknak a lábikrájából bizony kitéptek egy-egy darab húst az éhesen csattogó farkasfogak.

Zoltán – aki ismerte a fák és füvek titkát, – gyógyító füveket kötözte a sebekre, így délutánt pihenéssel töltötték, másnap ismét haladtak tovább.

Ettől a naptól kezdve a kis Gyöngyvirág nem akart a Fecske hátán utazni tovább: a szekérre kíváncszott. Mivel több gyermek nem volt a csapattal, asszony is csak egy. Egy fiatal pásztornak, Kelennek a felesége, – aki megesküdött, hogy férfiként fog elviselni minden nehézséget, csak együtt maradhasson férjével, – így hát a kis Gyöngyvirágnak helyet csináltak a szekéren, a málhák között.

Falics állandóan szorosan a szekér mellett lovagolt, ha megálltak, a Fecske kedveskedve dugta oda rózsaszínű orrát Gyöngyvirág vállához. Sokat kellett nélkülözniök, élmük az út kezdetén is kevés volt, vad ritkán akadt nyílhegyre, s az erdőkben található ehető gyökerek, bogyók, gyümölcsök ennyi ember számára nem nyújtottak elegendő táplálékot.

Vándorlásuk ötödik napján az erdő sűrűjéből, ahol haladtak, gyönyörű, sík mezőre pillanthattak le. A szép, zöld réten göndör szőrű birkanyáj legelészett és két fiatal pásztor vigyázott rájuk. A bujdosóknak hevesen dobbant meg a szíve. Szabad pásztorok! Ezek is

szabad pásztorok és mennyi szép birkájuk van. Itt, távol a lakott helyektől tán még nem is tudják, milyen nehéz lett az élete a magyar népnek a Tisza-Duna táján. Egy akarattal zúdult le a tisztásra a 400 ember.

Körülfogták a nyáját, s a meglepett két fiatal pásztort megkötözve magukkal hurcolták. Volt most már élelmük bőségesen. Esténként birkahúst sütöttek, s úgy jól laktak valamennyien, hogy jobban se kellett. Utazásuk, illetőleg úgy is mondhatnánk, hogy gyaloglásuk kilencedik napján hatalmas hegyóriás emelkedett előttük.

„Ez már az Erdő-elvi hegyek egyike – mondta Zoltán. Ezek mögött a hegyek mögött vár ránk Ákos vezér, s a húséges Keve. Csak tartsatok ki még, barátaim, s nemsokára az ő táborukban fogunk megpihenni.”

– Átmegyünk a hegyen? Vagy megkerüljük? – kérdezte Falics a nagyapját.

– A hegy oldalában embervágta út vezet, így jelentették előreküldött embereim – válaszolta az öreg táltos. Valószínűleg a kereskedők járják, akik keletről mindenféle drága tűszerszámot, finom fegyvereket, szőnyegeket, kelméket hoznak.

– Találkozunk majd ilyen kereskedőkkel? – érdeklődött Gyöngyvirág kihajolva a karaván egyetlen szekéréből. Ha jönnek majd a kereskedők, mit veszel nekem tőlük, nagyapó? Veszel bíborkelmét? Vagy puha selymet? Úgy szeretnék már egy szép, új ruhát!

– Annyi szép ruhád lesz, kis húgom, amennyit csak akarsz, nyugtatta meg Falics a kislányt. Tudod, akkor, ha majd nyugatra megyünk harcolni. Hozok én neked mindent, ruhát, gyöngyöt, fülönfüggőt, pici, piros csizmát.

Így poroszkáltak, beszélgettek, haladoztak az elégedetlen magyarok, hol éjjel, hol nappal vonultak, mígnem a 11. nap éjszakáján sűrű, sötét erdő boltozatot alkotó, hatalmas fáinak alatt vezetett a keskeny, embervágta út.

Zoltán pihenőt rendelt el, mert a kis csapat már nagyon fáradt volt. Csillagos májusi éjszaka nézett le rájuk, amikor a sűrű fák alatt letáboroztak. Tűzet gyújtottak és a nyáron hamarosan egy frissen vágott bárány hújának szeletei pirultak. Gyöngyvirág már nem érezte a sült hús ínycsiklandozó illatát. Amint lekászálódott a szekérről, s a hosszú kocsi-kázástól elzsibbadt, meggémberedett tagjait kinyújtóztatta, az egyik óriás bükkfa alá leterített farkasbőrön mély álomba merült.

Zoltán táltos a jövőt ecsetelte szárnyaló szavakkal, Falics pedig a Fecskét az erdő szélén egy fához kötözve, őrt állt az út szélén, nehogy valami nem kívánt meglepetés érhesse a megpihenőket. Falics maga vállalta ezt a szerepet, hogy a csillagok elhalványodásáig ő fog őrt állni a tábor egyik végén.

Szégyleftte ugyanis a többiek előtt, hogy gyermek léte reá lóháton teszi meg az út legnagyobb részét, mikor a többiek gyalognak. Többször felajánlotta már az idősebbeknek, hogy üljenek kicsit fel a Fecskére, de a fehér ló vadnak és harapósnak mutatkozott, ha idegen akart a nyergébe ülni. Így senki nem foglalhatta el Falics helyét. Most hát ott állt a kisfiú a messzibe tekergő hegyi út szélén és a sötétbe bámult. Mögötte a Fecske jóízűen ropogtatta, a kövér, erdei füvet.

A sült bárányhús illatát idáig hozta a langyos szellő és Falics gyomra hatalmasat kordult. De ebben a pillanatban messziről érkező, halk morajlás és dobogás ütötte meg a kisfiú élesre finomult, sok hallgatódzáshoz szokott fülét.

A földre feküdt, fülét az erdő talajára tapasztotta... Csend volt pillanatig, aztán még erősebben, közeledően hallotta az ütemes dobogást és a halk morajlást... Mintha valami lovassereg közeledne. Míg jó távolacsán lehetnek, de egyre erősebb a dobogásuk. Falicsnak elállt a szíve verése. Jaj, ha valami ellenséges sereg... ha a király, László katonái... El kell rejtőzniök, mert a közeledők sokan vannak.

Falics nagyapjához futott. Az öreg azt gondolta, unokáját az éhség üzte el őrhelyéről, és egy darab sültet nyújtott a gyerekeknek. Falics elhárító mozdulatot tett a kezével és oda-súgta nagyapjának: „Hírt hoztam. Gyere velem az erdő szélére.”

A táltos mosolygott a fiú buzgóságán. Bizonyosra vette, hogy valami gyerekes dolog, mókusodút lelt, vagy más effélét. Mégis követte Falicsot. Amikor ahhoz a fához értek, ahol Fecske legelt kikötve, már nem is kellett a földre tenni a fület; tisztán hallatszott a közeledő sereg moraja.

„Mássz fel a fára, Falics” parancsolta az öreg. Mit látsz?” Falics, mint a mókus, pillanat alatt a fák lombjai közül kandikált ki. A hold éppen most bújt elő egy kósza felhő mögül, s ezüstös fényével megvilágította a szekérutat. Valóban sereg közeledett.

– Fényes fegyvereken csillog a holdfény, nagyapó – suttogta Falics. De a fegyveresek ruhája idegen! Ezek nem magyarok. Aki elől jön, fényes sisakot és páncélt visel.

– Gyere le, Falics! És maradj őrhelyeden. Csapatunkat beljebb telepítem az erdő mélyére. Ha veszedelem fenyeget, ha valami gyanúsat veszel észre, fütttyents, ahogy szoktál, a feketerigó hangját utánozva. Aztán gyere utánunk a sűrűbe.

Alig tűnt el a nagyapa alakja a fák között, alig mozdult meg a bujdosók kis serege, éppen hogy a tábornok eloltották, hogy árulójuk ne legyen, az idegen sereg az út azon részéhez ért, ahol Falics őrködött. Falics a nagy fa derekához simult. A fa és a körülötte levő bozót fedezte őt.

Az erdőben csend volt. A bujdosók dermedten várakoztak. Lent az úton furcsa, összevissza öltözetű, rengeteg fegyverrel fölfegyverzett sereg vonult. Nem voltak sokan, talán ha százan lehetnek, de valamennyien lóháton.

Már-már elvonultak anélkül, hogy megsejtették volna, hogy fölöttük, az erdőben emberek húzódnak meg a bozótban, mikor a Fecske, – talán a sok-sok ló láttára, – felkapta a fejét, s felnyerített.

Odalent az úton megtorpant a sereg. A fényes páncélos vezér valamit kiáltott, aztán az erdő felé intett jobb kezével.

Feketerigó fütttye hangzott fel élesen, Falics a Fecske kötőfékjéhez rohant, hogy eloldozza és meneküljön, de az idegen fegyveresek már bent voltak az erdőben, ismeretlen, zagyva nyelven kiáltoztak, rohantak előretartott karddal, beleszurkáltak a bokrok középebe, s mikor Falics a Fecske hátára pattant, egy marcona arc tűnt fel közvetlen közelében.

Egy izmos, hatalmas kéz megragadta a Fecske zablóját, meglegedett röhögésnek is beillő nevetés hallatszott, és Falics, lovával együtt rabul esett. Kirántotta ugyan hüvelyéből kicsi kardját, de mire vágott volna, négyen-öten is felbukkantak körülötte, olajbarna arcú, feketeszemű, marcona alakok és fenyegetőzve kiáltoztak. Kis gyermek kezéből kicsavarták az apró kardot, s karjait hátracsavarva, erősen megkötözték.

Az erdőt vad üvöltözés, láрма verte fel. Zotmund fia Zoltán menekülésre biztatta népét, de azok baltáikat, kardjukat nem kímélve, fölverték a harcot a támadókkal. A harc rövid volt. Az idegenek, – úgy látszik, – lovakra vadásztak. A bujdosók nyolc lova egy csoportban legelt egy kis tisztáson. Nem messze onnan, ott volt a málhás szekér is.

Az idegen fegyveresek megrohamozták a tisztást, a lovakat elkötötték, aztán még néhány baltacsapás és nyílsuhogást viszonzva, éktelen lármával visszarobogtak az útra, s ott egészen rövid idő alatt szabályos sorokba fejlődve elvonultak.

Zotmund fia Zoltán körülnézett. Emberei még nyílvesszőket röpítettek a távozó rablók után, felháborodott ordítózás hallatszott mindenfelől. A vén táltos hosszan füttyentett, utánozva a feketerigó füttyét. Semmi válasz.

Láрма, felháborodott kiáltások mindenfelől, összevissza futkos a fák közt mindenki, de a feketerigó füttye nem hangzik fel. Zoltán eszeveszetten rohant Falics őrhelyéhez. Semmi nyom. Se a Fecske, sem Falics nincs sehol.

Most eszébe jutott Gyöngyvirág. Azt kezdte keresni. A kislányt hamarosan meg is találta, a szekéren, egy sátorponyva alatt. Ott zokogott iszonyatos félelmében. – Falicsot nem láttad? Nem, nem látta Falicsot, de sok vadembert látott, akik kiáltoztak és vagdalkoztak és látta az öreg igrice, aki olyan szépeket tudott mesélni, kettéhasított fejjel legurulni az út túlsó oldalán.

Gyöngyvirággal hát nem lehetett értelmesen beszélni, a többiek pedig csak a táltos legerélyesebb parancsára hagyták abba reménytelen nyilazást, amellyel a rablók elvonulását kísérték. Mikor végre elmúlt a pánik és a veszteséget fel lehetett mérni, már hajnalodott.

A nap vörösen bukkant fel a hegy mögül, aranyfénnel árasztva el az erdőt. Akkor derült ki, hogy az éjszakai kaland csak egyetlen emberéletet követelt. Csak az öreg igrice fét hasította ketté egy martalóc kardcsapása. Meg is találták testét a meredek aljában, el is temették tisztességgel egy nagy tölgy alá.

Falicsról azonban hiába érdeklődött Zoltán. Falicsról nem tudott senki, Falicsot nem látta senki. A feketerigó füttyét sokan hallották, ámbár az valóságos madárfütty is lehetett. És nyoma veszett a Fecskének is.

Zoltánon volt a sor, hogy áldozattal, jóslással megtudakolja Hadúrtól, mi történt a gyerekekkel. Zoltán mélyen behatolt az erdőbe. Tisztes, ősz fejét a mellére csüggesztve bandukolt, nem érezte többé magát sem táltosnak, sem vezérnek. Semmi kétség, Falicsot elrabolták tőle. Soha, soha többé nem fogja látni unokáját. Zotmund ága kihál, nincsen több hajtása. Hadúr nem az az erős isten már, aki volt.

Az ég kéken feszül az erdő fölél, az Erdő-elvi hegyek fölél, a bujdosók kis, gyalogos csapata fölél, akik felsebzett lábbal húznak-vonnak egy málhás szekeret, tetejében egy sárgaszoknyás 6-7 év körüli leánykával, aki minduntalan felsír: Falics!... Falics!... Hol vagy, Falics?...

Zotmund fia Zoltán a csapat előtt jár... Mindenütt legelöl... Ősz szakállát, hófehér haját lobogatja a szellő, sötét szemei mereven kémlelik a távot, mintha mindenütt egy fehér lovat, s egy rajta ülő kis, 11 éves lovast keresne.

Megy a csapat, megy... Néha megállnak, megpihennek, valamit esznek, aztán megint mennek, hallgatagon. Belül, a lelkek mélyén nagy vihar dúl. Nem kellett volna elindulni,

meg kellett volna fogni inkább a kapát, földbe nyomni a faekét. De egyik sem szól!

Valami konok, ősi daccal menetelnek, követik a semmit nem látó szemmel mindig csak előttük menő, hallgatag öreget, akinek néha egy-egy könny gördül ki a szeme sarkából, végig gurul naptól-szálltól cserzett, időtől barázdált arcán és elvész a hosszú, ősz szakáll ezüstszála közt.

Senki nem meri megszólítani Zoltánt azóta az emlékezetes éjszaka óta. Falics nevét sem említi senki, csak a kis Gyöngyvirág hívja néha a bátyját kétségbeesett sikoltással. Ilyenkor az agg táltos ott a sereg előtt összerezzen, s halkán mormol valamit maga elé.

„Énmiattam... miért engedtem... Hadúr... a fehér csikóért... kinek higgyek?... Miben?... Ki segíthet? Krisztus! Ha te vagy az isten, aki Hadúrt legyőzted, add vissza Falicsot nekem és én hinni fogok benned... És hinni fognak ezek valamennyien.”

Megy a kis, tépett, viharvert csapat, megy... Napok, éjszakák múltak, más nem számolja senki. Áldozati tűz sem lobban, áldozati állat vére sem csordul, naphosszat szótlan a bujdosók serege...

És nem történik semmi, Falics alakja nem tűnik fel a távolban sehol, Hadúr és Krisztus, a régi és az új isten, egyaránt néma Zotmund fia Zoltán nappali magányos dűnnyögésére és éjszakai, lázadó imádságaira is.

Egy napon aztán kinyílnak a hegyek, kerek, szép mezőt ölelve körül, s a kis mezőben sátrak sorakoznak egymás mellett. Középen, kis dombon, fehér nemez-sátor tetején Ákos vezér jelét, a fehér-zöld mezőben görbe kardot emelő karral díszített zászlót lengeti a szél.

XI. fejezet

Falics összekötözött végtaggokkal, mint valami élettelen zsák, keresztben hevert a Fecske hátán. Feje lelógott a ló oldalára, tehetetlenül feküdt, meg sem tudott mozdulni. A Fecske egy csillagos homlokú barna lóval volt összekötözve, és lépésben baktatott a sok idegen ló, idegen ember között. Néha-néha felemelte finom, szép fejét, a fülét hegyezte és horkantott. Aztán ment tovább, békességesen, szinte óvatosan, mintha attól félne, hogy kis gazdája leesik a hátáról. Hanem, ha valamelyik idegen lovas feléje nyúlt, vagy hozzá közeledett, rózsaszín ínyét mutatta harapásra készen és hátsó lábával kirúgott. A rablók valami érthetetlen, furcsa nyelven beszéltek, Falics könnybe lábadt szemmel hallgatta a zagyva szavakat. Hiába erőlködött, egyetlen szót sem sikerült megértenie. Lejtős területen haladtak, Falics úgy érezte, hogy dél felé.

Hová visznek? – kérdezgette magában. Vajon mi sorsot szántak nekem? Megölnek-e? Mi lehet a céljuk? Hiába töprengett, kínzó kérdésére sehonnan nem kapott választ. Időnkint megpihentek a rablók, leginkább erdők sűrűjébe sátoroztak le, húst sütöttek, és az oldalukon csüngő kulacsból ittak. Éjszakára mindig olyan helyre, – szakadék aljára, sziklahasadékba, barlangba, erdő mélyére – húzódtak, ahol nem vezetett ember készítette út.

Éjjelre Falics kötelékeit kissé megoldották, s a vezér sátrában kapott helyet. Kényelmes, puha medvebőrt terítettek itt a sebtében összehordott falevél- és széna tetejére. Eből készült a vezér ágya, s ugyanilyen fekhely a sátor túlsó felén, Falics számára.

Marcona, fekete ember volt a vezér. Társai Szoldusznak hívták. Első pihenőjük alkalmával próbált beszélni Falicshoz, de a gyerek, – bár már kivették a szájából a nagy, vörös zsebkendőt, – nem válaszolt. Mit is válaszolt volna? Egyetlen szó nem sok, annyit sem volt képes megérteni Szoldusz élénk taglejtésekkel kísért szóáradatából. Végre a marcona rabló türelmét veszítve odalépett Falicshoz, felkapta a levegőbe, s hatalmasan megrázta. De nem haragudhatott nagyon, mert nevezett hozzá. Falics nem tudott védekezni, hiszen keze-lába össze volt kötve. Elsírta magát.

A kétségbeesés, hogy sohasem látja többé hazáját, nagyapját és kicsi húgát, keserű könnyeket sajtol a szemébe. „Haza akarok menni”... Kiáltotta a vad férfi arcába. „Vigyetek vissza a nagyapámhoz... vigyetek vissza Magyarországra... hová visztek? Milyen hegyek ezek itt körülöttünk? A Balatont akarom látni! Én Falics vagyok, Zotmund fia Zoltán, a táltos unokája.”

Hiába volt a szó, a vad rabló bárgyún mosolygott, aztán a medvebőrre mutatott, majd tenyerébe fektette az arcát, lehunyta a szemét, jelezve, hogy Falics aludjon. Falics azonban nem tudott aludni. Kínzó gondolatok rajzoltak kis fejében, s azonkívül kegyetlen éhség gyötörte. A rablóvezér nyilván meghallotta a gyerek gyomrának irgalmatlan korgását, mert az ő érthetetlen nyelvén beszólította a sátra előtt őrt álló egyik emberét, és ennivalót hozatott a gyereknek. Jobb kezét feloldották, hogy enni tudjon. És Falics hozzálátott a sült húshoz, bár nem tudta elgondolni, miféle állat húsa lehet?

A lakmározás után a rablóvezér valami erős, csípős itallal itatta meg, abból a börtömlőből, amelyet az oldalán hordott. Ettől aztán elaludt Falics és olyan mély volt az álma,

hogy másnap, amikor felébredt, már messze járt az egész rablócsapat, s ő megint ott hevert a Fecske hátán, odavetve, mint valami élettelen tárgy.

A napok és éjszakák összefolytak a fiú emlékezetében, fogalma sem volt már, mennyi idő telt el azóta, hogy rabságba került. Az ég egyre kékebben mosolygott felette, a sziklák egyre kopárabbak, egyre vadabbak lettek. Falicsot már nem kötözték meg, megint a Fecske nyergébe ülhetett, csak egyik kezén és egyik lábán viselt könnyű bilincset, rabsága jeléül. Nem kellett már a rablóknak attól félniök, hogy megszökik, hiszen ezen az ismeretlen vidéken, ezek között a kopár sziklák között nem volt értelme a szökésnek.

Emberrel egész útjuk alatt nem találkoztak, de most egy sziklába vajt, keskeny úton haladva, Falics oldalt pillantott, s valami csodálatosat látott: végtelennek tűnő, mélykék víztükör ragyogott a távolban, kicsit hasonlított a Balatonhoz, de még kékebb és még csodálatosabb volt. Hófehér tajtékkal csapkodta a sziklás partot és a parton épületek álltak, ragyogó, fehér kövekből, sok gyönyörű ház, egyenes sima utcák, örökzöld fák a kertekben, szobrok és diadalívek... egy sohasem látott szépségű város, Görögország fővárosa, Bizánc.

A hosszú utazás alatt már lassan érteni kezdte a rablók furcsa, idegen nyelvét Falics. Most is megértette, arról beszélnek, hogy a tengerpartot szegélyező hegyeken át kell eljutniok egy másik tengerparti városba, Athénbe. Azt is kihámozta a rablók szavaiból, hogy ez még hosszú utazás lesz, s hogy közben kereskedő-karavánt szándékoznak megtámadni, akiknek most kell érkezniök kelet felől, drága árúkkal megrakottan. Alig fogta fel a fiú a szavak értelmét, már meg is pillantotta a völgyben hosszan kígyózó kocsisort. Tarka ponyvákkal letakart szekerek előtt mokány kis hegyi lovak fűjtattak, a szekerek mellett pedig egy-egy lovas ember poroszkált. A rablók csak összenéztek, a vezér füttyentett egy éleset, s az egész rablócsapat, mint az éhes sáskaraj, zúdult le a völgybe, tüskön-bokron át, egyenesen a kereskedő-karavánnak hitt kocsisor közepébe.

A karaván megtorpant. A lovasok fegyverhez kaptak, iszonyatos láрма kerekedett, mindenki egyszerre beszélt, kiáltozott.

Végre az általános zűrzavarba egy kemény parancsoláshoz szokott hang harsogott bele, s az első szekérről egy hosszúra nőtt, vállas, izmos, fekete férfi ugrott a rablók vezére elé. Keményen, határozottan kérdezte: „Kik vagytok? Mit akartok tőlünk?”

„A rakományt! A keleti kincseket!” – kiáltotta a rablók vezére. Vagy ideadtok mindent szépszerével, vagy...”

Harsogó nevetés fakadt a vállas, fekete férfi ajkán. „Keleti kincseket? Hát minek néztek bennünket? Nem vagyunk mi kereskedők! A bizánci cirkusz porondjára igyekszünk! Vándor mutatványosok vagyunk.”

„Bizáncba? Mi készül a fővárosban? – kérdezte a rablók vezére.

„Messziről jöhettek, hogy még azt sem tudjátok. A császár fiának, Komnenosz Jánosnak az eljegyzése lesz a magyar király lányával, Piroskával. Múlt héten érkezett meg a magyar küldöttség, amely a kis királyleányt hozta.”

A fekete férfi szeme megakadt Falicson, amint megbilincselten is délceg tartással ült a Fecske hátán.

„Ez a gyermek fogoly? – kérdezte a zshiványok vezérét.

„Útközben zsákmányoltuk, a lóval együtt. Keletre tartott, valami lázadó csapattal. Magyar.”

„Tetszik nekem” – mondta a nagy fekete ember. Fel tudnám használni a cirkuszi játékoknál. Eladod-e?

„Ha jól megfizeted, miért ne? – mondta a banditák vezére.

„50 aranyat adok érte, és a lováért” – ajánlotta a cirkusztulajdonos.

A zsiványok vezérének felcsillant a szeme. 50 arany? Töméntelen pénz! De hiszen, ha ezeknek ennyi a pénzük, akkor...

– Na, adod a fiút, vagy nem? – sürgette a fekete férfi a gondolataiba mélyedt rablót.

– 50-ért nem! Válaszolta az, de a másik pillanatban mást gondolt.

Az útkanyarulatban ezüstvértés bizánci katonák csoportja tűnt fel. Lóháton valamenyny. Ezekkel nem lesz jó találkozni. Gyorsan belecsapott hát a cirkusztulajdonos széles tenyerébe, átvette az 50 aranyat rejtő bőrzacskót, még a pénzt megszámolni sem volt ideje, bandája élén úgy elporzott a köves hegyi úton, hogy még a szél sem ért nyomába.

Falics pedig ottmaradt a Fecske hátán ülve, körülvéve a tarka, lármás, cirkuszi népségtől, annyit értve csak az egészből, hogy őt most ezek az idegenek annak rendje-módja szerint megvásárolták.

XII. fejezet

Hetek múltak azóta, mióta Falics a cirkusztulajdonos megvásárolt rabszolgája lett. Eleinte nehezeire esett a lármás népség társasága és a sok, ketrecben tartott állat büze, később megszokta. Lassan érteni kezdte dallamos nyelvüket is; a cirkusz népének javarésze görögül beszélt.

Tanyájukat a gyönyörű főváros, Bizánc határában ütötték fel. Sátor, sátor mellett sorakozott, és ez tetszett Falicsnak. Emlékeztette őt nagyapjára, és azokra a mesékre, melyeket őseinek, a Zotmund nemzetségnek nagyszerű, harcos múltjáról hallott.

A cirkusztulajdonos mindjárt megérkezésük napján dolgoztatni kezdte fiatal rabszolgáját. Falicsnak és a Fecskének együtt kell majd fellépniök a cirkusz porondján, a fiút tehát különböző mutatványokra kellett megtanítani. Az első feladat az volt, hogy a Fecskének meg kellett tanulnia körben trappolni, valami furcsa, lármás zenére, s Falicsnak hol állva, hol ülve, hol a menetiránynak háttal kellett lovagolnia. Aztán színes labdákat tanult meg lovagolva elkapni.

Gyorsan, ügyesen tanult a gyerek, s mikor íjat és nyílvesszőt adott a kezébe gazdája, hogy a magyar harcmódort bemutassa, a vágató Fecske hátán ülve olyan biztonsággal találta el az előtte nyargaló másik lovas tornyos fővegének csúcsát, hogy maga a cirkusz-igazgató is elragadtatottan kiáltott fel. Hát még, amikor lovaglás közben, hirtelen lebukott a ló egyik oldalán, s annak mellső lábaiba kapaszkodva, az állat hasa alatt csüngve lovagolt tovább, majd ismét a Fecske hátán termett, nem is lassítva közben a vad vágatást.

A cirkusztulajdonos már előre dörzsölte a tenyerét, arra a gondolatra, mekkora szenzáció lesz az új szám a kis magyar harcos szerepeltetése és milyen szép számú közönséget fog vonzani.

Szerzett is Falicsnak aranyhímes magyaros dolmánykát, rojtos szélű bőrnadrágot, hegyes nyusztprémes főveget. Jól tartotta a fiút, ehetett, ihatott kedvére, csak éppen a tábor területét nem hagyhatta el.

Egy tüzes szemű, feketehajú cigánylányra bízta, aki furcsa, kerek, apró csengőkkel teleaggatott hangszerén Falics mutatványait kísérni szokta. Ez a lány aztán jobban őrizte Falicsot, mint ha vasrácsos börtön fenekén, bilincsbe verten őrizték volna. A fiú egy lépést nem tehetett, hogy Anica ne lett volna a nyomában. Százféle módon kedveskedett neki, déli gyümölcsökkel tömte, szakadt ingét megvarrta, saját ebédjét is megfelezte vele, becézte, simogatta, mint anya a gyermekét, csak éppen el nem engedte maga mellől.

De Falicsnak esze ágában sem volt megszökni. Tetszett neki ez a különös, új élet, élvezte, hogy minden nap több szót ért a görög nyelvből és alig várta, hogy először felléphessen. Ez a nap nem is váratott magára sokáig.

Egy ragyogó vasárnap délelőtt a cirkuszigazgató, Falics és Anica lóháton bejárták Bizánc gyönyörű, kövezett utcáit, s minden nagyobb épület előtt megálltak. Anica furcsa hangszerét csörgette, a cirkuszigazgató, aki tarka-barka bohócruhába öltözött fel ezen alkalomból, két cintányért csapkodott egymáshoz, majd egy hatalmas trombitán keresztül

kürtölte világgá, hogy délután lesz az athéni cirkusz bemutató-előadása.

Falics csak bámészkodott a Fecske hátáról jobbra-balra, aranyhímes kis dolmányában, mert ilyen csodaszép várost még sohasem látott.

Mintha valamennyi házban királyok lagnának, mintha mind-mind márványból épült volna! Hát még a királyi palota! Az volt csak igazán gyönyörű! Kerek kupoláját aranylemezekkel borították, csillogott-villogott a napsütésben. Ablakai, mintha színes drágakövekből lennének. Karcsú, fehér oszlopok tartották a háromszög alakú homlokzatot, amelyen faragott képek mosolyogtak, mintha valóságos, élő emberek lettek volna.

Zászlók lengtek körül a homlokzatot, s az egyik ablakban, éppen mikor Falicsék megálltak, egy aranyhajú leány jelent meg, égszínké selyem köntösének nyakában aranylánc csillogott. „Alighanem a magyar királyleány” – sutogta Anica Falicsnak, de a jelenség hamar eltűnt előlük, mert egy fehérfőkötős, kerekarcú asszony erélyes mozdulattal becsukta az ablakot.

Falics alig várta a délutánt. A cirkuszi mutatóványok céljait szolgáló, régi, kör alakú épület kölépcsőkhöz hasonlító ülőhelyeit gondosan előkészítették. Az egyik emelvényt bíbor szövettel vonták be: ez a császári páholy, ahol majd a császár és családtagjai foglalnak helyet, ha megtisztelik megjelenésükkel a cirkusz művészeit.

Alig múlt el dél, a két bejárat előtt már tolongott a nép.

A cirkuszigazgató és Anica nem győzték gyűjteni a közönség ajándékait, amit a belépés fejében megajánlottak. A legtöbben pénzt adtak, de voltak, akik mézeskalácsot, déli gyümölcsöt, galambot, gyertyát, és ki tudja, még hányféle dolgot hoztak a művészeknek. Egy idős, pásztorféle ember egy hófehér kecskegidával érkezett és lelkesen magyarázta, hogy minden előadáson részt akar venni.

Megperdültek a dobok, megharsantak a trombiták, a közönség zsúfolásig megtöltötte a cirkuszt, s akiknek már nem jutott hely, semmiképpen nem akartak belenyugodni, s egyre hangosabban követelték beengedésüket. Néhány bohóc, egy kóceví, s egy késdobáló után következett Falics. Amint délcegen belovagolt hófehér lován a porondra, már felcsattant a taps. Anica hangszere ütemesen csengett-bongott, a Fecske kényesen lépkedett, büszke sörényét meg-megrázta, majd egyre gyorsabb ügetésbe kezdett, s Falics egyszerre csak állt már a hátán, majd felugrott, bukfencet vetett a levegőben, s ismét ott ült már, de a menetiránynak háttal a ló hátán. A cirkuszigazgató színes labdákat dobott neki, ő lovaglás közben elkapta, majd visszadobta, egyenkint, hármankint dobálta a levegőbe, s a nézők sikoltoztak a gyönyörűségtől.

Utolsó mutatóvány volt a csatajelenet. Fekete és barna lovakon hat marcona legény vágatott be a porondra, tornyos süvegben valamennyi vadul forgó szemmel rohantak Falics felé. A Fecske felágaskodott, ütemesen körbe forgott, Falics pedig íját megfeszítve valamennyi támadójának a fővegét, átnyilazta egymás után.

A támadók fejvesztett menekülésben voltak, vágattak körben a porondon, Falics a Fecske hátán utánuk, majd egy hosszú kötél surrant a levegőben, s a leghátul menekülő nyakán már ott szorult a hurok, le is rántotta őt Falics a lováról, erre ismét feldübörgött a taps, a támadók kivágtattak a színről. Falics még néhányszor körbe ügetett, bemutatta a ló hasa alá rejtőzést lovaglás közben, majd ismét a Fecske hátán termett és jobb kezé-

vel integetve kilovagolt a porondról.

Fergeteges tapsvihar tombolt a nézőtéren, újra és újra ki kellett lovagolnia, de Falics az egész zúgó tömegből nem látott senkit, csak a császári páholy bíborát, s az ott mosolygó, aranszőke hajú leánykát, a keskeny, drágaköves pánttal a fején, égszínké selyem köntösben.

Igen, Falics előtt forgott-keringett az egész cirkusz, összefolytak a nevető arcok, a tapsoló kezek, csak azt a csodát nézte egyre, csak annak a fekete szempárnak játszott, integetett, bókolt. Az aranyhajú leányka mellett galambősz, idős férfi ült, mögöttük pedig az a kerekkepű, pirospozsgás asszonyság, aki délelőtt olyan kegyetlenül becsukta az ablakot a királyi palotában.

Végre, vége volt az előadásnak. A közönség hazament, a cirkusz kiürült, elcsendesedett. Falics halálosan fáradt volt. Ilyen fáradtságot még sohasem érzett. Végigvetette magát a sátra fekhelyén, lecsukta a szemét. Lehunyt szemhéja mögött ott kavargott az egész színes, cirkuszi közönség, fülében még mindig zúgott a taps.

A cirkuszigazgató lépett Falicshoz. „Óriási siker volt fiam”, – mondta és egy marék fűgét nyomott Falics kezébe. „Egyél, gyerek! Frissítsd fel magad.”

„Aludni szeretnék” – suttogta a fáradt gyerek, de erre, honnan, honnan nem, azonnal ott termett Anica a hangszerével. „Majd altatódal fogok játszani neked, kedvesem” – mondta a fekete lány, és megcirógatta Falics csapozott haját.

Falics lehunyt szemével a szőke, királyi leánykát látta, s haragosan mordult a cigánylányra: „Nem kell az altatódalod. Hagyj békén! Menj te is aludni.”

Anica narancsszeletet erőszakolt a fiú szájába, aztán fölé hajolt, könnyedén megcsókolta a homlokát, és a sátor egyik sarkába húzódott, ahol egy régen elpusztult cirkuszi tigris bőr volt leterítve. Falics azonban kis idő múlva megszólalt:

„Anica!” Abban a pillanatban már ott ült a lány mellette és leste a szavát.

„Hány éves vagy te, Anica?” „Tizenöt” – mondta lány, de lehet, hogy már 16. – nem tudom biztosan.”

„Én még 12 sem vagyok... – mondta Falics. Mit gondolsz, hány éves lehet a királyleány?”

– Azt mondják, tizenegy éves.

– És már férjhez adják?

– Igen, Falics. A királyoknál ez így szokás. De aludj már, kisfiú, azt mondtad, fáradt vagy.

– Anica, – mondta még Falics, – ugye a királylány nagyon szép?

Anica megvonta a vállát a sötétben.

– Szép, hát hogyan lenne szép, mikor királylány. De azért én is szép vagyok. Vagy nem tetszem neked, Falics?

– Nem tudom, – válaszolta Falics fáradtan. Ezen még nem gondolkoztam. Na, aludjunk, – mondta még és elfordult.

Néhány pillanat múlva mély, egyenletes lélegzése elárulta, hogy az igazak álmát alusza.

XIII. fejezet

Másnap reggel magas vendég érkezett a cirkusz területére. Bálint úr volt, a görögországi magyar követ. Egyedül jött, fedeles hintójában, csak István bácsi volt vele, a kocsis, aki a két pompás almásszürkét hajtotta.

A cirkuszigazgató mély hajlongások között fogadta a ritka vendéget. „Méltóztassék parancsolni velem nagyságodnak” – alázatoskodott a barnaképű talján. Bálint úr egyenesen a tárgyra tért.

„Hogyan került a cirkuszhoz a kis magyar fiú, aki tegnap oly nagyszerűen szerepelt a cirkusz porondján?” – kérdezte.

„A gyermek rabszolgám.” – válaszolta a cirkuszigazgató. Macedón kereskedőktől vásároltam 100 aranyért, a lovával együtt.”

„Na, én lefizetem érte a 100 aranyat, s viszem a gyermeket. A fiú hazámfia, magyar testvérem, nem engedhetem, hogy itt pénzért mutogassátok!” – mondta Bálint úr.

A cirkuszigazgató hétrét görnyedt nagy alázatosságában, de így válaszolt:

„Nagyságos követ uram, nem adhatom a fiút annyiért, amennyiért vettem, hiszen azóta rengeteget fáradtam vele, tanítottam, gyakoroltattam, ettettem-itattam a lovával együtt! Legalább 50 arannyal többet ér, mint amennyiért annak idején vásároltam! Ne akarja káromat nagyságod! Szereplése mérhetetlen pénzt fog még hozni a cirkusznak.” – hazudozott ravaszul.

Bálint úr nem szerette a huzavonát. Rákiáltott az olaszra, s közben elővette gyönggyel hímzett erszényét.

„Itt a 150 aranyod, fogjad, aztán vezesd ide a fiút lovastól, mert azonnal magammal akarom vinni.”

„De nagyságos uram” – próbált tovább ellenkezni a cirkusztulajdonos...

Bálint úr azonban türelmét vesztette. „Ha azonnal ide nem hozod a gyermeket, s át nem adod, egy petákot sem kapsz, s a görög császár embereivel jövök érte! Szétveretem az egész, piszkos társulatodat, aljas kalmár, pimasz rabszolga-kereskedő.”

A talján megijedt. Voltaképpen 100 aranyat kereshet Falicson! Ki tudja, hány előadás hozná meg számára ezt az összeget. A fenyegetés is komolynak látszott. Gyorsan hangot változtatott hát, s közben a kezét dörzsölte.

„Azonnal hozom a fiúcskát, nagyságos úr! Ne méltóztassék haragudni, eszem ágában sem volt megsérteni nagyságodat.”

Elsietett, amint csak nehéz testétől tellett, s pár perc múlva már a sátorok között hangzott fel mély, bömbölő hangja: „Falics... Falics... Gyere elő, fiacskám... Magas látogatód érkezett.”

Falics éppen a Fecskét csutakolta. Anica ott okvetetlenkedett körülötte, de a fiú ügyet sem vetett rá. A cirkuszigazgató hívó szavára, a Fecskét kantáron vezetve előbukkant a sátrak közül. „Itt vagyok, uram. Ki keres?”

A szíve hevesen dobogott, s a magyar királylányra gondolt, a fekete szemű, aranyhajú

Piroskára, majd nagyapja szikár, ősz szakállú alakja villant fel emlékezetében.

A cirkusztulajdonos édeskés mosollyal lépett a fiúhoz. „Bálint úr van itt, a magyar követ. Vele kell menned, Falics. Eladtalak neki. Mit szólsz hozzá?”

Falics szívéen az öröm forró hulláma csapott át. „A magyar követ? És engem elvisz magával? Hová? A görög udvarba? Vagy haza, Magyarországra?”

„Nem tudom, mit akar veled? Talán szolgára van szüksége és magyar fiút akar.” S már vitte magával Falicsot Bálint úr elé.

Az ősz nagyúr kedvesen fogadta a gyermeket. Két kezét nyújtotta feléje, aztán hirtelen magához ölelte. „Kisfiam, Falics! Magyar gyerek nem mutogathatja magát itt idegen népek szórakozására. Velem jössz a görög udvarba. Apródom leszel.”

Falics megcsókolta az öreg úr kezét, s szólni sem tudott a hirtelen nagy örömtől. Bálint úr leszámolta a 150 aranyat az olasz cirkusztulajdonosnak, aztán elkészönt. Beszállt fedeles hintójába, s Falicsnak megparancsolta, hogy közvetlen a kocsi mellett lovagoljon.

Egy fél óra sem telt bele, s Falics ott állt a görög királyi palota csodálatosan szép, virágos udvarán. Karcsú, fehér márványoszlopok futották körbe a kertet, melynek közepén tiszta vizű márványmedencére hajoltak a karcsú pálmák örökzöld levelei. Halvány rózsaszín kőből faragott szökőkút permetezte a vizet a pompásnál-pompásabb virágokra, rózsaszínű kövekből faragott padok kínáltak ülőhelyet, s egy csodálatos, kék-arany tollú madár, amely a fején apró koronát viselt, legyezőszerűen széttárt, csillogó-villogó farktol-lait mutogatva, büszkén sétált a virágágyak között.

„Az anyacsászárnő pávája” – mondta Bálint úr Falicsnak, látva, hogy a szépséges madár leköti a fiú figyelmét.

Halk zeneszó hallatszott valahonnan, az ég sziporkázóan kék volt, a levegő virágillattal volt tele és Falics a kert pázsitos útján egy halványkék fátylakba öltözött, valószínűtlenül karcsú leányt látott közeledni. Arany hajkoronája alatt karcsú ívben hajlott meg szépséges nyaka, s a szeme fekete gyémántként ragyogott. Halvány arcán mély bánat borongott, amint lassan, andalogva sétált a rózsák és liliomok között. „Piroska” – suttogta Falics és önkénytelenül fél térdre ereszkedett a magyar királylány előtt, mint valaha, régen a fekete papok kolostorában a szentképek előtt. Piroska ráemelte bánatos tekintetét. Valami furcsa fény villant meg azokban a mélytüzű, fekete szemekben. Talán az örömnél egy szikrája. Aztán megállt a királyleány, Bálint úrnak nyújtotta liliomfehér kezecskéjét és halkan suttogta:

„Köszönöm Bálint bácsi. Most már talán nem leszek annyira egyedül. Játshatok majd vele néha?”

Falics szinte a világról is elfeledkezett. Szédült. Hát Piroska? Ő kérte Bálint urat, hogy őt idehozza? Nem, ennyi boldogságot nem lehet kibírni. De Bálint úr szava hideg volt, komoly és oktató. „Falics az én apródom leszel. Néha majd kilovagolunk, és ő hozza utánunk, amire szükségünk lehet. Az étkezésnél ott áll majd mögöttem... De azért lesz olyan alkalom, amikor neked is átengedem, hogy téged szolgáljon, kis királynőm.”

Falics még mindig térdelt. El is felejtette, hogy fel is állhatna. „Állj fel, Falics” – szólt most hozzá Piroska és a hangja minden muzsikánál szebben muzsikált. Falics felállt, szemét nem tudta levenni a királylányról, csak nézte-nézte, s azt gondolta magában, hogy a

vértanú szent Cecília képe, ott a fekete papok templomában, sem volt olyan szép, mint a magyar királyleány.

Bálint úr végre véget vetett a báméskodásnak, megparancsolva Falicsnak, hogy kövesse őt szállására.

Három szobából állt a magyar követ lakosztálya. Az egyikben minden bútor egy széles fekhely, egy fehér jegesmedvebőr, egy alacsony asztal és két, aranyozott lábú szék volt. A másik szobának a közepét márvány fürdőmedence foglalta el, s körben márványpadok álltak. Itt is volt egy széles heverő, amelyet Bálint úr mindjárt ki is jelölt fekvőhelyül Falics számára. A harmadik szoba kicsi volt, egyik falát végig hosszú asztal foglalta el, s azon gondosan odaláncolva, lakattal is odazárva hat nagy, nehéz, kézzel írott könyv foglalt helyet. Értékük felért hat falu értékével annál is inkább, mert a legfinomabban kikészített bőrbe voltak kötve, s drágaköves csatok, arany-ezüst díszítések csillogtak rajtuk. Falics kíváncsian nézegette az óriási könyveket.

„Oh, ha olvasni tudnék” – sóhajtott a gyerek. Pedig a fekete atya kolostorában már kezdtem tudni, csakhogy nagyapónál, a kalyibában elfelejtettem. „Majd megtanulod újra, Falics – mondta Bálint úr. Most azonban siess megfürödni. A szobádban, a heverőn egy rend, nemes apródhoz illő ruhát találsz. Öltsd magadra, de siess, mert azonnal megszólal az ebédhez hívó kolomp.

Ezzel Bálint úr elsietett, Falics pedig a medencéhez futott. Sebesen dobálta le magáról a cirkuszi göncöket, s már ott lubickolt a fenyőillatú, pompás vízben. Csak akkor hökkent meg, mikor egyszerre öt szolgál sietett be, melegített törülközőkkel, illatos kenőcsökkel, hogy Falicsot kiszolgálják.

A fiú azonban keményen rájuk szólt: „Nekem ne szolgáljatok. Nem vagyok én várúr vagy követ. Rabszolga fiú vagyok, ugyanúgy mint Ti. Bálint urat fogom szolgálni... Ez nekem olyan nagyszerű élet lesz, hogy azt ti el sem tudjátok képzelni” – tette még hozzá hirtelen. Azzal fürgén kiugrott a habzó vízből.

Vége az I. résznek!

Péteri Annamária

Az utolsó táltos

(regény)

II.-rész

I. fejezet

Zotmund fia Zoltán, a táltos, úttalan utakon, ezer veszedelmen keresztül, de végül mégis elvezette megtépázott, rongyos hadát Ákos vezér táborába.

A tábor szélén bőrzekés, bőrkucsmás pásztor ember állt őrt.

– Megállj! Kik vagytok? – kérdezte tőlük szigorúan, mert ő még sohasem látta Zoltánt, a híres táltost.

– Zotmund fia Zoltán vagyok – lépett elő az öregember.

Az őrszem leeresztette a kopját, és barátian üdvözölte a messziről jött, fáradt vándorokat.

– Régen vártunk már rátok! – szólt lelkesen. – Ákos vezér úgy tervezte, hogy amint megjöttetek, követeket küldünk kun testvéreinkhez, bevezetjük őket a táborba, és velük egyesülve birtokba vesszük az ősi földet. Hát csak gyertek, gyertek!

Az egyik sátorból csimbókos hajú, bőrzekés pásztoreMBER lépett ki, és feléjük sietett.

– Zotmund fia Zoltán a táltos megérkezett – kiáltotta boldogan, majd könnyezve ölelte át az összetört öreget. Keve volt.

– Bajtársaim! Édes Testvérem! – üdvözölte régi jó hívét az öreg táltos. Szívét kellemes melegség járta át, a találkozás boldogsággal töltötte el, s egy pillanatra minden gondjáról elfeledkezett.

– Gyere öreg cimbora, Ákos vezér már türelmetlenül vár rád! – mondta Keve, mikor végre szóhoz jutott az örömtől. A kis csapatot bevezette a táborba.

A sátrak közt már futótűzként terjedt a hír, hogy Zotmund fia Zoltán a táltos megérkezett kicsiny seregével, és talán már holnap elindul a követség a kun fejedelemhez.

A hírre a férfiak rögtön előjöttek sátraikból, és hangos üdvölgéssel köszöntötték a bujdosók kis csapatát.

A barna ponyvasátrak mellett fésületlen, rongyos, piros arcú gyerekek és boglyas fekete hajú, piros kendős kíváncsi asszonyok báméskodtak, s időnként suttogva mutogattak a köztük elvonuló öregre.

– Ez az! A táltos, régi rend egyetlen papja! Hadúr papja! Ő fogja bemutatni az egész magyar nép áldozatát Hadúrnak! Talán még fehér lovat is fog áldozni! Mások így sustorogtak egymás között:

– Nagy tudós! Kiváló jós, a jövőbe lát! Keve azt mondta, neki már megjövendölte győzelmünket!

– No, akkor biztosan győzni fogunk. A táltosok megbízható jövőmondók, sohasem tévednek! Hadúr pontosan tudatja velük, mit kell cselekednünk!

– Emlékeztek Ogulra a régen elhunyt táltosra? – kérdezte egy alacsony, fekete asszonyka a körülötte állóktól. Ő már Keve születésekor megjósolta, hogy nagy vitéz lesz, csodálatos dolgokat fog művelni! És igaza lett!

Az asszony kisfia tátott szájjal hallgatta anyját, majd így szólt pajtásaihoz:

– A mama azt mesélte nekem, hogy Ogul bácsi varázsolni is tudott, úgy ám! És a betegeket csodafüvekkel meggyógyította! A felesége boszorkány volt. Az meg egyszer megátkozta a pécsi püspököt, mert az meg akarta keresztelni. És a püspök két nap múlva halálos beteg lett, talán meg is halt azóta.

– Ne mondd! És mi történt utána? – faggatta a fiúcskát egy barna hajú, éjfelete szemű kislány.

– Semmi jó! Az asszonyt aztán elfogták, és Fehérváron megégették. A következő héten mindenki arról beszélt az egész környéken.

– Mit gondolsz Opos, Zoltán bácsi is tud varázsolni? – kérdezte tovább a lányka.

– Biztosan tud, erre mérget vehettek! Azt mondta a mama, hogy a táltosok mind csodálatos emberek. Hadúr különleges képességekkel áldja meg őket, mert ők az egy és igaz Isten leghívebb követői, akik a többi embert is Hadúr hitére oktatják.

Ákos vezér és Keve népe azonnal pártfogásba vette a fáradt, kimerült vándorokat. Az asszonyok finom báránnyal, erdei gyümölcsökkel és friss, hideg forrásvízzel kínálgatták

őket, a férfiak elszállásolták lovaikat, és saját sátrukat kínálták fel nekik, hogy ott megpihenhessenek.

A kis Gyöngyvirágot egy-kettőre megszerették az erdő-elvi szabad magyarok. Az asszonyok simogatták, dédelgették, a gyerekek pedig rögtön játszani hívták. A kislány azonban nem volt játékos kedvében. Elvonult az egyik sátor legsötétebb zugába, fáradtan rogyott le a farkasbőrrel letakart szénaágyra és lázas zokogásban egyre csak ezt motyogta:

– Falics! Hol vagy Falics? Hol vagy bátyám, édes testvérem? Falics! Falics! Gyere Gyöngyvirághoz!

Hiába próbálták őt vigasztalni a gyerekek, és hiába hívogatták mézes mázas szavakkal az asszonyok:

– Virág! Virágocska! Gyere elő! Finom bárányhúst kapsz! Na ne sírj már, gyere elő kicsi Gyöngyvirág! Játsszál a gyerekekkel! Opos fiam majd mesél neked sok szép történetet!

Gyöngyvirág azonban a legcsábítóbb ajánlatokra sem volt hajlandó előjönni a kunyhójából. Ott zokogott iszonyatos félelmében, kis szívének minden fájdalmával, keserűségével.

Kinn a sátrak előtt javában folyt az ünneplés. Harsogtak a kürtök és trombiták, hangosan éljeneztek a szabad magyarok, Hadúr hívei.

Két fiatal bárányt vágtak le az ünnep alkalmából, és egyszerű fakupákból aransárga bort ittak hozzá. Friss forrásvíz került a gyermekek elé, és vesszőből font kosárákból erdei szedret csipegettek.

– Éljen Zotmund fia Zoltán! – kiáltotta Keve és magasra emelte borral teli kupáját.

– Éljen! Éljen! – zúgta a tábor.

– Megjött Zotmund fia Zoltán és kis csapata, hogy csatlakozzanak Ákos vezér seregéhez! – kiáltotta Keve újra. Talán már holnap elindul a követség a kun fejedelemhez, s nemsokára megérkeznek keleten élő testvéreink! Gyors lovaikon szélesebesen száguldoznak a végtelen pusztaságokon, s mi hozzájuk csatlakozva fogunk harcolni ezért a földért, Árpád apánk földjéért! És győzni fogunk! A föld újra a miénk lesz, a szabad magyaroké, Hadúr híveié! A miénk, akik most, hazátlanul csavargunk az országban, mert nem vagyunk hajlandók lemondani a szabad életről, a kalandozásokról, a kemény ütközetekről! De majd kiűzzük az országból a fekete papokat, ledöntjük az égbe nyúló templomtornyokat, leromboljuk a

kőházakat! Jaj lesz a németnek, aki annyiszor rettegésbe tartotta a magyart, s szabad népünket igája alá akarta hajtani! Rettegni fog tőlünk a lengyel, a francia, de a görög is, akivel László király szövetségre lépett! Végső csapást mérünk az erős, virágzó német birodalomra, s a gazdag bizánci császárságra is! Remegve bújnak majd előlünk, Európa keresztény nagyhatalmai!

Lelkesedése az egész tábort magával ragadta.

– Győzni fogunk! – kiáltották mindenfelől. – Szabadságot akarunk! Szabadok leszünk.

Ekkor a vezéri sátorból zömök, bőrmellényes fekete ember lépett ki, és feléjük sietett. Ákos volt. Az emberek hangos üdvölgéssel köszöntötték a vezért, majd felálltak és nagy tisztelettel utat nyitottak neki. Ákos vezér barátságosan köszöntötte híveit, majd Zoltánhoz lépett és viharosan megölelte az öreg táltost.

– Zoltán! Zotmund fia Zoltán! – kiáltotta. – De régen várlak már cimbora! Szerencsésen megérkeztetek? Nem történt semmi baj az úton?

– Nem Ákos, nem történt semmi! Mindannyian jól vagyunk! – felelte Zoltán, s igyekezett vidámnak látszani, ez azonban sehogy sem sikerült neki.

– Fáradtnak látszol – szólt Ákos vezér – Pihenj le egy kicsit a hosszú út után. Vitézeidet sátrainkban szállásoljuk el.

Ezután Kevéhez lépett, aki a csoport közepén egy vastag fatönk tetején állt. Keve leugrott a fatönről, Ákos pedig megölelte őt és lelkesen újságolta.

– Keve! Testvérem! Nagy örömhírt mondok! – majd ő állt fel a farönkre, – ahonnét pár perce Keve buzdította az embereket, és így szólt a bámuló sokasághoz.

– Jó hírt mondok nektek, emberek! Figyeljete! Kun testvéreink szövetségre léptek Salamon úrral, László király unokatestvérével. Erős csapattal jönnek majd segítségünkre! Kiűzzük az országból a fekete papokat, s a keresztény urakat! Salamon lesz az urunk, s kun testvéreinkkel együtt birtokba vesszük az ősi földet!

Hatalmas éljen reszkettette meg a levegőt, és Keve felkiáltott:

– Ki az országból a fekete papokkal! Koronázzuk meg Salamont! Őt akarjuk urunknak! Éljen Salamon király!

Zotmund fia, Zoltán a táltos mellére csüggesztette ősz fejét. Vén, ráncos arcán időnként egy-egy könnycsepp gördült végig, nagy sötét szemeiben végtelen szomorúság tükröződött. Embereinek szigorúan megtiltotta, hogy beszéljenek a történekekről. Éppen elég volt, amin ámentek, minek fájdítsák a többiek szívet! Minek keserítsék el Ákos vezért és a húséges Kevét, aki oly rendületlenül bízik a régi rend győzelmében, oly erősen, szilárdan hisz Hadúr erejében. A tábor lelkesedése, Keve hite, buzdítása Zoltán harcosait is magával ragadta, s többen úgy vélekedtek, hogy mindaz, ami történt velük az úton, inkább csak kellemetlen kaland volt, mintsem a Keresztrefeszített szigorú figyelmeztetése.

Az öreg táltost azonban nem lehetett megvigasztalni. Szótlanul üldögélt a tűz mellett, amelyen a fiatal bárányokat sütötték meg tiszteletükre, s csendesen nézte a mulatozó, lakmározó fiatal vitézeket. Alig váltott szót híveivel, a kérdésekre is csak bólogatott. Kevének fel is tűnt törődöttsége.

– Neked bajod van! – mondta neki aggódva.

Zoltán ráemelte bánatos tekintetét.

– Gyere velem cimbora! – noszogatta Keve szelíden. Bemegyünk a sátramba, s ott majd elmondod, mi bánt.

– Hagyd el pajtás! – szolt Zoltán búsan, majd megszorította Keve erős, csontos barna kezét és hálásan nézett rá: – Te vagy a leghívebb emberem, Keve!

Ekkor a nap már leáldozóban volt, s vérpirosra festette az erdő-elvi hegyek csúcsát. Sötétség borult a tájra, csak a hold világított, sárga fényével bearanyozta a gyérfűvű pusztaságot, a végtelen mezőket. A sátoztábor mögött sötéten, komoran emelkedtek az erdő-elvi hegyek. A bujdosók tábora is elcsendesedett. A gyermekeket lefektették. Az asszonyok is nyugovóra tértek. A férfiak abbahagyták a kurjongatást, harsogást, trombitálást. Jóllakottan heverték el a fűben a tűz körül és elszunnyadtak a szabad ég alatt. A holdfény és a csillagok örködtek felettük.

Eljött az éjszaka. Aludt a mező. Csöndesen pihentek a táborban az emberek, mély álomba merültek az istállókban a lovak, a borjak, s a mezőn egy-egy tücsök ciripelni kezdett. A magas hegyek erdeiben elhallgattak a madarak, s fejüket szárnyuk alá húzva aludtak fészükben. A rókák, farkasok, medvék is barlangjaikba húzódtak, a hosszúfűlű fülesbaglyok azonban most indultak éjszakai vadászatra.

Messze valahol az erdő-elvi hegyeken túl, egy harcos büszke pásztornép, a kun várta bujdosó pogány testvérei jeladását, hogy Hadúr magyarjai hozzájuk csatlakozva vívják ki a mindent eldöntő harcban, ősi szabadságukat.

— • —

Másnap reggel Keve már pirkadatkor felébredt. A felkelő nap piros sugarai elárasztották a mezőket, a zöld fű között nedves harmat csillogott. Hajnalodott. Az erdő-elvi hegyek égbe nyúló magas ormait fehér hó borította, a lankás hegyoldalakon pedig fenyvesek, lombos erdők zöldelltek.

Újjáéledt a természet, kizöldültek a mezők, új ruhát öltöttek a fák, a bokrok, virágillattal volt telve Erdő-elve. Felébredtek a madarak is, és énekelve, dalolva köszöntötték az új napot. Előbújtak vackaikból a nyulak, a tisztásokon zöld füveket eszegettek az őzek. Vadászatra indultak a rókák, farkasok, morogva cammogtak elő barlangjaikból a medvék. A pusztán csend volt mindenfelé. Keve is szótlanul üldögélt sátra előtt, mint a nagy természet ébredésének egyetlen tanúja. Gyönyörködtette őt az ébredő természet minden csodájával. Sokáig üldögélt a sátor előtt, s fejében zavaros gondolatok követték egymást. Hadúrra gondolt, s a jövőre, amikor már nem kell elmenekülniük a gyepekre, hanem övék lesz az ősi föld minden terményével, mezőivel, erdeivel.

Később felkeltette a többieket is. Felszították a pislákolva égő tüzet, és a sült bárányhús maradékából jóízűen megreggeliztek. Reggeli után Ákos vezér gyűlésre hívta össze a férfiakat.

– Véreim! Hadúr magyarjai! – kezdte beszédét.

– Elérkezett a döntő pillanat! Ma Keve testvérem vezetésével útra kelnek követek, hogy megvigyék a hírt kun testvéreinknek, miszerint itt az idő, hogy megkezdjük a harcot László ellen, az új hit ellen, a fekete papok ellen! Talán néhány hónap múlva megérkeznek testvéreink gyors apró lovainkon, hogy hozzájuk csatlakozva harcoljunk a magyar nép egységeért, szabadságáért, a régi hitért! Harcolni fogunk a végtelen szabad mezőkért, a kalandozásokért, a portyázásokért! És győznünk kell, győzni fogunk!

– Győzni fogunk! – zúgták teli torokból Hadúr hívei. A követek hamar felkészültek a nagy útra. Septiben összecsomagoltak némi elemózsiát, felpakolták ruháikat, s néhány óra múlva elindultak gyors lovaikon, hogy hírül vigyék a kun fejedelemnek és Salamon királynak; Ákos vezér hű népe esdekelve várja őket és mindenkor kész velük együtt harcba szállni az ősi földért!

– Ne maradjatok soká, siessetek vissza – bocsátotta útra őket Ákos vezér.

A követek elutazását követő napok csendesesen, türelmetlen várakozásban teltek el. A pásztorok délelőttönként állataikat legeltették a mezőkön, s gyakorta meg-meghajtották a közeli erdőket nagy vadakra vadászgatva.

Ákos vezér nagyon várta a híradásokat keletről. Sokszor elbeszélgetett Zoltánnal a szövetség feltételeiről, s a mindent eldöntő ütközetéről. Zoltán törődöttnek látszott. Napokon át üldögélt Keve sátra előtt, ahol most ő lakott, a vitéz harcos távollétében – s szóltanul kémlelte az eget. Valahol ott messze az égben él Hadúr, de vajon él-e még? Vajon ki az igaz isten? Hadúr-e a régi rend ura, vagy a Keresztrefeszített, akit a fekete papok imádnak? Mi az igazság? – kérdezte sokszor önmagától. Lázadó kérdéseire azonban nem kapott választ.

Esténként, amikor a piros napkorong búcsúzni készül, s vérpirosra festve a hegyóriások csúcsait, lebukik az erdő-elvi hegyek mögött, Zoltán égő áldozatot mutat be Hadúrnak. Az áldozat körül ott áll Ákos vezér népe; Zoltán táltos bűvös igéket mormol magában, s minden este megjövendöli a régi rend győzelmét.

Magában azonban egész másra gondol, sokszor önmagával vívódik. Lehunyt szemével egy zömök, barna, 11 év körüli fiúcskát lát, aki vidáman lovagol egy ritka szép hófehér csikón. Erős, izmos karja könnyedén emeli fel a súlyos buzogányt, nyílvesszője holtbiztosan repül a célba, dárdáját bátran hajítja el a távoli célpont felé.

S Zotmund fia Zoltán a táltos azért esedezik, azért imádkozik Hadúrhoz – s titokban talán Krisztushoz a Keresztrefeszítetthez is, – hogy csak még egyszer láthassa unokáját, akár egészen messziről is, csak még egyszer viszontláthassa, csak egyszer az életben.

II. fejezet

László király váradi palotájában csendesen teltek a napok. A cselédek, szolgálattevő asszonyok és férfiak szorgalmasan végezték mindennapi tevékenységüket. A királyi palota minden szobája, terme ragyogott a tisztaságtól, a varrodában szebbnél szebb kelengyék, menték készültek, a palota konyhájából ínycsiklandozó illatok áradtak kifelé, s a kertészlegények is különös gonddal tartották rendbe a palotakertet. Mindenki vidám volt, örült a napsugárnak, a zöldellő fűnek, a nyiladozó virágoknak.

László királyt is kevésbé foglalták le országos gondjai, így gyakorta sétálgatott Pió atyával a palotakertben, a virágzó rózsabokrok között. Szívesen időzött itt, különösen napfelkeltekor, mikor a sárga napkorong első sugarai bearanyozták a palota fehér falait, a kert virágait, bevilágítottak a palota sötét, komor termeibe, és felkeltették mély álmából az alvó természetet.

Mikor a nap már magasan járt az égen, és sugarai sárga fénnel árasztották el a tájat, László király a palota kertjében álló terebélyes tölgyek árnyékába húzódott a tikasztó hőség elől, s ott beszélgetett hűséges tanácsadójával Pió atyával. Most is a kert közepén álló magas öreg fa alatt üldögélnek fehér kőpadokon, és élénken társalognak. Vajon miről?

László király a fiatal hercegek után érdeklődik, és Pió atya arca elkomorul. Szorongva meséli urának, hogy Kálmán és Álmos bizony nem kedvelik egymást, és feltűnően kerülik a találkozást. Különösen az idősebb fiú viselkedik tartózkodóan. Kálmán herceg bizony nem a deli szép férfiideál megtestesítője, megjelenése László király mellett nyomasztóan hat. Viszont korát messze meghaladó műveltséggel rendelkezik, szinte minden tudományban otthon érzi magát. Ellenzi az istenítéleteket és a boszorkányüldözést, mert ezek szerinte hitvány babonákon alapulnak.

– Boszorkányok pedig nincsenek! – szokta mondani haragosan.

Öccse, a kissé szeleburdi Álmos, viszont nem mutat különösebb érdeklődést a tudományok iránt. Jobban kedveli a lovaglást, a vívást és a vadászatot. Az udvari népek között rendkívül kedvelt a fiú, Kálmán viszont nem tartja túl nagyra. Az ispánok előtt már többször is műveletlennek és ostobának nevezte öccsét, aki meggondolatlanságával akár pusztulásba is vihetné az országot. Ő magát sokkal különb legénynek tartotta.

A király sötét homloka elborult e szavak hallatára. Felrémlt előtte a múlt véres képe. Az eddigi Árpádok sorsa. A trónviszályok István halála után kezdődtek, mikor is az elhunyt uralkodó unokaöccse, Orseoló Péter ragadta magához a hatalmat. Zsarnoki uralmával elégedetlen főurak azonban Aba Sámuel akarták megkoronázni. Áldatlan, értelmetlen viszály tört ki Péter és Aba úr között. Aba úr elesett a ménfői csatában, Pétert megvakították, s most a pécsi bazilika kriptájában alussza örök álmát. Úrapja, a legendás Béla herceg is hadat üzent testvérének, és mi lett a vége! András királyt öccse tiporta össze, s az udvari ármánykodás vetett véget Béla életének is. László fiatal korából emlékszik is az összeomló emelvényre, amely úratyját maga alá temette.

Régi dolgok ezek, s ő ifjú vitéz volt még ekkor. Hanem az unokaöccsével, Salamonnal vívott mogyoródi csata még élénken él emlékezetében. Pedig ő és Géza bátyja esküdt ellenségei voltak a háborúnak, s azon igyekeztek, hogy mindenkivel békességben éljenek. Még a királyi koronát is átengedték a félig gyermek Salamonnak! Aztán a 20 éves siheder az álnok Vid ispán tanácsára a vérüket kívánta!

– Most kell lecsapni Géza hercegre, amikor neked sokkal több katonád van, mint neki, uram! A halogatás csak veszélybe sodorhat! – suttogta kígyóként Salamon fülébe. No, de meg is bűnhődött érte az áruló Vid! Holtan maradt ott a mogyoródi csatatéren. Ő, László, mégis megsiratta, és parancsot adott, hogy – tisztességgel temessék el. A vitézek azonban annyira gyűlölték az álnok ispánt, hogy szemeit kitolták, és az üresedő szemgödröket telerakták földdel.

– Nem tudtál betelni kincssel! Most hát lakj jól földdel! – gúnyolták és iszonyú dühükben rugdosni kezdték.

László megborzongott. Túlságosan gondolataiba mélyedt és most a jövőn aggódott. Ő már olyan szépen kitervelt mindent! Halála után a királyi koronát Álmos fejére szánta, Kálmánt pedig papnak neveltette. De vajon belenyugszik-e ebbe az idősebb herceg? Vajon nem fog-e öccse ellen ágaskodni? Nem, ezt semmiképpen nem szabad megengedni! Meg kell akadályozni, hogy halála után a két testvér egymásnak menjen! László arra kérte Pió atyát, hogy beszéljen Kálmán herceggel. Próbáljon békességet szerezni a testvérek között. Jó lenne Álmosnak is egy ilyen bölcs tanácsadó, aki szükség esetén tanácsaival jobb belátásra bírja a meggondolatlan, tüzes vérű, ifjú herceget.

– Hívjuk haza Bálint urat! – szakította meg Pió atya a király töprengéseit.

Valóban! Bálint bölcs, megfontolt ember, aki hasznos tanácsadó lehet. De vajon mit szól ehhez Piroska, aki már bizonyára megszerette okos kísérőjét? László szívét bánat szorította össze, ha kislányára gondolt, akit talán soha nem láthat többé. Éjszakánként buzgón imádkozott egyetlen gyermekéért, s valahányszor reá gondolt, megborzongott a fájdalomtól, mintha jeges szél csapott volna az arcába.

Hanem a trónok magasságában a szívek vonzalmai elhalványodnak. A király legfontosabb feladata a nép boldogítása legyen. Az uralkodó csak akkor lehet elégedett, ha népe semmiben sem szenved hiányt. Az országnak szüksége van Bálint úrra, hogy bölcsességével megőrizze a békét. A király Pió atyára nézett és melegen megszorította a kezét. Szorosan kulcsolódott össze a két ősz óriás tenyere, és László felsóhajtott: – Segítsd meg Uram, a Te népedet!

– ♣ –

III. fejezet

Két év telt el azóta, mióta Falics elszakadván hazájától, kalandos utazása végén Bálint úr apródjaként a bizánci császári udvar lakója lett.

Azóta a görög fővárosban lassan peregtek a napok. Minden a szokásos rendben történt, egyik nap sem különbözött a másiktól. Szürke hétköznapiak és semmivel sem mozgalmasabb vasárnapok teltek el, de Falicsnak mégis egy életre szóló élményt nyújtottak, élete talán legszebb éveit.

Eleinte szokatlan volt számára az új környezet, az új szokások. Hiszen itt a császári udvarban egész másképp éltek, másképp gondolkodtak az emberek, mint otthon. Ez az új élet nem hasonlított sem a füves pusztaságokon, vagy az ingoványos mocsárvilágban élő pogány magyarok viselt dolgaihoz, sem a fekete papok mindennapjaihoz.

Kezdetben Falics csodálkozva bámulta a díszes, tarkaruhás népséget, a cifra báltermeket, az aranyozott trónusokat, a csodás kertet, a márványpadokkal, s a pálmafákkal. Azonban világéletében leleményes, ügyes fiú volt, így most is gyorsan alkalmazkodott a megváltozott körülményekhez. Bálint úr szeretettel oktatta kis apródját. Nem fedte meg, ha ügyetlenkedett, hibákat követett el, hanem okosan elmagyarázta neki, mit csinált helytelenül, és hogyan kell cselekednie.

Nagyapánál a nádasban Falics sokszor unatkozott, elábrándozott, itt azonban mindig volt mit csinálnia. Otthon minden nap délig szunyókált a kalyibában, itt pedig már hajnalban talpon kellett lennie. Fürdőt vett Bálint úr kis uszodájában, gyorsan felöltözködött, majd hamarosan jelentkezett uránál. Kikefélté díszes, súlyos aranyhímzéssel teli mentéjét, kifényesítette sárga csizmáit, majd gyönyörű bizánci hímzésű ágyterítővel takarta le selyempárnáját és világoskék takaróját.

A magyar követ kevéssé díszes, ám nemesen egyszerű lakosztályát Falics már nemegyszer megcsodálta. Bálint úr látván a fiú érdeklődését, csodálatát a szép, tiszta szobák iránt, egy alkalommal nagyszerű ajándékkal lepte meg kis apródját.

Néhány hónappal azután, hogy Falics a palota lakója lett, Bálint úr kezén fogta és egy olyan csodálatosan szép szobába vezette, hogy Falics önkéntelenül a szeme elé kapta a kezét.

A hálószoza falait drága állatbőrök, szőrmék és büszke szarvasagancsok díszítették. Egy fehér jegesmedvebőr szolgált szőnyegül, s a szoba sarkában díszes fafaragású ágy állott. Tágas ablakokból gyönyörű kilátás nyílt a palotakertre és a mesés szép görög fővárosra. Idelátszott Bizánc díszes templomainak aranykupolája, a fehér márványpaloták, amelyekben a gazdag bizánci főurak laktak, az örökzöld narancsfák, pálmafák, a sziklás tengerpart, a hatalmas víz csillogó kék tükre.

– Ez a te szobád lesz Falics! – szólt ekkor Bálint úr.

Falics először azt hitte, rosszul hall. Szinte megsédült. Hogy ez a csodálatos, cifra lakosztály, ez a kacsalábon forgó minipalota, amely talán még Bálint úr hálószobájánál is külön, ez az övé lenne!

– Igen Falics, ez a tied, használd egészséggel! – Neked rendeztem be. A fürdőmedencét persze továbbra is használhatod, és fürdés után lepihenhetsz a heverődön.

Csodálatos volt Bálint úr fürdőszobája is, amely kisebb fajta uszodának is beillett. A kis úszómedencét tiszta kék vízzel töltötték fel a szolgálók, rendszerint reggelenként, amikor az uraság fürdőt kívánt venni.

A reggeli és a vacsora egyszerű és szegényes volt, az udvari szokásokhoz viszonyítva. Ezt Falics általában együtt költötte el Bálint úrral a magyar követ szobájában. Rendszerint ropogós pirosra sült kalácsot ettek, hideg vadpecsenyével, és párolt zöldséggel. Előfordult, hogy egy-két narancsot és pár szem datolyát is felszolgáltak nekik az inasok.

Délelőttönként Bálint úr rendszerint hivatalos ügyeket intézett, így Falicsnak ilyenkor nemigen akadt dolga. Csak néha-néha, – ha ura magas rangú vendégeket fogadott – segédkezett neki. Hellyel kínálta az urakat, úrhölgyeket, kényelmes párnákkal kibélelte a székeket, és esetleg megkínálta a vendégeket pecsenyével és déli gyümölcsökkel. Ez azonban nagyon ritkán fordult elő. Így Falics rendszerint olvasással töltötte a délelőttöt, szép napos időben lent sétált a kertben a pálmafák és rózsabokrok között.

De a legjobban mégis csak annak örült, hogy ebédidőben ő is lemehetett urával a palota csodálatos szép ebédlőtermébe, ahol együtt étkezett a császári család, és a palota előkelő emberei.

Ezért mindennap fokozott izgalommal várta, hogy déltájban megszólaljon az ebédre hívó kolomp. Ilyenkor a kastély apraja-nagyja a széles ebédlőteremben gyülekezett, ahol a hosszú aranylábú asztal már roskadozott a finom falatoktól. A hosszú asztal mellett díszes fafaragású székek sorakoztak, melyek karfáját, háttámláját és ülőkéjét vörös bársonnyal vonták be. Az ebédlőszőnyeg és a terem elsötétítő függönyei bársonyból készültek, a falakat drága hímezésű faliszőnyegek borították.

A szárnyas faajtó mellett két díszes márványoszlop állott, s a terem négy sarkában, kis márványfülkékben négy szobor, mindegyik egy-egy győztes csatából hazatérő lovagot ábrázolt. Az asztalt fehér bizánci hímezésű abrosszal terítették le, de minden terítékhez egy-egy kis aranyszegélyű fehér terítőcskét is elhelyeztek a figyelmes kis szakácsinasok. Fatányérok és fakupák sorakoztak egymás mellett, s a kupákon kifaragva a császári család címere. Az ebédlőasztal közepén kis mécses világított.

Az ebédet hosszú imádság vezette be. A császári család püspöke díszes, lila ruhában imádkozott a Keresztrefeszítettnek, gyönyörű zsoltárokat zengett Isten dicsőségéről, és a palota népe lehajtott fejjel, áhítatos csöndben hallgatta. Csak ezután fogtak hozzá az

evéshez. Hétköznapi sem adták alább hatfogásos ebédnél, de vasárnap és ünnepnapokon akár kilenc fogást is elkészítettek a szakácsok. Az aranysárga húsleves után, sültet ettek vadasmártással, majd friss fehér baromfi húst, – vagy kacsát, vagy libát, pulykát – szolgáltak fel a szakácsnások.

Ünnepnapokon gyakran fogyasztották vörösborba főve a fiatal vadmalacok húsát. Befőzésül párolt zöldséget – sárgarépat, káposztát – különleges déligyümölcsöket – citromot, ananászt – erdei csemegéket, édességeket, süteményeket, mogyorós mézeskalácsot, lakmároztak, s az ebédet savanykás ízű sárga borral öblítették le. Étkezés közben Falics világoskék apróruhában, aranyhímzésű szalvétákkal a karján Bálint úr mögött állt, s hajlongva kínálta neki az ízletesebbnél ízletesebb falatokat. Közben persze a könnye is majd kicsordult, s a kiéhezett ember vágyakozásával tapadt tekintete a finomságoktól roskadozó asztalra.

Az asztalfőn a császár öfelsége foglalt helyet, jobbán az anyacsászárnéval, balján pedig fiával, a délceg és daliás Komnenosz Jánossal. Falics el-elnézte az ifjú görög trónörököst. Magas, napbarnított arcú fiatalember volt, termetre hasonlított fölséges apjaurához. Komoly fekete szemei és vállára omló, göndör barna haja még inkább kiemelte halványbarnás arcszínét. Szép ifjú volt, arca égett a tettvágytól, a büszkeségtől, szemei fekete gyémántként ragyogtak. Első megjelenésre látszott rajta, hogy tüzesvérű úri fiatalember, kinek lovagi vitézségéről, karjának erejéről legendákat sutognak mindenfelé. Falics vágyakozva csodálta őt, s titkon arra vágyott, bárcsak hasonló lehetne hozzá. Komnenosz Jánossal szemben foglalt helyet még gyermek jegyese Piroska, a magyar királylány, jobbán pedig Bálint úr, a magyar követ.

Az étkezés végeztével újra hosszú imádság következett, majd a kékruhás apródfiúk hosszú sorfalat alkottak az ebédlőfolyosón. Köztük vonult el a császári család, az udvar népének bókálása, suttogása közepette. A türelmetlen apródkölykök persze már alig várták, hogy az urak eltávozzanak. Éktelen sivalkodások közepette szaladtak le a konyhára, s ott alaposan belakmároztak a császári asztalról megmaradt sok-sok finom pecsenyéből.

Falics napról-napra nőtt, erősödött az udvar pompája közepette. Csakhamar kiemelkedett társai közül, ügyességben, ravaszságban, vitézségben messze fölülmúlta valamennyit. Ismerték már nevét az udvarban, sőt még a város díszes főúri palotáiban is. Társai tisztelettel, csodálattal, s nem leplezett irigységgel nézték népszerűségét. Olykor délcegen, biztosan ülte meg a Fecskét, máskor szélesebben száguldozott nyergében. Vadászatokon

mindig ő ejtette el a legnagyobb vadat, ő hozta a legértékesebb zsákmányt. Játsznyi könnyedséggel repült át a szakadékok, vízmósások fölött, nyílveszője szinte sohasem tévesztett célt.

Lándzsavetésben, kardvívásban verhetetlen volt. A lóháton való harcot mesterként művelte, hogy még az idős, sok csatát megjárt harcosok is megcsodálták. Első rohamával elsodorta ellenfelét, lándzsájával kivetette a nyeregből, esélyt sem adva az ellentámadásra. Páncéljával oly halálos biztosan fogta fel az ütéseket, védte magát a rázúduló nyílzáporoktól, oly ügyesen, fürgén mozgott, s tért ki a támadások elől, hogy társai, de az udvari vitézek is elragadtatva kiáltottak fel. A kis apródok közt hamarosan már nem is akadt ellenfele, aki hajlandó volt – biztos vereség tudatában – mérkőzni vele. Így az udvari vitézekkel párbajozott napjában legalább háromszor. Bizony nem egyszer megtréfálta már őket is, még a tapasztalt, nálánál 10-15 évvel idősebb harcosok is nehezen bántak el vele. Sokszor több órás küzdelemben sem adta meg magát.

Lassanként egyre nagyobb nézősereg előtt viaskodhatott, hiszen az udvari emberek, – még a legutolsó cselédek is – gyakorta összegyűltek a nagy eseményre. Kiabálva, rikoltozva biztatták Falicsot, s nagy-nagy ovációval fogadták diadalait. A fiú határozottan fejlődött. Bálint úr, a legnevesebb vívómestereket fogadta fel, akik naponta háromszor foglalkoztak Faliccsal, s a korabeli harci tudományok minden rejtelmébe beavatták. A bizánci udvarban gyakorta rendeztek lovagi tornákat, ahová a világ legnevesebb vitézeit hívták meg. Falics az első sorban izgulta végéig a viadalokat izzó tekintettel, sajgó szívvel.

– Bárcsak én is ott lehetnék! – sóhajtozott.

Szívvel-lélekkel együtt élt a küzdőkkel, egy-egy melegebb pillanatban ökleivel iszonyúakat boksztolt a levegőbe.

– Ott lehetsz fiam nemsokára, majd meglátod – biztatta őt Bálint úr oly sokszor.

Általános vélemény volt Falicsról, hogy ő az udvar legnagyobb reménysége. Valamikor tán győztes hadakat vezényel, kardja, mint egy félelmetes arató kaszája, aprítja majd az ellenséget. Lovagi tornák győztese lesz egykor, a világ legnevesebb vitézei előtt, erejéről, nagy győzelmeiről legendákat zeng majd az utókor.

Bálint úr azonban nemcsak vitéz harcos volt, hanem művelt, kora minden tudományában jártas ember, aki nagy gondot fordított arra, hogy kis apródját a zene, az irodalom, a

képzőművészet, valamint a nyelvek világába is bevezesse. Mindig azt hangoztatta, hogy a lovagi erényhez ma már az erő, a fürgeség, a vitézség mellett a műveltség is hozzátartozik. Ezért azon igyekezett, hogy a testkultúra mellett Falics szellemi nevelését is messzemenőleg biztosítsa.

Kezdetben maga taníttatta a fiút olvasni, no meg betűvetésre, számolásra. Falics nagyon gyorsan tanult. Alig két hét elteltével már nagy élvezettel olvasgatta Bálint úr vastag, kézzel írott könyveit, amelyekben rengeteg szép izgalmas történetet, gyönyörű dalokat, verseket talált. Ezentúl minden szabad percét a kis könyvtárban töltötte, ahol beletemetkezett a hatalmas nehéz kötetekbe, s a világról is megfeledkezve olvasott, olvasott naphosszat. Bálint úr kedvtelve figyelte. Hamarosan rájött, hogy ő – bármennyire tudós ember is – egyszemélyben nem tudja biztosítani Falicsnak azt a műveltséget, amit kellene.

– Ez a fiú megszolgálja, ha gondunk lesz rá! – hangoztatta oly sokszor. Felfogadta a legkiválóbb európai vándormuzsikuskat, igriceket, akik sokat meséltek Falicsnak a világról, a pompás főúri kastélyokról, a véres háborúkról, a nagy vitézi tettekről.

Falics a lantpengetés művészetét is elleste tőlük. Nemsokára udvari muzsikusként ebédnél, vacsoránál az ebédlőterem egy sarkába húzódva, mély bűgő hangon dalolta el egy-egy nagy csata eseményeit, lanton kísérve saját énekét. Az udvar emberei áhítatos csöndben hallgatták, saját maga által komponált dalokat is, melyekkel óriási sikert aratott.

Népszerű volt az egész városban, mindenki szerette. Tanítói is nagy elismeréssel szóltak róla. Bálint úr tudósokat, csillagjósokat is felfogadott, hogy általuk a természet titkait is megismerje Falics.

A görög papok pedig a Bibliára és a latin nyelvre oktatták a fiút. A latin megismerésével Falics újabb óriási nyereségre tett szert. Először is, már három nyelven tudott, amit pedig kevés 14 éves fiú mondhatott el magáról abban a korban. A műveltség nyelve is a latin volt. Eddig Falics jobbára csak az ógörög művészek alkotásait olvashatta, a római kor irodalmát, s a középkor művészetét csak ezután ismerhette meg. Kinyílt a szeme, kitárult előtte az egész világ. Az olvasás során egy gyönyörű álmvilágot épített fel magának. Éjszakánként a római császár udvarában vagy az Akropoliszon járt, s ez az új világ egész életét betöltötte.

Falics vitézségével, műveltségével egyszeribe megnyerte a császára család kegyeit is, de legjobban mégis csak a leendő görög császárné, Piroska zárta szívébe.

A magyar királylány feltűnően szép fiatal hajadonná fejlődött. Vastag szőke copfjai aranyzuhatagként hullottak alá. Magas, karcsú, komoly szemű bakfis volt. Eleinte fekete szemei színtelenül, szomorúan bámultak a semmibe. Falics udvarba való bevonulása óta azonban felvidult, orcája kikerekedett, szemei újra pajkosan csillogtak. Nem vágyakozott már haza unokafivéreihez, hiszen Falics legalább oly ügyesen bánt a fegyverekkel, legalább oly fürgén, daliásan lovagolt, mint Álmos herceg, s meséi tán még Kálmán történeteinek is regényesebbek voltak. Sokszor lehetett őket látni a gyönyörű kert árnyékos fái alatt sétálgatva, vagy a márványpadokon ülve. Ilyenkor Falics felolvasott a királylánynak. Sétákra, kilovaglásokra is mindig elkísérte.

Egy szó, mint száz, Falics népszerű ifjú lett a görög udvarban, sokat fejlődött, nagy jövő elé nézett. Hiszen a harcos ősök ereje, vitézsége élt még benne, mellyel egyszer meghódíthatja, ámulatba ejtheti a világot.

IV. fejezet

Egy reggel Falics szokatlanul korán ébredt. Az álom könnyű pilleként repült ki a szeméből, és egy-kettőre talpra ugrott. Törte a fejét, mit is kéne ma tennie. Az ám, Bálint úr tegnap este szigorúan megparancsolta neki, hogy nyergelje fel a lovakat, mert vadászatra indulnak.

Falics izgatottan öltözködött. Fehér inget, barna bőrmellényt, bőrnadrágot és fekete bőrsizmát húzott, fejébe nyomta kis szalmakalapját, s szaladt is az istállóba. Gyakorlott mozdulatokkal pillanat alatt felkészítette Bálint úr és Piroska lovát, majd a Fecskéhez lépett, megveregette a nyakát, végigsimította dús selymes, fehér sörényét, és nyájasan beszélt hozzá.

– Bizony kis lovam, nagy útra indulunk. Vadászatra megyünk Bálint úrral és a kisasszonnyal. Majd meglátod, milyen sok vadat ejtünk el! Bebarangoljuk az erdőket, nyílsebesen röpjünk át a szakadékokat, vízmosásokat. Semmi nem állhat utunkba. Nagy vadászok leszünk te meg én. Jó lesz?

A Fecske beleegyezése jelül barátságosan felnyerített. Falics nagy szakértelemmel nyergelte fel, majd felkötötte egyszerű, díszítés nélküli kardját, vállára vette az íját, és kivezette a lovat az istállóból.

– Hé, fiú! – kiáltott rá az egyik ott ácsorgó lovászyerekre. – Fogd meg a lovak kantárát, és vigyázz rájuk!

Pontban a szokott időben Falics megjelent Bálint úr előtt, aki már útra készen várta.

– Jól van fiú! – dicsérte őt. – Derekasan elvégezted a feladatodat! Segítsd most föl a barna vadászmellényemet, és azonnal indulhatunk. A királykisasszony tíz lovasemberemmel már türelmetlenül vár ránk.

A palota udvarán valóban felsorakoztak a kék mentés, piros dolmányos vitézek. Kardjukat megfürdették a kertre áradó napfényben, s egyet-kettőt suhintottak a levegőbe. Nagy tisztelettel köszöntötték a már erősen öszülő Bálint urat.

Ekkor jelent meg az udvaron Piroska királykisasszony két komornája kíséretében. Szőke hajfonata vastag copfba kötve libeget a nyakán. Sok csatát megjárt, öszülő hajú, szerelmi kalandokban ugyancsak jártas vitézek is tátott szájjal bámultak rá. Piroska égő arccal fogadta a hajbókoló népség köszöntését, majd kecses mozdulattal nyújtotta hófehér kezét Bálint úr felé és így szólt:

– Készen vagyok Bálint bácsi, indulhatunk.

Az öregúr ráncos arcán gyöngye mosoly villant át, majd kemény hangon reccsent rá a mellette álló, bámuló Falicsra.

– Mit állsz itt, mint aki odafagyott? Ugorj sebesen, és segítsd föl a kisasszonyt a lovára, különben hátra kötöm a sarkadat!

Falics felnézett, mintha álmából ébredt volna, majd – miután felfogta a parancsot – vigyázzba vágta magát.

– Igenis uram! – felelte katonásan, s örömtől csillogó arcával lépett Piroska elé. Meghajolt előtte, kezét lovagiasan felé nyújtotta, és így szólt:

– Jöjjön kisasszonyka!

Lovához vezette a királylányt, egyik tenyerét lábai alá tartotta, másik karjával pedig gyöngéden átfogta a lányka karcsú derekát.

Megbabonázva, szinte földbe gyökerezett lábbal nézett fel rá, oly kecsesen, csinosan mutatott paripája nyergében. Pár pillanatig csak állt ott a királylány előtt lenyűgözve, majd kábultságából felocsúdva ugrott fel a Fecske nyergébe.

Oldalba nyomta a lovat és rikkantott egy nagyot:

– Gyia, kis paripám, vágta lovacskám! – és sebes nyílvezzőként repült ki a nyitott vaskapun át az udvarból.

Bálint úr és kísérete néhány ugrással mögötte termett. Piroska a fiú mellé ugratott és piros orcával, szégyenlősen mosolygott rá. Falics megkönnyebbülten visszanevetett. A két fiatal élénk társalgásba kezdett, mit sem törődve a mögöttük lovagló vitézekkel. Egész délelőtt vadregényes erdőkben barangoltak, élénk madárcsiripelés kísérte útjukat. Senki sem járt errefelé, csak a távolból hallatszott egy-egy mély, zengő szarvasbögés, s néha egy-egy nyúl sírt fel a bokrok mélyén. Csodálatos volt a zöldben csatangolni, teli tüdővel szívni be a sűrű erdő tömény, friss illatát.

Az égisz erő faóriások mellett az aljnövényzet között kis erdei virágok bújtak meg szerényen, a zöld tisztásokat azonban teljes egészében ők birtokolták, pompás illatot árasztva, és meseszép látványt nyújtva az arra járóknak.

– Milyen csodás világ ez itt! – kiáltott Piroska elragadtatva, szinte szabadulni sem tudva a fáktól, a tisztásoktól.

Falics kihúzta magát, biztosan, daliásan ülte meg a Fecskét. Fiatal kis ló volt a Fecske, de már nem az a virgonc kiscsikó, mint annak idején. Olykor szélesebben, felálló sörénnyel, erős, gyors lábakon vágatott a hajsolt vadak után, most viszont kecsesen, komótosan, lehajtott fővel ügetett végig a hegyi utakon. Falics azonban olyan vidám volt, hogy széles jókedvében mély, bűgő hangon a régi pogány nótákat kezdte el füttyörészni, melyeket még otthon, nagyapától tanult. Hangja olyan volt, mint a táltosok húros szerszámának dala.

Bálint úr már többször is megróta érte, ő azonban ügyet sem vetett a figyelmeztetésre. Pedig máskor azonnal meghunyászkodott volna.

Estefelé értek fel a hegycsúcsra. A lemenő nap fényénél szétnéztek a tájon, és egy álomvilág tárult a szemük elé. Alattuk a völgyben kis patak folydogált szelíden, s a partján kicsiny házak álltak. A faluban fáklyák világították meg a sötét, keskeny utcákat, s a hegycsúcs másik oldaláról még odalátszott a tengerparti görög főváros, az esti Bizánc. Fáklyafények világították meg a díszes, fényűző paloták tornyait, a város főterén álló aranykupolás bazilikát, a forgalmas kikötőt, és a császári kastélyt is. A messzi tenger sötéten, haragosan hullámozott.

– Nos, itt letáborozunk – rendelkezett Bálint úr, s a legények boldogan heverték le szanaszét az erdő friss pázsitjára.

Éjszakára Falics egyedül vállalta az őrököt. Bálint úr erősködött ugyan, hogy aludnia kellene, mert holnap még nagy utat kell megtenniük, Falics azonban hajthatatlan maradt.

– Higgycs el jó uram, hogy nem vagyok fáradt! No meg minek is virrasztanának a többiek. Hadd aludjanak! Megőrzöm én egyedül is a tábor, hogy abban semmi hiba nem lesz.

– No, nem bánom fiam, de rázz fel, ám, ha valami baj közeleg. S éber legyél, mert ellátom a bajodat!

Így történt, hogy vacsora után az egész tábor fáradtan leheveredett, csak Falics maradt éber. Végigdőlt a tűz mellett, tarisznyáját feje alá dugta, s el-elnézte a csillagos eget. Csönd volt mindenfelé. Néhol egy-egy bagoly huhogása hallatszott, s a közeli tóban a békakórus éji muzsikába kezdett. Álmosító, bódító volt a hangulat.

Falics csak erőszakkal tudta nyitva tartani a szemeit, de büszkesége nem engedte meg, hogy váltást kérjen.

Egyszerre különös zajra lett figyelmes. Nyúl sírása hallatszott a távolból, majd egyre közelebből. A tisztás szélén megjelent egy üres szemű, hófehér nyulacska. Főnséges látvány volt Falics számára a drága állat! Vadászösztöne azt súgta: akárhogy is, de meg kell szereznie!

A nyulacska azonban nem sokat törődött vele. Lihegve, láthatóan az életéért küszködve loholt át a tisztáson. Nyomában azonnal megjelent üldözője, a vad szürke farkas. Vérben forgó szemekkel ugrott rá a tehetetlen kis állatra. Rövid haláltusa kezdődött, a harc végkimeneteléhez kétség sem fért. Még egy pillanat, s a fenevad átharapja a nyulacska torkát. Falics ekkor gondolt egy merészet. Ugyancsak nem volt szánakozó természetű, de most valahogy megesett a szíve a reszkető kis állaton. Főlegyenesegett. Nyílvesszőjét ráhelyezte a húr, célzott, s egyetlen lövéssel leterítette a ragadozót. A nyulacska megszabadult, a tisztás szélén azonban újabb ellenség jelent meg: a nőstényfarkas. A reszkető fehér nyúlal mit sem törődve, szemét Falicsra szegezte. Hatalmasat ordított, s mielőtt a fiú cselekedhetett volna, nekiugrott. Falics eldobta a nyilat és minden erejével igyekezett felülkerekedni. A farkas hatalmasat harapott a vállába, sajgó fájdalmában fölordított, majd nem törődve a sebbel, minden erejét összeszedve kezét a farkas nyaka köré kulcsolta. Egy erős szorítás, és a vadállat minden ellenállása megtörik. Élettelen zsákként zuhan le a

földre. Falics rávetette magát, másodszor is elszorította a torkát, mire a véres ragadozó kiadta a páráját.

Falics fölegyenesedett, és végignézett a csatatéren. Ott feküdt a két farkas teteme, de Falics is érezte még a harapást és az éles körmök nyomát. Diadalittasan, mámoros boldogságban hevert le a tűz mellé. Esze ágában sem volt eltakarítani a tetemet. Hisz bizonyíték nélkül senki sem hiszi el hőstettét, s elesik a dicsőségtől!

Reggel a vitézek valóban hatalmas ovációval üdvözölték Falics kalandját. Azt sem tudták, mivel kedveskedjenek neki. Sebesült vállát kimosták és bekötötték. Jó darabot kiharapott a farkas belőle, csoda, hogy el nem vérzett! A learatott babér azonban minden fájdalomért kárpótolta őt.

A következő három napban az erdőt cserkészte a kis csapat. Fölverték a bokrokat apró vadakért és szárnyasokért, de igazán nagy zsákmányt nem ejtettek el. Délutánonként jórészt a fűben heverésztek, nótáztak, danoltak, madártojást sütögettek. Esténként azután megint rövid portyákra indultak az elalvó rengetegbe.

A negyedik napon azonban Bálint úr már napfelkeltekor talpra ugrasztotta katonáit. A maradék élelemből kitelt egy bőséges reggeli, majd ismét útra kelt a kis csapat, új, eddig ismeretlen tájak felé. Falics egész idő alatt a csapat élén lovagolt, és a királykisasszonnyal beszélgetett. Néhány nap múlva hazatérnek, s otthon megint sokkal kevesebbet láthatja őt!

Hegyeiken-völgyeken barangoltak, sűrű sötét erdőkbe és zöld tisztásokra érkeztek. Vadászszákmányban sehol sem volt hiány, a természet kegyes volt hozzájuk és tálcán kínálta fel az újabb és újabb lehetőségeket. Egyszer azonban váratlan esemény történt...

Falics az élén lovagolva, délcegen és büszkén menetelt, és szokás szerint Piroskával beszélgetett. A hátuk mögött azonban egy hang élesen felkiáltott:

– Nicsak, egy róka! – s valóban ott csücsült az állat az erdő szélén közvetlenül a kis csapat orra előtt.

Most azonban megriadt a kiáltozástól, és eszeveszett futásba kezdett.

Falics nem tudta türtőztetni magát. Nem is akarta. Jó erősen oldalba nyomta a Fecskét, s vágatott a kis fehér ló sebesen, mint a szélvész.

Nosza, Piroska sem volt rest, azonnal a fiú nyomába eredt!

– Állj meg Falics! – kiáltott Bálint úr rémülten az egyre távolodó alakok után. Aztán, mert látta, hogy Falics ügyet sem vet rájuk, felkiáltott:

– Utánuk, vitézek!

Azonban hiába vágattak Falics és Piroska után, szemlátomást nőttön-nőtt a távolság, s végül a két fiataalt elnyelte a rengeteg.

– ♣ –

V. fejezet

Erdő-elvén a bujdosó pogány magyarok kis táborában szorongó várakozással teltek a napok. Ákos vezér izgatottságában minden nap kis csapatokat állított őrségbe az erdő-elvi hegyek titokzatos ösvényein, és egyre fokozott izgalommal leste, várta a követség híreit. Mindenki vidám volt, elszánt és tetterre kész, csak Zoltán táltos nem találta sehogy sem a helyét. Egykedvűnek, búskomornak látszott, arcán nyoma sem volt a nagy lelkesedésnek. Titkát azonban a világért sem árulta volna el senki fiának.

Egy éjszaka különös zajra ébredt a tábor. A férfiak – akik szép, meleg, holdvilágos éjszakában szívesebben háltak a szabad ég alatt – fáklyák lobogására, diadalmas kiáltásokra riadtak föl.

– Ébredjetek! Megjöttek! Itt vannak! – hangzott mindenfelől.

A hazatért követség a báméskodó néptömeg közepette büszkén vonult be a táborba. Élükön Keve lovagolt délcegen, mosolygósan üdvözölte testvéreit.

– Jó hírt hoztunk nektek emberek! – kiáltotta. – Mikor a mezőkön érni kezd a búzakalász, és forrón süt majd Hadúr áldott fénye az égen, mikor a zöld mezők legfényesebb dicsőségükben pompáznak, akkor indulunk útnak messze-messze a zord hegyeken túlra, hogy egyesüljünk testvéreinkkel, s megindítsuk a végső harcot elnyomóink ellen!

Keve lelkes beszédét viharos tapssal jutalmazták Hadúr bujdosó hívei. Lelkesedése mindenkit magával ragadott. E pillanatban nem volt ember a táborban, aki ne hitt volna a győzelmeiben, a jobb jövőben, a szebb, szabadabb életben.

Újabb ünnepre készülődött az erdő-elvi magyarság. Körülülték a tüzet, és bűgő hangon dalolták őseik énekét, amelyet még a régi hazában énekeltek a szabad büszke pogány magyarok. Szabadok és büszkék!

Keve valóságos diadalmenetben vonult be a vezéri sátorba. Ákos vezér már nagyon várta.

– Testvérem, Keve! De régen vártalak már! Mondj el mindent! Nem jártatok hiába?

– Nem, Ákos, nem! Mikor a búzakalászhok érnei kezdenek, útra kelünk a messzi hegyek felé, s egyesülünk a segítségünkre siető testvérekkel!

– Jó hírt hoztál testvérem, nagy örömet okoztál vele! Pihenj most meg sátradban, s holnap majd megbeszéljük a szövetség feltételeit – bocsátotta el leghívebb emberét a vezér.

Keve melegen összeölelkezett Ákos vezérrel, elbúcsúzott a népétől, majd mielőtt sátrába vonult volna, felkereste Zoltánt, a vén táltost. Zoltán a tűz körül ült, s semmit nem látó szemmel meredt a lobogó lángokba. Keve hozzálépett.

– Zoltán – szólt neki szelíden. Olyan csodálatos nap ez a mai!

A vén táltos keserűen bólintott.

– Hát nem is örülsz? – kérdezte Keve.

– Örülök... – motyogta Zoltán fájdalmasan.

Keve erős karjaival gyengéden átölelte a megtört öreget. Zoltán ráemelte bánatos szürke szeméit.

– Gyere velem cimbora! – hívta őt Keve szelíden, és a sátrába vezette.

– No, most mondd el, mi bánt! – faggatta jószágon.

– A kisunokám! – fakadt ki Zoltánból a réges-rég visszafojtott keserűség. Megeredt a nyelve, csak úgy ömlött belőle a szó. Megkönnyebbült, hogy végre valaki észrevette bánatát, mit leplezni próbált, végre valaki meghallgatta, valakinek kiönthette a szívét. Keve Zoltán szavaira elkomorodott.

– Várj, Zoltán! – szólt hosszas hallgatás után. Ezt el kell mondanunk Ákos vezérnek! Ide hívom! – azzal elsietett.

Zoltán egyedül maradt a sátorban. Leborult Keve medvebőrrel leterített fekhelyére és fuldokló zokogásba tört ki, pedig ezt még sosem tette. Nem sírt ő, még fiának, Alpárnak halálakor sem. Most azonban elhomályosították szemét a könnyek. Lelkében nagy vihar dúlt. Nem szabad elkezdni a harcot! Meg kell fogni a kapát, földet művelni, házat építeni! Kereszténnyé lenni, és László király hűséges szolgálójaként békésen élni! Különben elveszünk! Mi az igazság? Ki az igaz isten?

– Jézus úr, szólj nekem! – könyörgött kétségbeesetten. Mutasd meg, hogy te vagy az Isten, aki Hadúrt legyőzted és add vissza nekem Falicsot! Add vissza nekem Jánoskát!

Motozást hallott a háta mögött. Összerezzen, és felugrott a szénaágyról.

Keve lépett a sátorba egyedül.

– Nem megyek sehová Zoltán. Nem hagyhatlak így egyedül. Sátramra továbbra is megosztom veled. Pihenj le! Fáradt vagy! – majd miután látta, hogy szavai nem hoztak eredményt, buzgón vigasztalni kezdte az elkeseredett öreget.

– Ne búsulj Zoltán, higgy nekem! Biztosra veszem, hogy hamarosan viszontláthatod kisunokádat! Győzni fogunk, hidd el győzni fogunk! És akkor felkutatjuk Falicsot! Kérd Salamon úr segítségét! Higgy nekem! Megtaláljuk!

– Félek tőled Keve! – suttogta Zoltán. – Félek tőled, mert oly nagy akaratod és hited van, mellyel képtelenség szembeszállni. Te vagy az egyetlen barátom Keve! Te egy pillanat alatt észrevetted azt, ami két hét alatt senkinek sem szűrt szemet. Azt, hogy beteg vagyok. Én hiszek neked Keve, és szeretlek Téged.

– Szeretlek Zoltán, mint testvéremet, de ne hidd, hogy egyetlen barátod vagyok. Ezek itt mind a barátaid, mind a te testvéreid! Örülj, vigadj hát és feledd bánatod! Most pedig pihenjünk le. Fáradt vagyok.

– Hát peresze – bólogatott Zoltán gépiesen. Lehanyatlott a medvebőrrel letakart szénaágyra, de már feleannyira sem érezte magát szerencsétlennek, mint ennek előtte.

Kint is lassan elcsöndesedtek a vigadozó pásztorok. Szempillájukra ólmos fáradtság nehezedett, az álom varázsa meglegyintette szemeiket, s lassan újból nyugovóra tértek. A holdfény bevilágította a tájat, s őrizvén az alvók álmát, lenézett az égről az erdő-elvi zöld

tisztásra, az apró, hegyes sátrakra és a mögöttük elterülő komor, sötét hegyoldalra. Éjszaka volt.

VI. fejezet

A fehérvári palotában javában folyt a lázas készülődés. Kiválasztották a két legszebb alföldi paripát, amelyeket majd a görög császár fiának küldenek, s százzsámra készültek az új ruhák, kelmék, nyakravalók a világszép Piroska királykisasszony számára. A vitézek közt nagy vetélkedés kezdődött. Mindannyian szívből szerettek volna részt venni a gyönyörű utazásban.

A készülődés közben László király magához hívatta Álmos herceget.

– Hivattál király úr? – szólalt meg a herceg tiszta, csengő hangon.

– Hazahivatom Bálint urat. – felelt László – Szükségesnek tartom, hogy halálom után melletted legyen, és bölcs tanácsaival segítsen téged nagy feladataid megoldásában. Halálom után rád és bátyádra hárul a feladat: országom gazdagítása, népem boldogítása. Mindig légy mindenkiel békeességben! Ismered múltunkat! Tudhatod: a viszálykodás csak vért, fájdalmat, halált hoz az országra. Te még nagyon fiatal vagy és forrófejű, hercegem. Fogadd meg Bálint úr tanácsait!

– De hiszen Bálint úr Piroska kisasszony tanácsadója! Csak nem akarja fenséged...?

– De igen! – dörrent rá László keményen. Szívét újból a fájdalom töre járta át. Óh, hogy is tehetett ilyet! – A kislányom jól van – folytatta szelíden, s gyöngéden nézett az előtte álló megszeppent ifjúra. – Az országnak, s neked kedves kis hercegem, nagyobb szükségem van Bálint barátomra, mint őneki.

– Igenis uram, király!

– Most elmehetsz! – búcsúzott László és szeretettel nézte a fiút. Álmos azonban nem mozdult.

– No fiú, kívánsz még valamit?

– Igen. Szeretnék én is elmenni Bizáncba. Úgy szeretném látni a kisasszonyt!

László meghatódva, atyai szeretettel nézett rá.

– Eredj hát! – simította meg a fiatal férfiú selymes arcát.

Végre elérkezett a várva várt nap. Márk ispán, a leendő görög követ, csupán 25 jó vitézzel indult el a hosszú útra. Álmos herceg tíz lovas kíséretében csatlakozott hozzájuk.

– Siessetek vissza! – kiáltott utánuk László.

– Sietünk uram! – szólt Márk ispán, s a vidám kis csapat eltűnt a palota népének, s az utcákon bámészkodó tömegek szeme elől.

– • –

Falics és Piroska egész a vackáig üldözték a rókát. Mindketten élvezték a vad rohanást, az eszeveszett hajszát, és teli tüdővel szívták magukba a friss erdei levegőt. Hanem a rémült, életéért küzdő állat gyorsabb volt náluk, s így egy-kettőre eltűnt a rókavárban. Egy hatalmas fa gyökerei közt vert tanyát, szemetes ócska kis lyukban, melyből iszonyatos bűz áradt kifelé.

Falics lecsúszott a Fecske hátáról és körüljárta az odút. Leemelte fejről kis sárga szalmakalapját, megtöltötte éles kövekkel, s ezeket kezdte bedobálni a rókalyukba. Időnként egy-egy fájdalmas vonítás jelezte a találatot. Azonban az állat nem mozdult. Úgy látszik jobban félt Falicstól, mint a kövek ütéseitől. Ezt látván az ifjú vadász, más módszerhez folyamodott. Két száraz faágat összedörzsölve tüzet csiholt és az égő fadarabokat bedobálta az odúba. A várt hatás ezúttal nem maradt el. A lyukból villámgyorsan iszkolt kifelé két felnőtt róka, szájukban tartva kicsinyeiket. Falics megfeszítette az íját, s a következő pillanatban nyilai halálra sebeztek a két ragadozót.

Villámgyorsan ugrott oda, hogy a két kis rókafiókából is kitapossa a párát, de ekkor váratlanul felsikoltott a kis királylány.

– Jaj, Falics, ne bántsd őket! – kérlelte a fiút kétségbeesetten.

Falics leeresztette íját. Letette a földre kis szalmakalapját, s belesöpörte a kis rókákat. Ekkor azonban borzasztó esemény történt. Az odúból kiszabadult lángok villámgyorsan terjedtek tovább, lángra kaptak a fák, bokrok, cserjések, tüzet fogott a száraz haraszt is. Falicsnak azonnal cselekednie kellett. A kis rókákat Piroska vörös szoknyájába söpörte és sürgősen odébb vezényelte a királykisasszonyt. Lerohant a közelben folydogáló kis patakhoz, megmerítette szalmakalapját a jéghideg vízben, s hosszas kínlódás után sikerült is lecsillapítania a lángok tombolását.

– Most aztán siessünk haza! – szólt remegve, s felpattant a Fecske hátára. Haza? De merre? Miközben a rókát üldözték, észre sem vették, milyen messzire elkeveredtek hazulról. Falics segítségért kiáltozott – reménytelenül.

Közben egészen beesteledett. A hold sápadt fénye bevilágított a sötét erdőbe. Mindenütt csend honolt. Az erdei vadak is nyugovóra tértek, csak a fák lombjának susogását, s egy-egy bagoly huhogását lehetett hallani.

– Eltévedtünk – suttogta Falics és érezte, hogy Piroska reszketni kezd mellette. Egyszer csak fényt pillantott meg a távolban, fákllya lobogását, majd lódobogást és hangokat is hallott a háta mögött.

– Olé! Segítség! – a fiú segélykiáltása egybevegyült az öröm hangjaival, de víg kedve hamar elszállt, amikor ráismert a távolból széleseben közeledő, vágató lovasokra. Marcona, hegyi rablók voltak, hasonlóak azokhoz a férfiakhoz, akik annak idején őt Bizáncba hurcolták.

– Meneküljünk! – dadogta rémulten, ekkor azonban egy izmos kéz megragadta és lerántotta a lováról.

Amikor nagy keservesen feltápáskodott, látta, hogy Piroskát megkötözték, száját ronggyal betömtek és felhajították lovára. Két borostás arcú bandita hozzálépett, gúzsba kötözte, hogy moccanni se tudjon, s jókora rongydarabot tömött a szájába.

A kis rókákat agyon akarták taposni, majd meggondolhatták magukat, mert a zsebükbe rejtették a két rémült kis állatot. Falicsot földobták a Fecske hátára, s magukkal hurcolták a félig ájult kiráylánnyal együtt.

VII. fejezet

A bizánci királyi palotára gyászos csend borult. Azóta az emlékezetes vadászat óta senki sem merte háborgatni a császári családot. Három hete nem rendeztek víg mulatságot a várban, szomorú, csendes volt az udvar. A meseszép bizánci palotakertben sem énekeltek már oly szépen a pacsirták, nem jártak körtáncot csodaszép leányok a virágok között.

A fenséges császár mély gondokba merülve üldögélt a trónusán, a daliás Komnenosz János, az ifjú görög trónörökös pedig zokogva borult csodás hímzett takaróval letakart heverőjére. Gyermekestvéként szerette Piroskát nagyon.

Bálint úr megtörten, reménytelenül üldögélt lakosztályában. Nem kapott szemrehányást senkitől, mégis kínzó gondolatok gyötörték. Mit mond ő hű barátjának, a daliás László királynak, aki kifejezetten reá bízta félve őrzött, szeretett kislányát!? Hogyan áll majd elébe? – vívódott magában.

Fájt is a szíve keservesen. Szívből szerette a gyönyörű szép kiráylánykát, de Falics is nagyon a szívéhez nőtt. Különös gonddal figyelte fejlődését, s el-elnézegette ablakából a két fiataalt, amint délelőttönként sétálgattak a palotakertben. S most egyszerre mindennek vége szakadt. Jolánta néni, a hű daduska elájult a szörnyű hír hallatára. Három napig hordták a fejére a vizes borogatásokat a cselédek, s azóta is sírt-rítt egész nap.

A császári család úgy határozott, hogy nem verik nagydobra a történeteket. Az öreg császárné szilárd meggyőződése, hogy a kiküldött katonák megtalálják a gyermekeket. Kár lenne felbolygatni a kastélyt, rémiszteni a népet, s felborítani a közelgő – nagy reményekkel kecsegtető – tárgyalásokat az orosz udvarral.

S ami a legfőbb; a rossz hír gyorsan terjed, előbb-utóbb még László király fülébe is eljuthat. Ezért aztán a beavatottak fejvesztés terhe mellett hallgatásra voltak kényszerítve. Persze azért nem volt az udvarban egyetlen ember sem, aki ne tudta volna, miért búsul egész nap János herceg, miért sír, zokog folyton Jolánta néni, a hűséges dada. Sőt a fővárosban – különösen a főúri városházákban – már sustorogtak, búgtak egymás közt a cselédek. A császári udvar azonban megfellebbezhetetlennek látszó bizonyítékokkal szolgált.

A külváros tanyáin még egy ideig hallatták hangjukat a pletykahordó asszonyok, de pár nap múlva elavult a téma, s lekerült a napirendről. A császári ház elérte célját: sikerült eltitkolni az iszonyú eseményt.

A gyermekeket azonban sehogy sem lelték, s a vitézek hamarosan felhagytak a kereséssel. Már senki sem reménykedett. Mély csend borult a palotára, mely szánalmasabb látványt nyújtott, mint valaha.

– • –

Falics és Piroska összekötözött végtagokkal heverték lovaikon. Jó félórája mehettek már befelé az erdőbe, amikor a zsványok vezére felkiáltott:

– Itt letáborozunk!

A menet parancsszóra megállt. A zsványok leemelték lovaik hátáról a nehéz zsákokat, és hozzáláttak a sátorveréshez. Az egyik marcona rabló Piroskához lépett, elvágta köteleit és letaszította a lováról.

– Tüzet raksz! – rivallt rá nyersen, kegyetlenül.

A kislány könnyes arccal tápázkodott föl a földről. Még most sem tudta, mi történt vele. Vele, akit eddig mindenki körülrajongott, akit soha senki egy rossz szóval sem illetett, akinek szolgák százai lesték parancsait. S most rabló zsványok rabszolgája lett, akik gyűlölik őt, és kegyetlenül, durván megalázzák.

Tagjai a keserves út alatt – amit a ló hátára kötözve eszméletlenül tett meg – egészen elgémberedtek. Úgy érezte, fel sem tud már állni. De egy erős kéz kíméletlenül megszorította, finom, gyöngye karját és valaki türelmetlenül ordított rá:

– Tedd, amit mondtam, ebatta kölyke, vagy kitekerem a nyakadat!

Hosszas káromkodás követte e szavakat, és a leendő görög császárné könnytől maszatos arccal látott hozzá a száraz ágak gyűjtéséhez.

Később Falics kezeit is szabaddá tették és megparancsolták neki, hogy etesse meg a lovakat. A fiú azonban bátran szembeszállt a zsványokkal.

– Tudjátok-e, ostoba barmok, ki van a kezeitek között?! – kiáltotta villámló szemekkel.

– Ez Piroska, a magyar királylány, Görögország leendő császárnéja, a tudós Komnenosz János jegyese.

Dermedt csend fogadta Falics szavait. A rongyos zsványbanda hűledezve bámult a habfehérbőrű, ijedt, ártatlan szemű, gazdag díszítésű drága ruhákba öltözött leánykára. Véget vetve az ámuldozásnak, egy szakállas, rongyos, kopott ruhájú hegyi rabló Falicshoz ugrott, s úgy teremtette képen, hogy szikrát hánytak a szemei, és hátraesett a hatalmas ütéstől. Már emelte is a kezét, hogy másodszor is megüsse, amikor a rablóvezér rákiáltott:

– Ne bánts! Hallod! Menj onnan! – szólt, és kezét nyújtotta a fiúnak.

– Kelj föl fiú! Állj egyenesen! Ezt a kölyök tetszik nekem. Hallod-e te gyerek! Tetszik nekem a bátorságod, de ügyelj a nyelvedre! Óvakodj attól, hogy felségsértő ostobaságokat beszélj! Ismételd el, amit mondtál! Ki ez a leányka?

– Ez Piroska, a majdani görög császárné, László magyar király leánykája.

– Hallod-e, te fiú! Én hiszek neked, de ne játszd el a jóindulatomat! Tudsz-e megfelelő bizonyítékokkal szolgálni?

Falics most igencsak meg volt löve. Törte a fejét erősen, de egy ideig semmi sem jutott eszébe. Azután hirtelen felderült az arca.

– Kis úrnőm, mutasd csak a jegygyűrűdet!

Ez telitalálat volt. A jegygyűrű medálján Komnenosz János felséges kézjegye megfellebbezhetetlen bizonyíték, mely előtt a rablóvezér is kénytelen volt meghajolni.

– Öltöztessétek a kis felséget egyszerű, de kényelmes, szép parasztruhákba. Az ifjú görög császárné a foglyunk. Ruhája, ékszerei a mi zsákmányunk, hogy ne keltsen feltűnést. Szolgáljátok ki őfenségét, semmiben ne szenvedjen hiányt! – ordított rá a csapattal tartó parasztasszonyokra.

Az asszonyok remegve közeledtek Piroskához. Álmukban sem gondolták volna, hogy valaha ilyen rangos védencük lesz. Később megnyugodtak, mert látták, hogy szelíd ártatlan teremtés, akár egy kezes báránka. Megsimogatták csillogó, szőke fűrjeit, bekötözték vérző kezecskéit, melyeket véresre vagdaltak a goromba kötelek.

Átöltöztették egyszerű, durva anyagból szőtt fehér parasztleányka ruhájába, mely igen kedvesen mutatott rajta. A legfinomabb falatokat rakták elébe, kényeztették, simogatták, majd méltó fekhelyet készítettek számára, hol hamarosan mély álomba merült.

A rablóvezér Falicshoz lépett, vállára tette kezét, és szokatlanul szelíden nézett rá.

– Hát te ki vagy, fiú?

– A királykisasszony apródja és kísérője. Kilovaglásokra mindig elkísérem. Most azonban elszakadtunk kíséretünktől és eltévedtünk.

– Jól van fiú. Nem lesz rossz dolgod, majd meglátod. Csupán az lesz a feladatod, hogy esténként a lovakat tartsd rendbe. Ez pedig – apród létedre – gondolom nem lesz idegen számodra.

– Igenis uram!

– Most pedig öltözz át egyszerűbb ruhákba! Az erdőkben, a vadonban csak könnyű, olcsó öltözékekkel boldogul az ember. A cifra ruha a vadon világában a vesztedet jelentheti.

– Igenis uram! – felelte Falics katonásan, és megkönnyebbülten ugrott be a sátorba.

– Mégsem olyan vademberek ezek – gondolta magában.

Sorsuk jobbra fordult, mint várta, s ezzel jelen esetben teljes mértékben elégedett lehetett.

– ♣ –

VIII. fejezet

Piroska egy elnyűtt, kopott barna sátorban feküdt, farkasbőrrel letakart kényelmesen besüppedő, puha szénaágyban. Takarójául egy jó meleg prémдарabka szolgált, párnája egy régen elpusztult medve selymes, meleg bundája.

Mezítelen fehér lábcskái ernyedt pihenésben heverték, kezecskéit fehér selyemdarabokkal kötözték be, hogy a durva kötelek által vágott sebek mielőbb begyógyuljanak. Aranyszőke hajfürtjei újból visszanyerték varázslatos csillogásukat,

egykor sápadt arcomskájába visszatért az élet színe, s a szája is mosolygott már, jelezvén, hogy az igazak álmát alussza.

Álmában – mint már oly sokszor – most is a váradi királyi erdőben lovagolt Álmos herceggel. Piroska rózsás arca kipirultan mosolygott, orrcimpái kitágultak, reszkettek a magába szívott friss erdei levegő hatására. Gyönyörködtették őt a fűvek, a virágok, az egész gyönyörű természet a maga tisztaságával és ártatlanságával. S mellette volt unokabátyja, a deli szép Álmos herceg, aki mellett biztonságban érezhette magát, s aki szelíden mosolygott rá, amikor egy-egy hosszú vadászat befejeztével ezt kérdezte tőle:

– No, kis húgom elfáradtál-e?

Szinte maga előtt látja unokabátyja délceg, fiatal alakját, hosszú, göndör, aranybarna haját, szelíd mosolygós arcát, hallotta puha, meleg hangját.

S vágattak széleseben a váradi palota felé, hol már várta őt a kedves Kálmán herceg, ölébe ültette, megsimogatta rakoncátlan aranyszőke fűtjeit, s a meleg szobában, a kandalló mellett mesélt neki. Mesélt csendesen, s oly gyönyörűen, hogy a kis Piroska becsukott szemei előtt meglevenedtek az ókori Róma és Athén képei, a messzi Bizánc palotái, tengerpartja, kikötői.

Ó a mesés Bizánc! Hányszor álmodott róla, félelemtől reszkette, s most hogy megismerte, talán sohasem tudna elszakadni tőle. Szerette mint gyermek az anyját, vágyódott utána keserű, forró vágyakozással. Ó az arany Bizánc, városok városa!

Aki egyszer látta csillogó kupoláidat, díszes, égbenyúló templomtornyaidat, remekművű csipkézett, fehér márványpalotáidat, napfényes utcáidat, az sohasem tud szabadulni tőled.

Aki egyszer végigélvez egy naplementét az Aranyszarv-öböl partján, annak örök honvágy, s valami sejtelmes, titokzatos érzés epeszi szívét. A vörös napkorong véres árnyékként halad lassan az égbolton, majd eltűnik a kristályvíz csillogó habjai között, mint egy izzó óriás, amely azonban alkonyatra kezes báránykává szelídül.

S álmodott Piroska édesdeden, képzeletében szárnyalva járta be a világot, egész testét boldog bizsergés reszkettette, lelke édes öntudatlansággal fürdőzött a megálmodott gyönyörűségekben.

— • —

Falics hánykolódva, nyugtalanul feküdt puha, meleg szénanyoszolyáján, de álom nem jött a szemére. Percekre tudott csak elaludni, s akkor kétségbeesett kiáltással vad rémképek elől menekülve riadt fel.

Fejében vadabbnál vadabb gondolatok kergették egymást, szíve rémülten, tüzes lendülettel kalimpált. Nem tudta, mi történt vele. Képzeletében felragyogott nagyapja borostás, barna, kökemény arca, és kishúga aranyszőke copfja, csillogó, égszínkék szeme. Milyen régen nem gondolt már rájuk! A bizánci élmények elemi erővel rázták meg az ifjút. Ő, aki a kemény, pogány Zotmund unokája, a pusztai népek szilajságát örökölte, s habár a nádas, a mocsár és az erdő a hazája, titkos, sejtelmes, lázadó vágyakozást érez a kőfallal körülvett, ragyogó, gazdag városok után.

A puszta fia mindig vonzódott a titok világa, az ismeretlen és a megérthetetlen után, az adott szárnyakat a kalandozó ősöknek is. Falics megízlelte a kultúra bölcsőjének világát, és nap mint nap ismeretlen édes bizsergéssel töltötte el a görög csoda fenséges látványa. Szívéből látszólag sikerült kiölnie mindent, ami régi volt, szép és kalandos, de szilajsága nem tudott azonosulni a béke, a nyugalom, a fény birodalmának festői szépségével. Mindig idegen csodálattal tekintett rá, vonzotta, de sohasem érezte magáénak. S most a szabad, végtelen sötét erdő közepén, a természet csodálatosan egyszerű, s mégis oly lélegzetelállítóan felséges, gazdag világában újból teleszívta tüdejét a friss erdei levegővel, s újból a régi édes érzés meghatározatlan boldogsága töltötte el.

Szorongása lassanként feloldódott, lehunyta szemét, és teljes egészében átadta magát ennek a zsibbadt boldogságnak. Ez az éjszaka megérlelte, és a gyermekből ifjú lett. Félig már férfiember, gondolkozásában, érzéseiben feltétlenül.

— • —

Ernyedt tagokkal feküdt kis szénanyoszolyáján, és igyekezett átadni magát a békés álom varázsának, engedve, hogy e földöntúli érzés mindinkább hatalmába kerítse. Szívét végtelen nyugalom járta át, mint a kék, mélyvizű tenger, s valósággal belezuhant az álom vak sötétjébe. Hamarosan fölriadt, és fölkapta a fejét. Félálomban volt még, de a szellő szárnyán halk hangok, lágy suttogás jutott a fülébe. Hatalmasat dobott magán, és nagy ívben röpült le magasra felsrófolt fekhelyéről. Jól beverte a fejét egy kiálló rögbe, hatalmas dudor éktelenkedett rajta.

Ez végképp felébresztette. Felszisszent, sikítani próbált, de hang nem jött ki a torkán. Később viszont már kiabálni is tudott volna, de erőszakkal fogta vissza magát. Kezét erősen a szájára tapasztotta, szíve egyre hevesebben vert, tagjai remegtek, s hosszú percekig tartott, amíg valamelyest újra lehiggadt. Halkan mászott vissza fekhelyére, kínosan vigyázva, nehogy zajt üssön, s lélegzetét visszafojtva, minden lázas gondolatát kikapcsolva, csakis a kívülről beszűrődő csendes suttogásra fűelt. A perzselőn izzó tűz vörös fénye csillant a szemébe, mozgolódást, majd a rablóvezér suttogó, mély hangját hallotta.

– Semmi kétség! Piroska királylány itt van a kezeink között! Nagyon vigyázzatok rá! Nem vadak, de emberek vagyunk! Ezt sose feledjétek! Nincs udvariasabb, finomabb, előkelőbb ember a világban, mint a rabló. S a Bizánc környéki zord erdőségekben csapatostul tanyáznak a szegényekből, nincstelenekből, lealacsonyodott fegyverforgató vitézekből álló bandák. Némelyek durvák és közönségesek. Példát kell hát mutatnunk! Parancsolom tehát, hogy az ifjú császárnét rangját megillető tisztelettel vegyétek körül, szelíden, finoman, úriember módjára. Panaszt ne halljak a szájából! Nagy vásárt csináltunk vele. Súlyos aranyakat követelhetünk váltságdíj gyanánt!

– Most pedig jól figyeljétek! – hangja elcsuklott, s ha lehet még jobban lehalkult. Olyan csöndesen beszélt, mintha félne, hogy még a rezgő falevelek is meghallhatják szavait.

Falics előremászott a sátor ajtajához, s a földre tapasztotta a fülét. Minden erejét összeszedve, feszülten figyelt, de csak rezgő hangok, hangfoszlányok jutottak el a füléhez. Agya lázasan dolgozott.

– Ifjú rablópalánta (semmi kétség róla beszélnek!) ... Megrohanjuk..., Kiraboljuk..., elfoglaljuk, ... kikémleljük ..., Ő igen, ő .... A nagyúr fiát ... s ezt a fiút, – jó emberünk lesz ... jeles rablópalánta, az Isten is – vigyázzatok, nagyon vigyázzatok – a többi bűgő mormolásba veszett, majd mintha elvágták volna a beszélgetés fonálát, némi mozgolódás, végül néma csend. Csak az örök léptei, meg a fáklyák sercegése hallatszott.

Falics visszahúzódott a fekhelyéhez. Eleget hallott. Igen, semmi kétség! Rablópalánta – ez neki szólhatott, csakis neki! Rablót faragnak belőle! Közönséges rablót! Felhasználják őt aljas bűntetteikhez! Elrabolni egy fiút!

Megszállni egy gazdag úr békés palotáját! S ezekben a sűrű, sötét erdőkben, titokzatos kis csapatok százai rejtőznek el! Hiszen ő is így érkezett erre a földre! Rablók hurcolták el! Milyen régen volt, milyen rég – kisgyermek volt még akkor. Uramisten, több mint két éve!

IX. fejezet

Lassan múltak a napok a rablók tanyáján, s bizony csendes unalomba fulladtak. Nap, nap után barangoltak hegyeken, völgyeken keresztül. A légynek sem ártottak soha. Falics azonban tudta, amit tudott. Bátorsága, ügyessége mindinkább megnyerte a zord banditák tetszését, akik a vagányságon és a szilaj, nyers erőn kívül egyéb értéket nem igen ismertek. Érezték, hogy bízhatnak benne, s lassanként beavatták titkaikba. Néhány hetenként fényes vígasságokat, csodás bálokat rendeznek egy vidéki kastélyban. Ez alkalmasnak látszott olyan nagy tett végrehajtására, melyhez foghatót még soha nem kíséreltek meg.

Kisstílű bűnözők voltak, amolyan útonállófélek, vándorokat, utasokat raboltak ki. A gyilkosságot mélyen megvetették. Nem is annyira a pénz, mint inkább a korlátlan természet szabadsága, s a kalandvágy űzte, hajtotta őket vészes vizekre, hiszen a büntetés iszonyú kegyetlenséggel sújtott le az ilyen csavargókra.

A falvak, városok lakói, s az előkelőségek ugyanúgy üldözték őket, s akit lefogtak, annak nem volt kegyelem. Jobban járt az, akit nyomban fölakasztottak, mint az, akit a törvény kezére juttattak. Így hát e nagy tett végrehajtásához igencsak szükség volt Falics ügyességére.

Mindent kiválóan előkészítettek, így a tervet látszólag kockázatmentesen végre lehet hajtani. Az egész Falics ügyességén áll vagy bukik. Az ifjúnak mindenképp be kell jutnia az

ünnepélyre. Legszerencsésebb, ha végigjárják a falvakat, csak mint egyszerű vándorok, s Falics pénzzé teszi tehetségét. A félelmetes mutatványok híre szájról-szájra terjed, s feltétlenül eljut a palota lakóinak fülébe is.

Az estélyen aztán kétségkívül ámulatba ejtheti a kastély apraját-nagyját. Az ünnepi ebéden a mámor amúgy is hamarosan hatalmába keríti az urakat. Addigra a banditák belopóznak a kastély kertjébe, a már amúgy is önkívületben lévő őrséggel pedig az erőtől duzzadó férfikaroknak nem lesz nehéz elbánni.

Falics kitárja a kapukat, leereszti a csapóhidat, így a banda akadálytalanul masírozhat be a kastélyba. A szolganépet világgá kergetik, a szép fehérnépet rabszíjra fűzik, csakúgy, mint az öregedő úrnő szeme fényét, a 15 esztendő s málészájú fiatalurat. Mire a hír eljut a távoli Bizáncba, sebesen eltűnnek a szelek szárnyán, mint egy rossz álom, vagy mint egy szélvihar.

— • —

Vagy két hét is eltelhetett már tervezgetésekkel, puhatolózásokkal, anélkül, hogy bármi érdemlegeset hajtottak volna végre. Erdei gyümölcsökkel tengették életüket, még egy nyavalyás vándorkereskedőt se raboltak ki. A szilaj, nyugtalan vérű, kalandvágyó legények zúgolódtak is emiatt, a rablóvezér azonban a legszigorúbban megtiltotta, hogy első nagy vállalkozásuk alkalmával bármi módon is felhívják magukra a környező falvak lakóinak a figyelmét.

– Nem rohanhatunk a vesztünkbe! – figyelmeztette az elégedetlenkedőket. – Nyugalom. Egy hónap sem telhet bele, és olyan kalandban lesz részetek, amely százszoros kárpótlást jelent a mostani ínséges napokért.

Szavai nyomán lassanként elült a lárma, a zúgolódók kelletlenül bár, de visszavonultak, belátva vezérük igazát.

Falics egyre inkább kezdte megszokni, sőt élvezni a szabad életet. A friss erdőillat felszabadította ősi ösztöneit. A rablóbandát is kezdte megkedvelni. A marcona férfiak ővele és a királykisasszonnyal mindig szívélyesek és barátságosak voltak. Lehet, hogy nem is olyan

vademberek? Csak a szabadságot szeretik! S ő képes lett volna a bizánci palota rabságában leélni az életét? Hiszen Bálint úr szolga módra bánhatott vele.

Mostanában egyre többször jutott eszébe a nagy háború, amelyről nagyapa otthon oly nagy lelkesedéssel beszélt. S ez a háború úgy látszik hosszú évek óta nem robbant ki. Nem hallott róla, pedig tudott mindenről, ami otthon és a nagy kontinensen történt. Bálint úr beavatta őt a nagyvilág titkaiba. Bálint úr! Brrr! Jobb nem is gondolni rá! Hiszen gyűlöli őt! Nem! Nem fog soha többé megalázkodva szolgálni, soha!

Ó a nagyapa! Milyen rég nem látta már! Forró vágyakozás töltötte el, egész testében remegett. Zotmund fia Zoltán biztosan nagyon megöregedett. Megviselhették az izgalmak. Szürke szakálla a térdét verdesi, arca csupa ránc, csak szemében lobog még a régi harcias tűz, vagy talán már az sem, mióta őt elvesztette. Ha ugyan él még... Falics nagyot sóhajtott. Aztán a kishugára gondolt. Szép nagylány lehet már azóta, szőke copfokkal, mélykék szemekkel. Erős férfikarok ölelik keblükre.

Ettől a naptól kezdve Falics valóban férfi lett. Barbár, szilaj, harcos őseinek csodás, s talán tökéletesebb mása. S ahogyan a zordon vad pusztai férfiaknál lenni szokott, életében először felébredt benne a szerelem egy szelíd, gyöngye, ártatlan nő iránt. Végzetes szenvedély volt ez, egész életét végigkísérő beteljesületlen vágyódás, egy fantomkép, egy édes-keserű álom.

Annak idején gyermekpajtásként, sőt szinte már testvérként szerette Piroskát, s a szenvedély lassan, szinte váratlanul ébredt szívében. Megbűvölték az égető, fekete gyémántszemek, melyek először a bizánci vándorcirkusz színpadán fűródtak szívébe, s attól a pillanattól kezdve végigkísérték egész életét. Álmában is őket látta, gyerekes vonzódása lassanként igazi szerelemmé terebélyesedett. Piroska is megváltozott. Rózsaszín orcája szelíd, de fenséges vonásokat öltött, sudár, magas növésű, titokzatos úrhölgy lett belőle. Falics félő tisztelettel vette körül. Zavarba jött, ha beszélt vele, kerülte a társaságát, de szíve sóvárogva vágyódott utána. A királylány látta, hogy a fiú megváltozott, látta félve menekülő, mindig reá tapadó tekintetét, s mindez igen tetszett neki. Jegyese házában gyermekként kezelték eddig. Komnenosz János őfelsége, sok évvel idősebb ónála, csak nagy néha látogatta meg, s olyankor is inkább atyai szeretettel vette körül. Most azonban észrevétlenül, titokzatosan bontakozott ki közte és Falics között a forró, vágyakozó, de elérhetetlen szerelem.

X. fejezet

A banditák pedig csak a megfelelő alkalmat várták, amikor felléphetnek, váltságdíjat követelve a királylányért. Az ország azonban néma, unott csendben hallgatott. Egyetlen faluban sem dobolták ki az ifjú császárné eltűntét, sőt úgy tűnt, hogy a nemesi kúriákban sem tudnak semmiről. Pedig a rablóvezér egyetlen alkalmat sem mulasztott el, ha lovasemberrel találkozta, hogy ki ne faggassa őt a nagy titokról.

– Honnét jó vitéz úr?

– Bizáncból; a császárváros vendége voltam! – szegte fel fejét büszkén egy alkalommal egy lovascapat élén poroszkáló, nemes külsejű férfi.

– Na és mi újság a fővárosban? – kapott a szón a vezér.

– Nagy újság van biza! Királyi követek jöttek a magyar uraktól, sőt egyenesen László királytól.

– Ó, László Úr! Ő lenne a fenséges Piroska, a majdani császárné édesapja, nemde? – ravaszkodott a bandita.

– Ő volna – szólt a nemes úr némi gyanakvással.

– Hát te pajtás, hogyan kerültél oda? – hangzott a kérdés bizalmas hangnemet erőltetve.

– Kosztadinosz úr serege volnánk, követként jártunk a császárnál urunk nevében.

– Hogyan szolgál őfelsége egészsége?

– A felséges császár jó egészségnek örvend, akárcsak az ifjú úr, a vitéz Komnenosz János.

– Úgy? És a kis felség? A magyar királylány? – terelte vissza óvatosan a szót az eredeti mederbe a rablóvezér.

– Miért érdekli ez uraságodat? – a vitéz most már határozottan gyanakvó képet vágott, és a kardja markolatát szorongatta.

– Semmiség az egész. Mindenkor mélységesen tiszteltem az ifjú királylányt, s hallottam, hogy nagy szépségéről legendákat regélnek az igricek.

– Kik vagytok ti? – szólt a vitéz szigorúan.

– Mi közöd vele öcsém? – vágott vissza a rablóvezér, és a csapat elporzott.

– Azt a mindenit! Majdnem csávába kerültünk. Jó hír ez vitézek! Ez a tejfeles szájú sátán tudott mindenről. Rémület uralkodhat a palotában, és ez a mi malmunkra hajtja a vizet.

A marcona fickók azonban nem érték be ennyivel. Rabolni, hódítani akartak. S ettől kezdve minden veszélynek kitéve újra kezdték régi életüket. Kereskedőket támadtak meg, falvakat dúltak föl, zöldséges kocsikat fosztottak ki.

Falics sem volt többé tétlenségre kárhoztatva. Míg a királylányt szorosan őrizték, olyannyira, hogy az erdő széléig sem merészkedhetett, Falicsot nem tartották tovább ingyen. Falvak piacain léptették föl, lovagló mutatványával, mozgásával, vívó tudásával bámulatba ejtette a tömegeket. Lélegzetelállító mutatványokat végzett a kötélén egyensúlyozva, jó 2-3 láb magasságban. Ezeket az elemeket az erdő közepén gyakorolta be Piroska nagy örömére.

S ez lett a két fiatal veszte. Egy alkalommal az egyik arra járó kereskedőnek megakadt a szeme, a nyurga fiún. Odalépett a vezérhez.

– Vitéz úr? Kié ez a fiatal mutatványos és ez a gyönyörű fehér paripa?

– Az enyém – felelte büszkén a vezér.

– Mennyiért adja el? Nézze, a portékámból választhat akármit.

S szekere mélyéből gyönyörű, fényes páncélok, selyem, csipkeruhák kerültek elő. A vezér habozott. Nehezebbre esett megválnia Falicstól, aki jó pénzt hozott, és igen a szívéhez nőtt. A kísértés azonban mindennél nagyobb volt.

– Ha nekem adja azt a vörös páncélt, a karddal, no meg azt a két almásderest, hát nem bánom, viheti.

Így Falics elkelt egy páncélért és két paripáért. A kereskedő belecsapott a tenyerébe, és így szólt hozzá:

– Jöjj velem fiú. A gazdád nekem adott.

Maga mellé ültette a bakra, a Fecskét bekötötte lovai közé, és elhajtott. A rablóvezér gúnyosan mosolyogva nézett utánuk, kész ötlettel a fejében. Falics azonban erről semmit sem tudott. Csak bámult maga elé semmit nem látó szemekkel, s az erdő közepén felállított táborhelyre gondolt, ahol egy szőke kislány, egy szőke kisasszony várja őt vissza a falusi kiruccanásból – hiába. Visszanézett, de a sűrű erdő fái között szerényen meghúzódó falu vonalai eltűntek vágyódó szemei előtt.

– Mi a szándékod velem? – faggatta Falics a kereskedőt nem minden él nélkül. A kalmár azonban vidám, barátságos fickó volt, nem lehetett több 30-nál. Fel sem vette a gúnyolódó, sértő megjegyzést. Szelíden mosolygott.

– Magyar honból jövök ecsém. Szólíts csak egyszerűen Didinek – s paroláztak.

– Én pedig Falics vagyok – tért vissza a fiú el-eltűnő hite, életkedve.

Ez a fiú a barátom lehet – gondolta – alig 10-12 évvel idősebb nálam.

– Franciaország gyermeke vagyok – kezdte a bemutatkozást a másik.

Apám 10 évesen beadott inasnak egy asztalosműhelybe. „Nem tartalak ingyen tovább. Ki nem dolgozik, ne is egyék” – mondta zordan, s kidobott a kőkemény, kegyetlen életbe. Jó 10 évet dolgoztam a gazdámnál. Hej, pajtás, nem könnyű ám az inasélet. Hajnalban még pirkadat előtt kezdtük a munkát, habár a céh szabálya tiltotta a korai kezdést.

A gazdám azonban kegyetlen volt, és szigorú. Keze roppant súlyos, ha nem tetszik valami, nádpálcája azonnal lesújt. Nem kívánom neked, az egyszer biztos. Szűk kis kvártély volt a helyem, minden bútorom egy kemény faágy, egy asztal, meg egy 3 lábú szék. Roskatag, öreg darab valamennyi. A gazdaasszonyom, bár ő maga igen jó húsban volt, nemigen juttatott többet napi 3 karéj kenyérnél vagy egy kis szalonnánál.

Ünnepnap volt, ha nagy néha egy tányér üres levest ehettem. Aztán a város, azt bezzeg nem tudtam megszokni. Apám szökött paraszt volt, aki lehúzta az 1 évet a város falai között. Egy év és egy nap leteltével teljes jogú polgárok lettünk. Minden nap sírtam a szabad mezők, az erdők, a halásztavak után. A város bűzös levegője mérgezte lelkem nap

mint nap. Szűk utcák, melyeken egy ember alig fért el. A házak majdnem összecsókolóztak az utca két oldalán. Középen szemét, szennyvíz, néha 1-1 kóbor disznó, vagy kecske, amelyik arra lődörög.

Hej, te persze csak Konstantinápoly csodapalotáit ismered, s nem gondolsz ilyesmivel. Esténként minden kihalt, mintha megállna az élet. Csak az utca végén világít 1-1 fáklya a csapszék közelében, ahonnan részeg hujjogatók támolynak kifelé. Mindig vágytam kifelé a világba, vándorolni, látni, milyen az élet másutt.

Már két esztendeje legényként szolgáltam, mikor összegyűjtött pénzecskémel vándorútra indultam, hogy kitanuljam mesterségemet. Magyarföldön vetett ki a sors, s megkedveltem a kemény, szilaj, igazságszerető népet. Évekig éltem Fehérváron László úr udvarában, majd hűségemért elnyert kincseimmel elindultam szerencsét próbálni a mesés Bizáncba.

– Én is magyar vagyok – szólt Falics egyszerűen.

Didi viharos öleléssel szorította magához a fiút. Nem győzte magasztalni a magyarok őszinteségét, tisztaszívűségét, s legnemesebb királyuk kegyességét, nagy szívét, csodás, szent tetteit.

– Az életemet köszönhetem László úrnak – beszélt meghatottan. Fehérvárra érvén ugyanis elfogyott minden pénzem, s egy betevő falatom sem volt. Távoli országból érkező inaslegényt nem fogadott fel senki. Sosem volt kenyerem a lopás, de ezúttal nem volt más választásom. Csupán egy árpakenyeret vittem el, de már azért is csonkítás járt volna, ha nem menekülök utolsó oltalmul a királyi palotába.

Őfelsége éppen arra sétált tanácsosaival, midőn egy terebélyes tölgyfa mögül kilépve lábai elé vetettem magam. Testőrei elfogtak, s megkötöztek volna, de ő így szólt:

– Eresszétek el! – majd hozzátette: Mit tudunk mi a nyomorúságról, s a szenvedésről? Krisztus Urunk tudja azt egyedül, de mi nem.

Attól a naptól fogva az udvarban szolgáltam. Fúrtam, faragtam naphosszat. Hűségem voltam, akár egy kiskutya. László urunkat ritkán láthattuk, nem adatott az meg ilyen rongyos szolganépnek. Ám nagy ritkán, amikor már kifárasztotta a tanácsosok, követek és urak haszonlesése, elfáradt országos gondjaiban, s őszinteségre vágyott, olyankor szürke

szőrmeködmönt öltve lejött hozzánk nagy-nagy titokban az éj leple alatt, beszélgetett velünk, és sokszor mondogatta sóhajtozva:

– Ti vagytok az egyedüliek, akik őszintén, érdek nélkül ragaszkodtok hozzám.

– Milyen ember a király? – kérdezte Falics érdeklődve.

Didi csak nagy sokára szólalt meg újra, s akkor is csak ennyit mondott:

– Szent ember.

Falics és Didi igazán jól összebarátkoztak. Falics úgy érezte, sosem volt még ilyen igaz barátja. A bizánci udvar apródkölykei csak játszópajtások voltak számára, nem komoly beszélgetőtársak. Ez a sok országot megjárt, melegszívű, jókedvű fiatalember azonban valódi társnak bizonyult. Játékos volt, ugyanakkor érzelmekben gazdag, s tájékozott. Falics igazán jól érezte magát vele. Hatalmas nyereségre tett szert. Első, nyiladozó szerelme után most újabb kincset kapott, egy új világot, egy új érzést ismert meg: az őszinte barátságot. Élvezte a barangolásokat, a fellépéseket a falvak piacán, s a nagy rikoitozásokat.

– Selymet, porcelánt, kerámiát vegyenek! Sima, puha szőrmét árulunk!

Csupán éjszakánként riadt fel gyakorta; maró önvád kínozta. Szerelmes szíve fájdalmasan sajgott, s a vaksötét éjszakába bámulva fekete gyémántként fénylő szemeket látott ragyogni. A hajnal pillaszárnyán azonban szellőként lebbent tovább a rózsaszínű szerelem, nem terhelve tovább áldozata lelkét.

Már két hete élvezte új életét, amikor egy éjszaka váratlan fordulatot hozott. Falics ezúttal képtelen volt elaludni. Mozgolódás, sustorgás ütötte meg érzékeny fülét.

– Didi! – suttogta társa vállát rángatva.

– Baj van!

Ebben a pillanatban fegyveres banditák rohantak a szekér felé. Falics nyomban felugrott, és kardot ragadott. Hatalmas, égrengető kacaj reszkettette meg a levegőt.

– Ugyan Falics, ne bolondozz! – lépett elő a banditák vezére.

Falics elmosolyodott, és leeresztette a kardot. Ezt a marcona, bivalyerős alakot már jól ismerte. Az pedig viharosan ölelte magához a fiút.

– Nem képzeld, hogy elhagylak, te gyerek! Sokkal jobban megkedveltelek már, semhogy kiadjalak a kezemből. Ezt a fickót pedig fűzzétek rabszíjra, s osztozzatok a portékáján!

Didi remegve, szemében mélységes szemrehányással nézett Falicsra, aki – úgy látszott – barátságot hazudott, a legszentebb és legőszintébb érzéseket színlelte pusztán azért, hogy összetörje, megölje, s hogy vagyonát megszerezze.

A fiú azonban nem hagyta cserben új cimboráját. Védőpajzsként lépett elébe, testével takarta, oltalmazta őt.

– Megálljatok! Didi a barátom, s aki kezet emel rá, halálfia!

Visszacsúsztak hüvelyükbe a kardok. Meleg szellő fújdogált a falu szélén, s ez a szelíd fuvallat hirtelenjében békét hozott az alvó falvak közé. Férfiemberek ölelkeztek össze, s szemükben hihetetlen erő, és elszántság ragyogott.

– ♣ –

XI. fejezet

Erdő-elvén a bujdosók tábora csendes volt és szomorú. A döntő háborút, melytől ősi szabadságukat remélték, immáron három esztendeje halogatták. A téli nyomor, a hideg, az állatok pusztulása mindig megakadályozta az ütközetet. Két éve súlyos járványok tizedelték a harcosokat. A kunok is késlekedtek.

Salamon hosszú huzavona után őseit és az egész kereszténységet meggyalázzván feleségül vette Köböl kun vezér pogány leányát. Csupán a harmadik tél elmúltával érkeztek meg a kun csapatok Erdő-elveire. Salamon király, Ákos vezér és Köböl hosszas tárgyalásokba kezdtek. Újabb hónapokig tartott, amíg valóban minden készen állt, hogy végre megindítsák a közel fél évtizede szerveződő háborút. Ez pedig már előre jelezte az erőviszonyokat. A pogány magyarok Kevével az élen, azonban továbbra is rendületlenül bíztak a sikerben.

Egyetlen ember volt, aki öregén, megtörten üldögélt naphosszat sátrában, szinte tudomást sem véve a körötte zajló történelmi jelentőségű eseményekről. S ez a valaki Hadúr papja volt, a tábor isteni szószólója, Zotmund fia Zoltán. Keve szüntelenül vigasztalta:

- Ne búsulj Zoltán, eljön még a nap, amikor sugárzó arccal öleled magadhoz Falicsot.
- Testvérem Keve! Három lázas esztendeje várok erre! Álmaim hazugok, imádságaim cserbenhagytak, az áldozatokat elfogadta Hadúr, de nem felelt rá. Nincs isten Keve! Se Hadúr, se Krisztus! Az ember magára hagyatottan hanyódik az élet hullámain. Sosem látom viszont az én drága unokámat, soha, soha, soha!
- Ne beszélj így Zoltán! Miként győzhettek volna a harcos ösök, ha nem Hadúr segélyével?
- De el kellett bukniuk, s a fekete papok igája alá hajtani kemény nyakukat!
- Pár évtizedre csupán, ezt sose feledd! Lesz még idő, mikoron győzelmi lobogóként leng a zöld-fehér zászló, és diadalfényként ragyog majd a máglya a fehér ló áldozat maradványaival, csodás füstöt bocsátva az ég felé! Salamon úr megérkezett táborunkba, s pár hét kérdése csupán, hogy meginduljon a harc, amelynek nagy győzelem lesz a vége.
- Salamon gyáva tányérnyaló! – tört ki Zoltánból a keserűség. – Tőle aztán sohasem kapom vissza Falicsot, soha!
- Ne beszélj így Zoltán, ez felségsértés! Salamon tiszta szívű úriember. Járulj elébe, s könyörögj neki!

Karonfogva léptek ki a sátorból.

A vezéri sátor előtt elterülő hatalmas, zöld mezőn rövidgatyás pásztorgyerekek legeltették a kormos tinókat. Opos, a beszédes 16 év körüli fiú volt a kölykök vezére, szószólója. A fiúk között egy hosszú szőke hajú, égszínkéék szemű, parasztosan kerek arcú leányka sétált, gyöngykoszorúval a fején. 12 éves lehetett, feltűnően magas, egykedvű, szomorú szemű gyermek, a forró vérű ifjak kedvence. Termetével, alkatával, komoly, érzékeny lelkével messze kirítt a vidám, énekes kedvű, boglyos fekete pásztorleánykák közül, így az ifjak egyedül őt bámulták. A fiatalabb nemzedék csupán őt eresztette be soraiba, őt avatta be titkaiba.

Máskülönben méltatlannak találták a leányokkal való pajtáskodást, hiszen ők már mindannyian kiválóan ülték a lovat, tűrhetően forgatták a kardot, s nem egy

vadászszákmánnyal dicsekedhettek. De ennek a lánynak mindenki igyekezett kedvébe járni. Simogatták, kényeztették, kegyeiért versenyeztek. Ő azonban félvállról vett minden kísérletet. Szép, szomorú szeme a szüntelen messzeséget kémlelve meredt a világba. Opos volt az egyetlen, akin megakadt a tekintete, s ha nagy néha pajkos csillogás bujkált benne, az csupán ennek az egyetlen fiúnak szólt, senki másnak.

– Gyöngyvirág! Kedvesem!

– Nagyapa – tárta ki a karját a kislány, hogy megölelje az elesett öreget – oly régen láttalak. Ritkán nézel felém – tette hozzá, és hangjában egy szemernyi szemrehányás érződött.

– Másként lesz már ez is csillagom nemsokára! – válaszolt Keve melegen. – Most menjél, játsszál kicsi lány. Virág, Virágocska! Szép lány leszel, valódi illatos virág. Zoltán és Keve beléptek Ákos vezér sátrába. A vezér mellett meleg, bíborpárnákkal bélelt fatrónuson ott ült Salamon, a bukott király. Nem volt fiatal már, az idő azonban alig hagyott nyomot az arcán. Haja régi pajkos csigákban lógott, arca selymes volt és fiatalos. Vastag lábain és kissé hajlott vállán látszottak ugyan az idő múlásának nyomai, szemében azonban a régi féktelen bosszú – és hatalomvágy csillogott. Félelmet keltett, ha az ember csak ránézett. Ennek a hajlott hátú, vaskos embernek a nevét rettegték még mindig a tábor vitézei.

– Mit kívánsz Keve? – szólt Ákos vezér, és soha nem tapasztalt tisztelettel bámult a mellette ülő férfira. Zoltán megborzongott. Ákos vezér, a szabadság és erő mintaképe tekintetében hódolva hajlong egy kis emberi lény előtt?

– Barátom, a táltos ügyében jöttem – szólt Keve, és meghajtotta magát. – Salamon úrral kívánna szólni.

– Velem? Mit akar tőlem? – szólalt meg a király gőgös hangon.

– Add vissza nekem Falicsot, az unokámat, kérlek, ó jó uram! – könyörgött Zoltán.

– Rablók vették el tőlem, három esztendeje nem láttam. Kutasd föl nekem őt!

Salamon hideg göggel nézett végig az öregem.

– Nyomorult! – sziszegte. – Porontyod előbbre való, mint urad érdeke, a korona visszaszerzése? Mindent ennek az egy célnak rendelek alá! László koronája az enyém lesz, őt megölöm, Téged pedig láncra veretlek, ha semmiségekkel zaklatsz! Takarodj!

Senki emberfia nem mert még így szólani a régi rend utolsó papjával. Tisztelet övezte mindenütt, szerették a személyét és félték a hatalmát. Salamon szívében azonban nem kapott helyet a szeretet, csupán a féktelen hatalomvágy. Nem ismert erőt, mely nagyobb az övéénél. Számára egyik isten éppoly kevésbé volt fontos, mint a másik, csupán szembe akart szállni azzal a végtelen békével, egyensúllyal, misztikus erővel és lelki gazdagsággal, amelyet László képviselt.

Szavaira mindenki megnémult. Dermedt csendben lépett ki a táltos a sátorból. Fátyolos szemmel indult el, maga sem tudta merre. Fél óra járásnyira holtfáradtan rogyott le egy fatönkre. Valaki hátulról megérintette a vállát. Riadtan fordult hátra. Keve állt mögötte. Felnézett a tiszta kék égre, és szemében végtelen tüzes akarat, szilárd hit ragyogott.

— • —

Díszben állt a bizánci kastély – csendes halotti pompában. Közel fél éve, hogy eltűnt az ifjú császárné, és nem is került elő többé. Még nyiladoztak a virágok, amikor elment – örökre elment. Most pedig sárga díszbe öltözött az erdei talaj, szilaj szél vágatott végig a pusztaságon, bánatosan szemerkélt az eső a városban. Ősz volt. A természet haldokolt, az udvar pedig reményét veszelve nézett a jövőbe. Réges-rég felhagytak már a kutatással.

Pompás, díszes követség vágatott be a bizánci palota remekművű kovácsoltvas kapuján, élén egy élénk, bársonyosan meleg, barna szemű, délceg legénnyel. Az udvar népe rémülten rebbent szét a lovasok láttán. Az ifjú kíváncsi szeme végigsiklott a mesés kert virágain, szökőkútján, napsugaras márvány sétányán, melyet most az őszi vörös alkony öltöztetett bíborba. A bizánci márványpalotából gazdagon díszített ruhába öltözött, ősz hajú, hajlott hátú úriember lépett elő, két tejfelesszájú legényke kíséretében.

– Kisuram! Drága uram, Álmos herceg!

– Bálint bácsi! Olyan régen láttalak! – kiáltotta kitörő örömmel az ifjú herceg, majd kiejtette a szavakat, amelyek a férfiember lelkében égő sebeket hasogattak fel.

– Hogy van Piroska, a drága kis húgom?

Sötét barázdák jelentek meg az öreg ráncos homlokán.

– Jöjj velem uram! – majd megtudod, hol van ő, majd megtudod, Álmos úrfi!

A fiú egy üzött vad rémült tekintetével bámult rá.

– Vadászatkor apródommal elkódorgott. Sehol meg nem leltük. Felfalták a vadak, elnyelte a sötét erdő a lenge nádszálkisasszonyt.

Hogyha dárdát döftek volna az ifjú szívébe, az sem lett volna fájdalmasabb. Megüvegesedett szemekkel, értetlenül bámult Bálint úrra.

– Minek köszönhetem a látogatásodat uram? – az öreg sietve másra terelte a szót.

– László urunk küldött érted, görög követként pedig Márk ispán urat nevezte ki. Téged uram fontos államügyi érdekekből hazahivat. A tanácsosom leszel – a fiatal herceg hangja hirtelen ridegen csengett. – Vigyázol majd reám, akárcsak Piroskára.

Azonnal megbánta e szavakat, mihelyt kimondta. Könnyes szemmel, bűnbánóan ölelte magához a reszkető öreget. Bálint úr pár pillanat alatt éveket öregedett. Remegő szája alig tudta kimondani a szavakat.

– Jöjj velem herceg úr! Beszélj a császárral.

– Szállásoljátok el a vitézeket! – kiáltott hátra szájtáti apródjainak, majd karon fogta Álmos herceget, és márványlépcsőkön vezette fel a trónterembe, a felséges császár valamint fia, a szomorú szemű Komnenosz János elé.

XII. fejezet

Lázás tervezgetések következtek ezután, de Falics számára ismét a boldogság mámorító pillanatai: újra együtt lehetett Piroskával. Minden nap számtalanszor végigkísérhette szemeivel a leány törekeny karcsú alakját, s belebámulhatott csodás fekete szemeibe.

A királylány szorongása is oldódott lassan, s néha-néha már megkockáztatott egy-egy röpke szempillantást, hogy aztán gyorsan elkapja a tekintetét. Falicsot túl boldoggá tették ezek az egyre sűrűbben ismétlődő összenézések, a leány ajkáról fakadó halvány mosolyok, amelyek csak neki, kizárólag neki látszottak szólani.

A haditanácsban, ahol már ő is helyet kapott, úgy döntöttek, hogy a két fiatal – Falics és Didi – elsőként deríti fel a falut, mielőtt az egész banda megrohanná és kifosztaná. A bandavezér most már nyugodtan rábízhatta Falicsra ezt a feladatot. Látván, hogy a fiatalember igen

gyengéd érzelmeket táplál a csodaszép királyi leánya iránt, szökéstől vagy cselvetéstől igazán nem kellett tartani. Úgy vélte elégséges a leánykát szemmel tartani, s ezzel Falics is fogollyá válik – erőszak nélkül. Számítását a történetek kiválóan igazolták. Falics egy tapodtat sem mozdult a táborból, és keserű szájjal vette tudomásul, hogy egy éjszakát távol kell töltenie.

Jó alkonyat fele indult útnak a két fiú. A faluban szokatlanul mozgalmas élet kavargott. A kis deszkaházak előtt húzódó szűk utcákon parasztemberek ballagtak hazafelé a mezőről, szótlanul, fáradtan. A falu szélén, a mezőkön még néhány markos paraszt izzadva dolgozott, piros főkötős asszonyok sarlóztak, rövid gatyás pásztorgyererek hajtották viháncolva a nyáját. A kis deszkakunyhók előtt főkötős parasztasszonyságok fatuskón üldögélve pletykálgodtak, lábuk előtt törött teknő hevert. A lemenő nap sugaraiban fürdőzve pucér gyerekek szaladgáltak a falu utcáin.

A hazatérők pedig csak ballagtak szótlanul, lehajtott fejjel. Néha meg-megálltak, egymásra néztek, morogtak valamit, majd lassacskán eltűntek kunyhóikban. Az asszonyok éktelen csivitelése azonban messzire elhallatszott.

– Holnap jön ám az úr adószedője, oszt tudjátok-e?

– Két arany egy hónapra, hogy vinné el a sárkán!

– Sárkán hogyne, inkább a pokolbéli Lucifer, mert ugyan semmi se elég annak. Az ajándékot meg mán visszadobja, hogy az néki nem elég úrias. Az uram meg izzadhat a földin vakulásig. A mi földünket már a vackok művelik úgy ahogy – szólt egy boglyas kicsi fekete asszony, és 10 év körüli gyermekeire mutatott.

– Héj az istenfáját neki! – sivította egy pirospozsgás asszonyság.

No, ha sipítozott meg is bánta, mert az ura kilépett a házból, aztán kétszer képen teremtette, de még a haját is jól megcibálta a nagy rivalkodásért.

– Alunni akarok hékás! Egész nap künn nyuggattam a mezőn. Takarodj a konyhába, oszt főzz vacsorát!

Az asszony elkotródott, s a többiek is félénken odébb húzódtak. Így van ez, ha férfiember jelenik meg a fehérnép között. Csöndesebbre fogták a beszédet, és gyanakodva szemlélték

a két idegent. Csak nem bíz' a főúr kémei talán? Fejüket behúzza ódalogtak be a házba, ahol a férfiak fáradtan heverték nyoszolyájukra.

Két fészületlen fiúgyermek kuporgott a ház tövében – 5 évesek lehettek. Egyszer csak éktelen civakodásba kezdtek, de olyan fülsiketítő hangon, hogy nyomban fölébresztették alvó apjukat. A vén paraszt kibotorkált a házból, s vészjóslóan morgott.

– Kölykök ide hozzám!

A két gyerek szepegve somfordált a lába elé. Az apa erre nagyot kiáltott, s jókorát húzott közelebb álló kislány nyaka közé. A gyerek éktelen üvöltésbe kezdett, mire a férfi előhúzza a nádipalcát, és olyan istenesen meghusángolta, hogy mukkanni sem mert többé. A másik gyerek persze kerekét oldott, de nem sokáig, mert apja elbődülő szavára csak-csak előbukkant ő is a ház mögül. Nosza lesz kapsz', kapott is két olyan ütést, hogy felhemperedett, de csak sírósan szepegett, mukkanni sem merészelt.

– Befelé a nyoszolyára! – ordította az apa, majd leült a ház elé, és békésen pipára gyújtott.

A falu álmosan zúgott, élte mindennapi életét. Úgy látszott, az efféle jelenet nem egészen szokatlan errefelé.

De a két idegen felbukkanása, mint rendszeren most is nagy feltűnést keltett a csöppnyi emberi településen, s kicsit mintha fölrázta volna az álmos hangulatot.

– Kik vagytok hékás? – kérdezte a pipázó parasztember.

Falics közelebb lépett.

– Vándorlegények vagyunk. Semmink sincs e rongyos tarisznyán kívül. Kaphatnánk szállást éjszakára?

– Szegény vándorlegények számára mindig nyitva áll az ajtónk – morgott a bajsza alatt az öreg és nyomban betessékelte őket a házba.

– Asszony, nosza készíts valami eleséget a vendégeknek.

Sovány, sápadt, vékony asszony bújt elő. Szeme alatt hatalmas fekete karikák, haja kócos. Idegenül meredt a belépőkre. Hát hogyan remegne, hisz épp az imént kapott jókora verést az urától.

– Minek hoz kend ilyen éhenkórászokat, hisz tudja, hogy semmink sincsen.

Hogy erre a férfi mekkorát kiáltott, arról jobb nem beszélni.

– Micsoda! Nincs mit adjak a vendégeinknek? Ilyen szégyent hozol a házamra? Verést akarsz talán? Eredj, s készíts elő olyan fejedelmi vacsorát, hogy megnyalhassák utána mind a 10 ujjukat, máskülönben úgy elagyabugyállak, hogy jobban sem kéne.

Falics szertenézett a félhomályban. Ablak nem volt a házon, csak a nyitott ajtón át szűrődött be némi világosság. Az ajtó mellett csöppnyi bemélyedésben kicsiny kondér állott, amelyben forró leves gőzölgött. A falnál ruhásláda körvonalai rajzolódtak ki, melyet vastag juhbőrök borítottak. Nyilvánvalóan fekhelyül szolgált. A másik sarokban egy rozszant ágy, mellette széles szénanyoszolya. A nyoszolyán a juhbőr alatt összebújva hevert a két kis kölyök. Fenyítéstől rettegő, riadt szemeket meresztettek apjukra, s a juhbőrt a nyakukig húzták. A férfi azonban ügyet sem vetett rájuk. Vendégeit helyezte el feltűnő nyájassággal. Saját ágyikóját kínálta föl fekhelyül, mondván, ő majd a küszöbön alszik. Persze azután mégsem töltötte az éjszakát e családfőhöz méltatlan fekhelyen, hanem két kisfiát küldte ki a mezőre szénát gyűjteni.

Úgy látszott a vendégeket igen nyájasan fogadják a falusi emberek, saját családjukban viszont kemény rend uralkodik. Nincs ellenszegülés, a családfő szava parancs. Falics mindezt rendkívül rokonszenvesnek találta. Ilyenek lehettek az ősi magyarok – gondolta magában. A férfierő az úr, s jaj annak, aki visszabeszél.

A falu szokatlan lázban égett. Disznóvágást terveztek az estére. Alkonyatkor már a népség apraja-nagyja kivonult a főtérre a patak mellé, csak a legkisebb gyerekek maradtak otthon, így Falicsnak és Didinek alkalma volt elbeszélgetni ezekkel az emberekkel.

Falics azonnal életre szóló barátságot kötött Didivel és mindketten lázasan hallgatták a táboriak elbeszéléseit a munkáról, az aratásról, a földesúri terhekről. A nagyvilágról mit sem tudott az egyszerű lelkű földműves nép. Bizáncról, a császárról hiába kérdezték volna őket. Magyarországról meg? Azt sem tudták, hogy létezik. De egyenesek, bizalmasak voltak, és végtelenül gazdag érzélemvilágban éltek. Didi mindezt nem értékelte, egyszerűen ostobának nevezte őket, amiért minden jövevényt oly bizalommal beavatnak lelki gondjaikba.

Csodálatosképpen Falics, a művelt, fényűző Bizánc neveltje, boldogan, sőt lelkesen hallgatta ezeket az embereket. Talán azért, mert nagyapja szavai, a pusztai ősök vére dolgozott benne, s így tudott a csodavilág falai közül kitörve szinte teljesen azonosulni a természet egyszerű szolgálival; vagy azért mert szíve csordultig töltődött szerelemmel, s így érzékenyebb, megértőbb volt, mint valaha. Mert a szerelem a kis faluban sem könnyű dolog. Itt mindenki egyformán szegény, épp ezért az apák könnyebb, szebb jövőt képzelnek el gyermekeiknek. Így azután ha a fiú ifjúvá serdül, saját erőből kell vagyont gyűjtenie, hogy oltárhoz vezesse imádottját.

Még nagyobb baj van, ha vetélytársak állnak egymással szemben! Akkor biztosan a vagyon dönt, és ha az sem, hát egyikük nyomtalanul eltűnik. A patak nem árulkodik. A halálos kimenetelű párviadatok sem mennek ritkaságszámba, a leányszöktetés meg éppen mindennapos esemény. Ha megszöknek hát jó, de ha megtalálják őket! A leány apja véresre náspángolhatja a legényt, az sem használ; szökött lányt nem vesz el a kutya sem. Ezért aztán a szülők inkább hallgatnak. Nagy szégyen ez pedig a házra! Mindezt egy barna bőrű, napbarnított arcú legény mesélte el Falicsnak. Mellette ült a leányka, fekete cigányleány, de hogy csillogott a szeme! Kinek van még ilyen szép fekete bogárszeme? Ó, Istenem, hajszála ugyanúgy csillog!

Eközben javában folyt a disznóvágás, az éktelen visítástól a saját hangját sem hallotta senki. Folyt a vér bőven, cserépedényekben fogták föl az asszonyok. Lesz bőséges vacsora mára – gondolta Falics, de csak csínján; kell az élelem télire is.

Ősz volt, október vége. A falu szürkeségbe burkolódzott, s csípős, őszi szél vágatott végig a tájon. A kis patak partján tüzet gyújtottak, odatelepedett a falu apraja-nagyja. Itt állott a kicsi fatemplom is. A falu plébánosa alantas foglalkozást végzett – egy jól megtermett, kövér kismalacot igyekezett megbékíteni a sorsával.

A disznóvágást a legerősebb legények végezték, sokszor együttesen kerítették be a megvadult jószágot, hatalmas disznóölő késekkel rohantak utánuk. A legvadabb kant – vagy 20 tonnát nyomhatott – azonban sehogy sem tudták befogni. Vadul forgó szemekkel, rekedt röffenések közepette döcögött körbe-körbe a téren, hatalmas késekkel rohant utána a falu ifjúsága, de aki 10 lépésnél közelebb merészkedett, csúnyán megjárta; a disznó rárontott, s véresre harapdálta. A férfiak lassan megelégtették a vad hajsztát, s hagyták az állatot, hadd menjen útjára.

Ekkor lépett elő Falics. Biztos léptekkel közeledett az állathoz. A falu népe lélegzet visszafojtva figyelte. Hiszen vagy 20-as sem tudtak elbánni ezzel a vaddal, és akkor ez az idegen egymaga próbálkozik? Bolond talán? – s most már kezdték szégyellni vendégüket. Hiszen ez a fiú elmeháborodott!

Falics vagy 3 lépésről hajította el a kését, s a megvadult állat nyaki erét találta el. A disznó megfordult, s egyenesen a fiú felé döcögött. Falics megvárta, míg egész közel ért, s megvadulva, öklelésre készen nekirontott. Az utolsó másodpercben ugrott félre, ettől az állat elveszítette egyensúlyát. Ennyi elég volt Falicsnak. Villámgyorsan a hátára pattant, s tövig vágta a kést a nyakába. Az állat nyögött egyet, röffentett egy rövidet, majd elnyúlt a talajon. A falu népe elragadtatott kiáltásba tört ki, az ifjak vállukra kapták vendégüket, visítva rohanták körbe a teret.

S mikor Falics halálosan fáradtan, diadaltól mámorosan a tűzbe bámult, valami érthetetlen, bizsergő érzés töltötte el. A tűz mellett ülő barna fiú ölében tartotta kedvesét. Falics sóvárogva bámulta az ifjú párt. Ha ő egyszer így ülhetne le vele – ó Istenem – – akár a világ is összeomolhatna körülötte...

XIII. fejezet

A következő napon nem mindennapi esemény pezsdítette meg a falu életét. A heti vásárra a nagyságos úrnak a katonái is ellátogattak, hogy számot adjanak a település életéről, valamint, hogy a kis legények közül jó katonákat toborozzanak. Lázasan izgalom lett úrrá a kis község apraja-nagyján. Az ifjúság hetek óta készülődött, hiszen ilyen alkalmakkor birkózásra, gerelyvetésre is sor kerülhetett. Hajnali 5 órakor már a szűk utcákon nyüzsögtek az emberek.

A legtöbben a főtérrre igyekeztek. Falics szájtátva bámulta a falusi karnevált. Ismételten egy új világ, az életnek egy újabb darabja tűnt fel előtte. A kikiáltó a főtér közepén dobszó

kíséretében hirdette: Köszöntjük urunk katonáit! Fiatalok, gerelyre fel! Aki a gerelyvetést megnyeri, csillogó mentét, s kardot nyer jutalmul vele. Máshol az öregasszonyok kínálták portékáikat a karavánokkal messziről érkezett kereskedőknek. Apró gyermekek szaladgáltak papírforgókkal, faragott lovakkal a kezükben.

Déltájban mindenki elégedetten bányászta elő tarisznyájából a kenyeret és a vöröshagymát, no meg egy jó icce bort is hozzá.

Ekkor Falics megérezte, hogy elérkezett az ő ideje. Fellépett a tér közepén felállított kis porondra. A kikiáltó lelkesen közölte:

„Vendégművészünk lovasszáma következik!” – s a fiatalember elé vezette kedvenc Fecske paripáját. Fergeteges dobszó kísérte a mutatványt. Falics felugrott a lóra, s iszonyatos iramú forgásba kezdett. Háromszor-négyszer felugratta a Fecskét, majd pár pillanat elteltével már állva irányította körbe-körbe.

– Hoppla, hopp! – vezényelt, és minden kiáltást hatalmas ugrásokkal kísért. Bukfencet vetett a levegőben, bemutatta a ló hasa alá rejtőzést, majd előkapta a nyilát, és a három lövéssel átszakította az odébb ácsorgó Didi tollas süvegét.

A közönség elragadtatása határtalan volt. Hullámként sodorták magukkal Falicsot, aki ezután a gerelyvető versenyen is kénytelen volt rajthoz állni. Mint a sebes szélvész, úgy repült a gerelye a célba.

A nagyúr katonai kíséretének parancsnoka külön páholyból követte az eseményeket. Elégedetten dörzsölte a markát:

– „Ez már döfi!” Ilyen fenséges zsákmányt aligha szállíthatott volna haza! A közelgő udvari ünnepségeken hatalmas siker lesz majd ez a fiú!

– Hé, fiatalúr! – szólította meg barátságosan.

Falics büszkén vetette fel a fejét.

– „Nem lenne kedved velem jönni? Urunk udvarában nagy vitéz lehetnél! Az ünnepi előadásokon fellépésed óriási nagy szám lehetne!

– Mi készül az udvarban? – ravaszkodott Falics.

– Te még ezt sem tudod? – hüledezett a nagy, barna ember. – Magas rangú magyar követek szállnak meg nálunk éjszakára.

– Magyar követek? – a fiú szíve nagyot, izgatottat dobban. Hirtelen szenvedélyes vágy kerítette hatalmába: haza! hazamenni Magyarországra! Milyen régen nem gondolt már erre! Tulajdonképpen hálátlanság. 15 éves lesz lassan, valódi vitéz. Otthon lenne a helye a király udvarában!

Vagy nagypapa mellett a lázadók élén – ezt még nem tudta biztosan. Ekkor azonban szívébe nyílt a felismerés. Mi lesz Piroskával, a magyar királylánnyal? Hiszen őt itt kellene hagynia.... keserűen tapasztalta ismét az egyre mélyülő szakadékot, amely kettőjüket elválasztja.

– Megyek – csapott bele a nagy ember kinyújtott tenyerébe. – Egy éjszakát még hagyj nekem, hogy elbúcsúzhassam a barátaimtól – aztán lovára pattant, és szemében heves, fiatalos tűz lobbant fel hirtelen.

– • –

A görög főúr, Szovárdusz udvarába végre valahára elérkezett a várva várt nap, a követek érkezésének és az ünnepi fogadásnak az ideje. Ekkora megtiszteltetés még sohasem érte a házat. Hiszen magának Lászlónak, a magyarok tekintélyes vitéz királyának unokaöccse pihen meg itt hazafelé menetében, Bálinttal a volt magyar követtel az oldalán.

A főúri vár díszbe öltözött erre az alkalomra. A vendégeket fényesen csillogó lakosztályba vezették, melyet friss virágokkal díszítettek föl. A folyosókon testőrök hosszú sora állt mozdulatlanul díszőrséget. A harangokat megkongatták, s a lantosok a vendégek szobáinak ablaka alatt dúdolták folyton-folyvást a nótáikat. A konyhában nagy sürgés-forgás közepette készült a nyolcfogásos ünnepi vacsora.

Bálint úr, a hajdani követ, kiüresedett szemekkel járkált lakosztályában. Zúgott a feje, és szemeiben könnyek csillogtak. Képzeletében felrémlettek a csintalan szőke copfok, a nagy fekete szemek, a gyermek, akit királyi barátja oly nagy bizalommal vezetett hozzá. Hogyan

számol el most vele? Álmában rémképek, dzsinnek kergették, fejetlen oroszlánok és kétfejű vaddisznók üldözték őt. S így megy ez már jó fél éve. Azóta nem mozdul semmi sem.

Aggódásai közepette csak néha-néha jut hely Falics számára, akiben saját fiatal énjét vélte viszontlátni az öreg vitéz. „Az én nevelésem!” – mondogatta több ízben nem kis büszkeséggel. Szemeit most sűrű fátyol borította, ha néha-néha reagondolt. Elvesztettem. Odaveszett! – gyötrődött magában.

Szovárdusz úr testőreinek fel is tűnt szótlanlansága:

– Talán nincsen megelégedve velünk uram? – tudakolták aggodalmasan. Az öreg csupán reszkető fejét rázta meg erre a kérdésre.

Lassanként beesteledett. A vénséges vár ódon falai között kigyúltak a sejtelmesen lobogó fáklyák. Az ifjú lantosok rázendítettek az énekszóra. Az ebédlőt díszes, kék selyembe öltözött apródfiúcskák állták körül.

Dobszó és harangszó kíséretében vonult be a vendégsereg. Szovárdusz vezette őket, aki hajlongva lépkedett a délceg ifjú Álmos herceg előtt. Álmos herceg magas termete, napbarnított arca, fekete üstöke, erős karja csodálatot keltett, amerre elvonult. Nagyon szép ifjú volt. A cselédlányok az ajtóban leskelődtek, és a kulcslyuknál tolongtak, hogy csak egy pillanatra láthassák őt. Szovárdusz fiatal leányainak tekintete is áhítattal csüngött alakján. Mögötte ott bandukolt Ogul Péter, a megtört szívű Bálint, és a hosszú kíséret.

Az ebédlőterem végében állt a magas színpad, melyet eddig csupán néhány fáklya gyér világa borított el. Most az ebédlőben lassan kihunytak a fáklyák. Minden szem a színpadra irányult. Elsőnek Szovárdusz lépett elő, köszönteni magas rangú vendégeit. „Mondjátok meg uratoknak, a nagy vitézségű László királynak, hogy a görög császár szerény szolgálója tisztelteti őt.”

Utána ifjú selyemruhás apródgyerekek léptek a porondra lanttal a kezükben. Fehér, csipkés ruhába öltözött leányok állták őket körül. Halk köszöntőének vezette be az előadást; lágyan szólott az ifjak hangszere. Vándordalnokok vegyültek közéjük, s szép lovagi szerelmekről, ablak előtt térdeplő vitézekről regéltek; énekük könnyet csalogatott a jelenlévők szemébe. Majd egy kutyaaidomár következett, aki tüzes karikákat tartott a kezében – állatai pedig azokon ugráltak keresztül.

Végül elérkezett az est fénypontja, a csatajelenet. Szovárdusz jelent meg a színen és lelkesen újságolta:

– Legnemesebb vitézem, Fovardisz méri össze erejét és ügyességét, ifjú vendégünkkel, egy faluról érkezett fiatal legénnyel. Lássuk melyikük az erősebb? – s közben lelkesen méltatta vendégei előtt friss felfedezettjének hihetetlen ügyességét. Szokatlan dolog, hogy valaki malomkő mellett felnőve, ilyen virtuóz tettekre legyen képes. Álmos herceg tekintetében kíváncsiság és szilaj tűz lobogott. Csupán Bálint úr üldögélt lehorgasztott fővel az egyik asztalnál.

Dobpergés közepette lépett be a két vitéz. Kezükben pajzs és dárda. Illendően meghajoltak a vendégek előtt, bár arcukat nem láthatták a sötétben, legfeljebb a közönségben ülők körvonalait vehették ki. Fovardisz indította el az első rohamot, az ifjú legény azonban ügyesen védte, s azonnal támadott. Nem lehet igaz, hogy mindezt nem tanulta valahol!

– Nézd öreg! – suttogta Álmos herceg Bálint úr fülébe, mire az unottan emelte fel a fejét. A következő pillanatban meghökkenten bámult a fiatal legény arcába. Szemét a boldogság könnyei borították, s hirtelen mintha kiáltani szeretett volna, de még idejében magába fojtotta a szót. Halkan súgott valamit a mögötte álló testőrnek, majd méltóságteljesen kivonult a teremből.

— • —

Falics diadalittasan támolgott be a színfalak mögé. Sohasem érezte ilyen közlőrl a győzelem mámorát. Szinte pillanatok alatt tette harcképtelenné az ellenfelét, úgy, hogy annak még meglepődni sem volt ideje. Kintről zúgó taps köszöntötte őt.

Falics szívét jóleső büszkeség járta át – magyarok tapsolják. Ez még sohasem esett meg vele. Egy picikét saját hazája előtt vívhatott, az övéi előtt nyerhetett csatát. Lassan tért csak észéhez. Mit is beszéltek meg a cimboráival? Igen. Pontban éjféltkor. A sötétben gyerekjáték lesz föllopódnia a toronyba, s meghúzni a kötelet, amely leereszti a csapóhidat, szabad utat adván a bandának. Hiszen akkor senki sem figyel őrá. Egy pillanat műve az egész, azután irány Magyarország!

Az éjfél előtti mélységes csendben lopódzott ki az elhagyatott sötét folyosókra...

Egy teremtetett lélek sem járt ott akkor. Az előadás befejeződött, az urak bent mulatoztak, a szolganép pedig izgatottan tolongott a kulcslyuknál. Falics meggyorsította lépteit, s hamarosan elérte a toronyba vezető lépcsőt. Megremegett a szíve, amikor rálépve csikorogni kezdett. Fölérve a toronyba, óvatosan benyomta az ódon tölgyfaajtót. A vén szerkezet iszonyatosat csikorgott, s a fiú jéggé dermedve állt ott egy pillanatig. Továbblépett, igyekezett minél nesztelenebbül haladni, kevés sikerrel.

Már majdnem elérte a kötelet... Egy lépés kell csupán, már nyújtja is a kezét, amikor egyszer csak keresztülbukott valamin. Hatalmasat sikoltott és szíve megállt a döbbenettől: egy ember lába volt!

A rémülettől fuldokolni kezdett, s amikor a fáklya a magas, szikár öregúr arcára esett, a fiú szoborrá dermedt ijedtében: Bálint urat látta maga előtt.

– Talpra csirkefogó! – kiáltott az haragosan.

– Mit keresel te itt? Azt hitted, talán sohasem látsz többé? – az öreg megkönnyebbülten felnevetett, s a megkövült fiút magával hurcolta emeleti lakosztálya felé.

– ♣ –

XIV. fejezet

Falics összekötözött sajjó végtagokkal, vörös orcával, vérző orral feküdt Bálint úr ágyán. Meggyónt, s most vezekel. Hosszú, remegő hangú, bizonytalankodó gyónás volt, s rövid, de annál fájdalmasabb penitencia követte. Falics vacogó fogakkal adta elő urának az elmúlt fél év rövid történéseit, valamint a mai este tervét, de feldúlt lelkivilágáról, a magyar királylány iránt táplált gyöngéd érzelmeiről mélyen hallgatott.

A vár megbolydult, mint egy hangyaboly. A mulatság pillanatok alatt véget ért. A várkatonákriadókészültségbe helyezkedtek, s a felvonóhidat leeresztették. Falics csak a néhol beszűrődő hangokból, fel-felharsanó kiáltásokból értesült arról, hogy társait elfogták, sötét

tömlöcbe vetették, és vásra verve küldik majd a fővárosba, ahol kegyetlen ítélet vár a rendbontó csavargókra. A rablóvezért azon nyomban felakasztották a vár udvarán. Szovárdusz haragja iszonyú méreteket öltött. Dühöngött, tombolt, őrvongott, Falics életét követelte, s a fiút csak Bálint úr tekintélye mentette meg a pusztulástól.

Bálint úr nem merte magára hagyni Falicsot, mert féltette őt a várúr bosszújától. Ezért lemondott arról a szívből fakadó óhajáról, hogy személyesen támadja meg a rablók erdőszéli táborát, rajtaütve az ottmaradtakon, s kiszabadítva kezeik közül kis úrnőjét. Ezt a feladatot így Álmos hercegre bízta, akinek talán élete legboldogabb pillanata volt, amikor magához ölelhette a nyúlánk, gyönyörű nővé serdült kis unokahúgát. Meg sem kísérelhetjük megörökíteni azt az emberfeletti örömet, amit Piroska és Álmos, majd később Bálint úr érzett a váratlan viszontlátás felemelő pillanataiban.

Bálint úr haragja azonban nehezen csillapodott. Egyszerűen képtelen volt elhinni, hogy kis apródja, akit négy éven keresztül a legnagyobb szeretettel nevelt, ápolt, oktatott, most fosztogatásra, dúlásra éhes rablók cimborájává szegődött.

Életét megmenthette ugyan, de tajtékozva örök tömlöccel fenyegetőzött, s ígéretét alighanem valóra váltotta volna, ha úrnője nem könyörög Falics szabadságáért.

– Ne emelj szót érte kis úrnőm! – hajtogatta egyre-másra a kiábrándult főúr. Nem érdemli a gazfickó egyetlen mondatodat sem, amellyel érte könyörögsz. A törvény nem könyörülhet az ilyen módon rabságba jutott gazembereken.

– De ő bátyám és védelmezőm volt nekem egész utunkon – válaszolta a leány. Ki tudja mi lett volna belőlem az otromba rablók karmai között, ha ő nem áll mellettem! Miért becsültek, tiszteltek volna ezek, ha nem egyes egyedül az ő érdeme miatt? Ó uram, Krisztus Urunk sebeire kérlek, bocsásd meg bűneit! Hiszen ártatlan, tiszta szívű ő, ezt én tudom a legjobban. S vajon kinek nincsenek botlásai néha? Uram szabadítsd meg!!!

Könnyekkel telített, varázs csillogású fekete szemeinek nem lehetett ellenállni. Oly szép volt Piroska zokogó kétségbeesésében, annyi szeretet és gyöngédség bujkált féltő, aggódó könyörgéseiben, hogy Bálint úr egészen zavarba jött. Csak nem szerelmes ez a leány? Hiszen egészen megváltozott! Felnőtt nővé érett fél esztendő alatt; alig lehet ráismerni!

– Nem bánom! – szólt végül komoran. – Úrnőm kívánsága számomra parancs.

Falics megmenekül, sőt a kegyelmet kiterjesztem a banda másik fiatal tagjára, Didire is. Belőlük talán még embert faraghatok. E különös kegyet azonban nem saját maguk érdemelték ki. Csakis a Te kérő szavaidnak engednek, drága úrnőm, egyedül Te hoztál számukra szabadságot!

Falicsot túl boldoggá tette ez a döntés, s még azzal sem törődött, hogy szabadságáért nagy árat kellett fizetnie, Didivel együtt: 20-20 kemény korbácsütést mértek rájuk a vár udvarán. Összeszorított fogakkal, némán viselte büntetését, s egy jajszt sem hallatott a szája. Magát Bálint urat is megdöbbenetette a fiú hősies helytállása, mert nem tudhatta, hogy a vár ablakából kitekintő könnyektől maszatos, csillogó, fekete szemek mennyi, de mennyi bátorságot és erőt kölcsönöztek ennek a fiúnak.

A verés után azonban Falics is kénytelen volt végighallgatni a kegyetlen parancsot, miszerint holnap hajnalban Bálint úr és Álmos herceg kíséretében Magyarországra indul, örökre elhagyván a birodalmat. Harc készült László úr és Salamon úr között, ahová Falicsnak is el kell kísérnie urát.

A leendő császárné ellenben még ugyanaznap megtér jegyeséhez az örök városba, természetesen duplán megerősített kísérettel, hogy ez a kaland többé meg ne ismétlődessen. Soha-soha nem látják viszont egymást.

Az ütlegetések fájdalmai szűnyogcsípésként sem hatottak ahhoz a gyötremhez képest, amit Falics érzett a hír hallatán. Kínlódott, verejtékezett, a fogát csikorgatta, de hiába. Búcsú nélkül kellett megválnia Piroskától.

Hosszú, álmatlan éjszaka után félhomályban nyergelték a paripákat. Falics csak gépiesen dolgozott, teljesítette a kegyetlen parancsokat, de a keze többször elernyedett, nyelve nem akart forogni. Csak szótlanul bólogatott minden utasításra, némán búcsúzott megálmodott boldogságától.

Mentéje zsebében egy kis fehér keszkenőt talált, amelybe két szó volt belevésve: „emlékezz reám”. Este még nem volt a zsebében. Vajon hogyan kerülhetett oda? A cselédség hallgatott.

Induláskor Falics még egyszer föltekintett a vár ablakára, amely mögött Piroskát sejtette. Előző nap délutánján innét kapott biztatást és erőt szenvedéseire. A bereteszelt kemény ablaktáblák most vészjósló némasággal hallgattak. Csend és nyugalom honolt mindenütt.

A vár kapuján 500 főnyi kis csapat lovagolt ki, egy órával kakaskukorékolás előtt. Falics a menet második sorában poroszkált közvetlenül Bálint úr nyomában. Feje lekókadtt, szája néma maradt. Nem mert volna föltekinteni; titkolta, szégyellte könnyeit. Azután elővette a sima, fehér keszkenőt, hirtelen a szájához emelte, s megcsókolta a piros föliratot. „Ígérem Piroska, találkozunk mi még ebben az életben! Keszkenőd holtig őrzöm a szívem fölött.”

Azután visszatekintett a főúri vár tornyaira, amelyek lassan-lassan eltűntek a távolodó ködgomolyag mögött.

Vége a II. résznek!

Péteri Annamária

Az utolsó táltos

(regény)

III. rész

I.fejezet

Sötét erdők vastag bozótjai között kicsiny lovascsapat ügetett. Tízen-húszan lehettek csupán; élükön egy magas, szikár, őszülő hajú férfi, barna bőrzekében, feltűnően díszesen felszerszámozott paripán. Két testőrforma fiatalember követte a vezért, majd mögöttük egy 17 év körüli napbarnított arcú, délceg ifjú tűnt fel a bokrok mögül. Hófehér paripája messziről kirítt a barna-zöld rengetegből.

– Álljunk meg egy kissé! – könyörgött valaki hátulról. – A tűző nap egészen kitikkasztotta a bőrünket!

– Szomjazunk! – nyöszörögte egy másik torok. Elhaló hangja majdnem elveszett az ügetés zajában. Az elől lovagló férfi azonban meghallotta vitézei jajkiáltását.

– Hű embereim! – súgta halkán hátra – egy fertályóránnyira már csupán a tábor! Friss forrásvíz vár odahaza!

– Eltévedtünk! – kiáltotta riadtan egy barna hajú, sudár férfi. – Napszállta előtt sem leszünk otthon felség! A lovak már nem sokáig bírják víz nélkül! Ó, kérlek parancsold meg testőreidnek, hogy vizet hozzanak!

László, a magyarok királya, szomorú, szürke szemekkel bámulta eltikkadt katonáit. A paripák fáradtan nyertettek fel, majd egymás után roskadtak le a zöld, erdei pázsitra.

Két álló napja lovagolnak megállás nélkül a Hargita vadregényes erdeiben. A sűrű rengeteg azonban nem a felelőtlen nyargalászás színtere. Harc folyik itt most, véres kemény küzdelem. Kötesk vezér, a harcos kunok első embere, hosszas unszolás után hitt az álnok Salamon üres ígéreteinek, mely szerint egész Erdélyországot neki adja, s leányát feleségül veszi. Veje segítségére sietvén több ezer vakmerő harcossal támadt Magyarországra, hogy a magyarok szent királyát trónjáról letaszítsa, s az országot felelőtlen, kalandor unokaöccsének birtokába juttassa vissza. Seregéhez csatlakozott Ákos vezér szabad pásztornak maroknyi csapata, akik évek óta egyre csökkenő reménységgel várták vitéz testvéreik segítségét.

Több mint két hete folyik már az ádáz küzdelem. A kun harcosok vakmerő cselvetések sorozatával próbálják bekeríteni a magyar tábor. Nem bocsátkoznak döntő ütközetbe, de néhány száz fős kis csapataik rendszeresen fel-feltűnnek a rengetegben, s meg-megszorongatják a kóborló magyarok vadászó, felderítő hadát. A királyi felség vagy két napja indult útnak kíséretével, de a cselvetésektől tartva, csak hatalmas kerülővel merészkednének vissza táborukba. Eközben már kétszer rájuk borult az est, vizet és vadat azonban

sehol sem leltek. Az eltikkadt hadsereg katonái keservesen nyögdécselnek a szomjúságtól. Látszik, hogy már nem bírják soká.

László király gondterhelten nézett végig kis csapatának maradványain. Két derék embere elesett tegnap a kóbor kunokkal vívott csetepatéban. A többiek betegek, és éheznek. Mi lesz az országgal, mi lesz népünkkel a pogányok karmaiban?

– Várjatok míg visszatérek! – sóhajtott, majd megsarkantyúzta Szög nevű barna paripáját.

– Uram, ne menj egyedül! Elnyel a rengeteg! – sikoltották többen, de hiába. Az uralkodó fenséges sudár alakja eltűnt a fák sűrűje mögött.

Magányra vágyott, hogy az Ég Urához imádkozhasson. Mihelyst egyedül érezte magát Isten előtt, a hatalmas, ősz óriás görnyedten roskadt le a hűvös pázsitra.

– Uram, Te ki mindent látsz ezen a Földön, szánd meg maroknyi népedet! Érted küzdünk, a Te nevedért harcolunk a betörő pogány áradat ellen. Ne hagyj elvesznünk Istenünk! Jézus Úr! Ki a legnagyobb voltál a Föld összes fejedelmei közül, s uralkodsz rajtunk örökké – segíts!!! Hosszasan elhaló hangon könyörgött a király.

Ebben a pillanatban hatalmas szarvas csapat tűnt föl a keskeny erdei ösvényen. Bögésük zaja felriasztotta az eltikkadt legényeket.

– Nézzétek! Vadak! – üvöltötte hangosan Falics, hiszen ő volt a fehér paripás ifjú ember.

Hogy is került ő László táborába? Fél éve élhetett már Bálint úr mellett Fehérváron, s az uralkodó igen megkedvelte. Harcba menet magához hívatta, s így szólt hozzá:

– Fiam, elérkezett a te időd, hogy megmutathasd bátorságodat! Ha követni akarsz a harcban, jöjj utánam! Lovagi dicsőséget, s örök hírnevet szerezhetsz magadnak!

Tetszett a beszéd a fiúnak, s nyomban útra készülődött. Szíve időnként fájdalmasan, izgatottan dobogott. A küzdelem hevesége egész lényét megremegtette. Hisz viadalokon számos győzelmet aratott már, de valódi háborúban még soha. Csak a nagypapa meséi élnek még egyre homályosabban az emlékezetében...

Önkéntelenül összerezsent erre a gondolatra. Ó, a nagypapa! Nem lesz-e vajon ott ő is a harcban? Hiszen olyan szépen mesélt róla! Ellensége lesz. Ádáz, gyűlölt ellenfele? Talán neki kell megölnie!? – Falics elsápadt. Csak most értette meg a viadal lényegét. Hiszen ez nem pusztá gyerekjáték csupán! Ölnie kell, lemészárolnia minden élő embert, aki csak az útjába kerül. Testvért, rokont, barátot, mindenkit! Hiszen a harcban senki sem szent, mindenki gyanús, aki él. Szeretet, szerelem, öröm és sírás... Semmit nem ér más, csak a győzelem! Riadtan nézegette fehér tenyerét. Véres lesz ez is nemsokára...

És ő mégis eljött. Nem tudott otthon maradni, hogy ölbe tett kézzel várja a híreket! Fűtötte a kíváncsiság, az izgalom, a harci láz; vonzották az ismeretlen életveszélyes kalandok... Játszott. Bohókásan, felelőtlenül játszott az élettel...

S ebbe a feszült pillanatba megint valamiféle torokszorítóan izgalmas játékot képzelt bele. Szerencsejátékot, ahol a létezés vagy a halál a tét. A csapat éhezik, nyögdécsel, s mintegy megváltásként a semmiből tűnik fel a táplálék. A szívek hevesebben dobognak,

az íjak megfeszülnek, s pár percen belül nyílzápor fogadja a szarvascsordát. A zsákmány pillanatok alatt terítékre kerül...

László király kísérete örömittasan vetette rá magát a váratlanul érkezett lakomára, s kiéhezetten falták fel a frissen megsütött vadhúst. Tikkadt szomjúságuk azonban nem csilapodott.

S ekkor előlépett a király. Fenséges alakjával toronyként magasodott a többi ember fölé. Fejjel nagyobb volt mindenkinél, hatalmas termete tiszteletre intette a zajongó vitézeket. Fátyolos szemmel nézett végig a táboron. Igen, ezek az ő emberei... Meg kell mentenie övéit a szomjúságtól... Meg kell mentenie országát a pusztulástól...

Néma csend lett, amikor felemelkedett a király. Izmoktól feszülő karja biztosan tartotta a nehéz csatabárdot... Felemelte... Majd iszonyú erővel sújtott le a mellette magasodó sziklára, és láss csodát!... a fehér kőomladék hirtelen kettévált, majd a porhanyós földben friss forrásvíz buzogott...!

Hajnali öt óra is lehetett már, amikor a fáradt kis csapat végre hazaérkezett. A királyi tábor mélyen aludt kívül a Hargitán, de a sűrű erdőségek között. Csupán két-három őrszem virrasztott fáradtan, vöröslő szemekkel vigyázva a többiek nyugalmát.

– Állj, ki vagy? – ordított rá egyikük kissé megkésve a belovagoló katonákra.

– Nem ismered meg a királyodat, te golyhó? – szólt rá a társa. Avagy annyit nyakaltál a jó erdélyi borból, hogy tán elvette a maradék szép kis eszedet?

Az efféle civakodásokkal kevésbé törődött a király. Megszokta már, hogy a tréfás csipkelődések csupán fokozzák a vitézek élénkségét és levezetik a bennük felhalmozódott feszültségeket. Ehelyett inkább körbenézett az alvó táboron, s miután mindent rendben talált, fejedelmi sátrában nyugovóra tért.

A hajnali napfény első sugarai már hét óra körül fölriasztották a királyi sereget. Óvatosságnak kellett lenniük, hiszen a nap bármely órájában meglephette őket valami kóborló kun lovascsapat. Az ilyen nomád népek ugyanis kevésbé törődnek a lovagi küzdelem szabályaival, így sokszor hadüzenet vagy tárgyalás nélkül is támadnak. Jobb lesz inkább megelőzni őket! László király tehát újabb felderítőket toboroz, hogy fellellessék valahogy az ellenséget. Vagy huszadmagával indult útjára, magához véve Falicsot is, ki irigyelt helyeztet élvezett az udvarban, hiszen röpke két hónap alatt az uralkodó jobb keze, első számú fegyverhordozója lett. A tábor maradékának megszervezését a tapasztalt, keménykezű öreg Bálint úrra bízta László, aki szintén részt vett a háborúban. Bár harcolni már nem igen tudott, viszont vasszigorral fogta össze a néhol fegyelmezetlenségekre és kicsapon-

gásra hajlamos fiatalokat. Parancsai úgy pattogtak, mint az ostor, s jaj volt annak, ki ellenszegült! Akár valódi ostorcsapást is kaphatott a nyakába!

Ügetett a kis felderítőcsapat árkon-bokron keresztül. Ellenséggel sehol sem találkoztak, méla csend és borús nyugalom honolt mindenütt. Időnként egy-egy varjú krákolása törte meg a természet békéjét, esetleg szarvasbögés zengett végig a fák között, vagy egy-egy róka surrant tova a bokrok lehajló ágai alatt. A vitézek szótlanul haladtak előre, éles fülük minden apró zajra rögtön reagált. S ebben a pillanatban egyszerre durva füttyszó szakította szét a levegőt. A fák lombos ágai közül onnan, ahol a rengeteg leginkább eltakarta az avatatlanok szemei elől, vagy ötven-hatvan főnyi varkocsos bőrzekés legény tört elő. Pogányok valamennyien, kunok s magyarok vegyesen. Ákos vezér magyar népe szent királya ellen harcol az ellenség oldalán...

Nosza, futásnak eredt a magyar sereg, de bizony hiába vágattak akár a szél. A nomád, fürgé lovasok elől nincs menekvés, Hadúr pusztai híveivel bizony még a király emberei sem veszik fel a versenyt. Éppen Torda mellett loholtak, s ahogy vágóban lepillantottak, mellettük rohant el a piciny falu apró szigetként megbújva a rengetegben. Hátrapillantott László király, s hát a kunok ott ügettek a nyomában, kardjaikkal fenyegetvén a keresztényeket.

– Jézus Úr, segíts! – sóhajtott keservesen.

Vakító villámfény cikkázott végig az égen, és mi meg nem történik?! A vén kőszirt hatalmas robajjal kettévált, s ahogyan a királyi kíséret visszanezett, homályosan látták, hogy a kunok valahonnan a sötét távolból integetnek utánuk, majd belevesznek a kéklő meszeségbe.

S László király maroknyi serege térde hullott a harmatos pázsiton; ott a zöld erdő kelős közepén, a hangos allelujával dicsérte a Mindenség Urát.

II. fejezet

Falics nyugtalanul aludt az éjjel. Álmatlanul forgolódott kis szénanyoszolyáján, s fejében izzó gondolatok követték egymást. Időnként fel-felnyögött álmában, s mint aki sötét rémképek elől menekül, két tenyerét arca elé kapva hörgött és sóhajtott mélyeket. Sosem tapasztalt izgalom és idegesség kerítette hatalmába, hisz óriási feladatra készült! Észrevétlenül kell besurrannia az ellenséges fegyveresek táborába, s haditervüket megtudakolva hasonlóan nyom nélkül eltűnni onnan. Nyomasztó teher egy 17 éves ifjú lelkén...

Már kora hajnalban fölriadt, de képtelen volt újra elaludni. Kimászott a sátorból, s végignézett az alvó táboron. Koromsötét éjszaka volt még, csupán az égbolt legszélén piros-

lottak a hajnali napfény első sugarai. Falics csak állt-álldogált a nagy természet szívében, s korlátlan szabadságérzete megint valamiféle másik világba kergette. Fel a Hargitára, a messzi lovasok közé, ahol a kunok lovas népe, s a pogány ősök kései utódai tanyáznak. Megrázta a fejét, s pilleként hessegette el maga elől a sötét gondolatokat.

Ákos vezér táborában hangos mulatozás, s részeg kurjongatás köszöntötte a felkelő napot. A hatalmas füves térség szívében, a vezéri sátor tetején zöld-fehér zászlót lengetett a szél. Körös-körül kisebb, barna színű, egyszerű építmények sorakoztak.

A táborhely kellős közepén hatalmas máglyarakás égett, amelyen óriási vasfazékban fortyogott a víz. Jó kis húsos lé lesz ebből mindenki számára, a tegnapi vadpecsenye mel- lé, ami után mind a tíz ujjukat megnyalták az éhes pásztorok. A tűzrakás körül fekete kontyos, hosszú szoknyás asszonyok sürgölődtek. Nem voltak csupán csak hárman vagy négyen, de még az is soknak tűnt némelyeknek. Csatába, harcba nem visznek asszonyi állatot az edzett férfiak. Elvonják a figyelmüket a küzdelemtől. Ravasz teremtések ám, szépek, hiúk és hízelkedők. Kemény, emberi természet kell ahhoz, hogy bárki ellenálljon csábításainak! Ezért érkezett a parancs Kötesk vezértől és Salamon úrtól, hogy lábukat se tehetik be a tábor bejáratán! Komoly, nagy tétért harcolnak most a férfiak, a régi szabadságért, a mezőkért, a legelőkért, Hadúrért, s az őt megillető gyönyörű, töretlen ifjú fehér csikókért. Az erdei forrásokért, s a nádasból füstfelhőként felszálló, égszínkéék égbolton gomolygó áldozat szabadságáért. Hősi szíveket nem dobogtathatja meg ekkor a szerelem!

Ó a szerelem! Micsoda nyájas, hazug jószág! Megejt, rabságba vet, gúzsba köt, elrabolja karod erejét, és a józan eszedet! Azt hiszed, mindent birtokolsz, ami szép, szent és erős; szíved perzselő lánggal ég, arcod rózsás, szemed csillog, tested minden tetre kész! Csak őt magát, őt a szerelmet, le nem győzheted sohasem!

A vezéri sátor oldalában magas, szikár, hajlott hátú, fehér hajú férfi tűnik föl. Határozott léptekkel siet középre egészen a máglyarakás mellett fehérülő hatalmas lapos áldozat oltárhoz. A szilárd kövön már néhány vadmalac és vadnyúl kihűlt teteme hever. A kemény, varkocsos legények kettéválnak, s mély, meghajló tisztelettel köszöntik az utolsó táltost. Síri csönd uralkodik mindenfelé, amíg Zoltán az oltárhoz lép. Egyetlen falevél sem rezdül, csupán egy szép kis szökeség sóhajtja bele a hallgató hajnalba; „Nagyapa, hol vagy?”

Zoltán pedig méltóságteljesen komótosan lép az oltár elé. Üveges szemei a messze semmiségbe merednek. Tekintetét az égre emeli, kezét magasba lendíti, s halk mormogással, zárt szemekkel hívja segítségül a harcos isteneket. Kínzó némaság követi szavát, s az áldozati állatok perzselő húsa orrfacsaró illattal tölti meg a fojtott levegőt.

A szertartás végeztével azután gyorsan megindul az élet. Rövid gatyás, pelyhedző állú, fiatal legénykék szaladgálnak mindenfelé, s komoly csatákat próbált öszülő harcosok feszítgetik az íjakat.

- Mi újság Keve bátyám? – kiáltja a mellette állónak egy Sebők nevű 20 év körüli fiú.
- Méreg, avagy kard legyen-e, esetleg vadászbaleset?

A megszólított férfi főlegyenesegett. Tüzes szeme éles villámokat lövellt, Sebők pedig idegesen rezzent össze e szúrós tekintet láttán.

- Te is hiszel a kigyónak, fiú? – sziszegte a báránybőrzekés, barna kucsmás férfi.
- Harcolni akarsz vitézül és becsülettel, vagy gyilkolni galádul és orvul?! Marni, mint a vipera, úgy ám! Azért, mert az a csalfa kun a boglyas hajú leánykával meghazudtolta Salamon urat!?

– Ki tudja, hazudott-e kun? – próbálta csitítani a legény a felhevült harcost. Hátha Salamon úr valóba orvul akarja meggyilkoltatni László királyt? Miért találta volna ki magától az a gyémántszemű szépség?

– Salamon úr igaz magyar férfiú, a bátor ősök ivadéka, Árpád vére! Látnád csak összevont szemöldökeit, daliás termetét, bivalyerősségű izmait! A becsület eleven köoszlopa ő, a vitézség és a tisztaság megtestesülése! Hogy meritek ily galádul ócsárolni? – Keve kivörösödött arccal süvöltötte bele az erdő mélyébe ezeket a szavakat. – Hogy ő felbérelne egy gyáva tányérnyalót?! Visszariadna a harctól, s gyalázatosan hátba támadná ellenfelét?! Soha, soha, soha!

A beszélgetés itt félbeszakadt ugyan, de ekkorra már minden tekintet az emlegetett kun harcosra szegeződött, s leányra, akik félénken húzódtak be egy nagy tölgyfa hűvös árnyékába. Tegnap érkeztek váltott lovakon a szomszéd táborból. Salamon úr küldte őket az előbbi terv megtárgyalása végett. S most mégis rajtuk, ártatlanokon csattanna az ostor?

Éjfél körül Falics óvatosan ereszkedett alá a vén tölgyfa sűrű lombjai között. A tábor szélén kemény örök álldogálnak ugyan, s éberül figyelik az érkezőket. Jelszó nélkül senkit be nem eresztenek. Ám a levegő szabad és korlátlan mindenki számára, de különösen az birtokolhatja zavartalanul, aki oly biztosan ugrál, sétál a vén faóriások koronáján, mintha csak a sík talajon lépkedne. Falics már réges-rég gyakorolja az erdei tornát. 6-8 méter magasban is oly egyszerűen lendül át egyik ágról a másikra, hogy nincs ember, ki utánozni merésznélne mutatványait. Így jutott be még az est leszállta előtt a pogányok táborába.

Most tehát óvatosan leereszkedett, s hangtalanul surrant tova a térdig érő fű között. Eleget hallott. Minél gyorsabban ki kell jutnia innen, hogy megmentse urának életét! Semmi kétsége sem lehet a gaz Salamon aljas szándékai felől. Csupán azt az öregedő, lelkes vitézt sajnálja... Valahonnan oly erősen ismerős neki...

Haza kellene menni az övéi közé. Minél sürgősebben megvinni a hírt. Belül azonban valami oly erősen tartóztatta. Hiszen az ő vérei ezek is, Árpád magyarjai! S a nagyapa! Ó az az áldott lélek. Itt kell lennie neki is!!! Oly régen nem hallott már felőle.

Agyában pillanatok alatt cikáztak a gondolatok, s egy szempillantás alatt elkészült fejében a terv. A kun leányt kell elrabolni, azt a fekete, gyémánt szemű szépséget. Az ám! Micsoda égő koromszemei vannak annak a lánynak! Ó istenem, mennyire emlékeztet valakire, akit ő innen a porból fel nem érhetett. De ezt a leányt elérheti, ha akarja. Csak őrajta múlik, hogy megszerezze. Igenám! Az ősök sem kérték a leányt, de nem ám. Rabolták! S jól megverték, ha ellenkezett. Aztán majd kivallja, mit akart vele az az álnok kígyó, az a Salamon. No meg talán nagyapáról is tudhat egyet's mást.

Falicsnak pillanat alatt a fejébe szökött a vér. Ez már igazi férfimunka, a harcos ősökhöz méltó cselekedet! Nem is távozik ő innen egyedül!

Hangtalanul lopódzott tovább a kun vendégek nagy barna sátra felé. Körös-körül már minden mély álomba szenderült. Újra aludt a tábor. Léptek zaját sehol sem hallani, csupán a fák susogása és a szellők lengedezése zavarhatja meg időnként a dermedt, langyos csendet.

A leány is aludt a sátorban. Egyedül volt, mert kísérőjét, azt a villámkarú vitézt Kevénél szállásolták el biztonság okáért, nehogy bajt okozzon. A lánytól azonban senki sem félt. A tábori őrség éber. Idegen ide a lábát be nem teheti... Hacsak nem a fák koronái között érkezett...

Falics óvatos volt és figyelmes. A harcos ősök vele született óvatossága dolgozott benne. Nesztelenül lopódzott oda a sátorhoz, de még véletlenül sem közelítette meg a bejáratot. Hogyne, hiszen elől örök járkálnak fáklyákkal a kezükben. Csak egy pillanatnyi világosság és neki vége... Zsebéből bicskát kotort elő, s hangtalanul elkezdte föl vágni a sátor hátulját egészen az aljától a tetejéig. Szíve egyre hevesebben dobogott, amikor az ócska, állott anyag időnként meg-megnyikordult a kése alatt. Jó negyedóraig dolgozott már, mire akkora lyukat sikerült kivágnia, amelyen egészen kényelmesen bebújhatott.

A boglyas fekete leány mélyen aludt a sátor tövében. Egyenletes szuszogása meg-megrezzentette a rideg, állott levegőt. Falics lábujjhegyen lépett hozzá, s óvatosan megérintette a vállát. A leány fölriadt, s rémült tekintetet meresztett az előtte álló ifjúra. Száját kiabálóra nyitotta, de ebben a pillanatban Falics vastag rongyot tömött bele, s halkán súgta a fülébe:

– Ne félj, nem bántanálak! Gyere velem! Semmi keresnivalód itt a vad kurjongató nomád táborában. Láttalak a fáról; a holdvilágnál csodáltam szép szemeidet. Otthont adok neked. Szeretlek!

Ó, a csalfa női lélek, hogy hallgat a hízelkedő szóra! A kun leány hálásan lobogó szemmel bámult a mellette térdeplő délceg ifjúra, simogatta erős kezét, csókolta napbarnított, szépséges arcát, s úgy érezte, ennél szebbet életében nem láthatott. Falics lágyan kézen fogta, s hangtalanul vezette ki a sátorból.

Magas, vén tölgyfa álldogált a barna sátor mögött, annak az árnyékába ültette le foglyát. Csupán az őrség távoli léptei hallatszottak ide, a kerek tisztáson itt-ott egy-egy égő fáklya lobbant, majd újból csend és mélységes sötét...

– Ha megígéred, hogy nem kiabálsz, kiveszem a szádból ezt a rongyot – ígérte suttogva a fiú. A leány csak bólintott.

– Miért jöttetek ide?

– Salamon úr küldött a kun táborból bennünket.

– Mi újság odaát?

– A vitézek egyre többet zúgolódnak.

Unják már a harcot, ahol zsákmányt alig-alig szereztek. Többen emlegetik, hogy inkább Bizánc felé kellene portyázni, ahelyett, hogy itt vesztegetjük az időt és a véreinket. Salamon úr azonban nem nyugszik. Megesküdött, hogy a harcot addig abba nem hagyja, ameddig László urat a föld színéről, el nem tünteti, s a magyar trónt újra vissza nem szerzi. Kötesk vezér pedig támogatja őt, hiszen a lányát is hozzáadta feleségül.

– A lányát! De hát ha jól tudom Salamonnak volt már hitvese?

– Judit császárné valahol német földön él, ő pedig másodszor házasodott. A mi urunknak leányát vette el. Hát ezért vagyunk most itt! Salamon úr ezer aranyat ígért annak, aki megöli László urat – remegett a leány, s szava görcsös sírásba fulladt.

– Csss! – csitította halkán Falics, majd lágyan a szeme közé bámult.

– Hogy hívnak?

– Réka – rebegte a leány.

– Réka! Nézz a szemembe! Szeretted azt az embert, úgy igazán – kérdezte komolyan a fiú, s a sátor felé mutatott, ahol a kun harcos aludt mélyen, Keve felügyelete alatt.

– Ki nem állhatom, és félek tőle! – zokogta Réka mélységes őszinteséggel. – Kényszerített, hogy szeressem... s el-elcsuklott a hangja.

– Akarsz velem jönni?

– Ki vagy te?

– A nevem Falics. László király apródja vagyok. Az uram megjutalmaz majd téged, ha megsegíted.

Réka bólintott. Falics fejében pillantás alatt készen állt a terv. Mélyen és erősen nézett a lány szemébe. A nagy, fekete golyók tiszta hűséget csillogtak vissza reá.

– Megbízhatok benned? – kérdezte halkán.

A leány újra bólintott, s ennyi elég volt a fiúnak. Az egyszerű szív nyelvén nagyon értett. Tudta, hogy mit kell cselekednie, s tudta azt is, hogy számíthat a leány segítségére. Ha amaz elárulja őt, neki vége. De nem fogja megtenni. Hiszen máris megszerette őt.

Látta a szemében csillogó szeretetet.

Halkan elindultak a tábor bejárata felé. Kézen fogva haladtak a bokrok alatt. Messze maguk mögött hagyták már a sátrukat, s kietlen területre jutottak. Egy teremtett lélek nem járt erre ezen a kései órán, csupán az örök halk suttogása hallatszott a fák között. Már csak pár méterre lehettek a bejáratától amelyet két vén faóriás jelölt ki jól láthatóan. Ekkor Falics megtorpant. Ő maga egy bokor alá hasalt, Réka viszont hirtelen macska módjára ugrott ki a tisztásra, s éles hangon elkiáltotta magát.

– Áruló, áruló, áruló!

A két pogány harcos megbolydult e szóra. Mintegy eszüket veszítve rohantak a rikoltozó lányhoz, aki kinyújtott karjával messze a távolba mutatott.

– Ott, ott, ott... – Veszélyben a tábor! – sikította elcsukló hangon.

A két erős pogány eszeveszetten rohant el a vezéri sátor felé. Réka villámgyorsan a szemközti bokorhoz ugrott.

– Elmentek – súgta halkan.

– Jól csináltad. – mosolygott a fiú, s a teljes testében remegő teremtést kézen fogva vezette kifelé a táborból.

III. fejezet

Bálint úr lassacskán, s komótosan sétálgatott a magyar sátoztábor kellős közepén. Szedelőzködniük kellett, mert a kunok serege egyre csak rabolt és pusztította a székelyföldi falvakat. Rájuk kell hát ijeszteni, hogy szétrebbenjenek. Ezért folyik a lázas készülődés, s a vitézek szorgalmasan rakosgatják szekérre az agyag lábosokat, fazekakat, pokrócokat, üstöket, fegyvereket, s egyéb holmikat.

Az ősz öreg szigorúan, komoran járkált közöttük. Mindennel elégedett volt, csak az aranykincsek elhelyezése nem tetszett neki. Leemeltette kocsisával, az idős Istók bácsival az ő bőrfedelű úti hintójáról a két erős vaspántos új ládát. Az egyiket színültig megpakoltatta kavicssal, a másikba belerakta az aranyedényeket, s végül a tetejére azt az ezer aranytallérnyi összeget, amelyet nagy utakra mindig magával hordott.

Az öreg Istók megszokta már urának szeszélyeit, de amikor éjnek-éjszakáján, midőn már minden elcsendesedett, neki köveket és kavicsokat kellett keresgélnie, hogy az egyik ládát azokkal rakosgassa tele, hát mégis dohogott egy kicsit.

– Hát ez meg mire való, nagy jó uram?

– Az rád keveset tartozik – felelte röviden Bálint úr – te csak tedd, amit parancsoltam. Azután a két láda Bálint úr kocsijára került. Egyik a saroglyába, a másik az ülés alá. Le-

lakatolt állapotban azonban olyannyira egyformának tetszettek, hogy még a készítőjük sem tudta volna megkülönböztetni őket.

Lassanként összeszedelőzködött a kis csapat. Komótosan ballagtak a szűk erdei ösvényeken, vigyázva, nehogy zajt üssenek. Beszélgetni is csak suttogva lehetett, de az út nagy részén néma csendben haladtak a vitézek. László király lovagolt az élen. Ötven felé járt már, de még mindig megőrizte frissességét, vitézségét, délceg fiatalságát. Fejjel nagyobb volt mindenkinél.

Haladt, haladt csendben a kis csapat. Egyszer csak apró zajokra, levelek zörgésére lettek figyelmesek. S uram fia, még mielőtt föleszmélhettek volna, egy kóborló kun csapat vágatott elő az erdő mélyéről. Többen a fák koronái közül ugrottak le a magyarok nyakába.

– Meneküljünk – ordították mindenfelől a király hívei. Veszett félelem és fejetlenség vett rajtuk erőt. Egyedül Bálint úr maradt nyugodt, akár egy kőszobor.

– Hol a pénzed öreg? – kiáltott felé ízes magyarsággal egy kóbor, varkocsos legény. Alighanem Salamon úr embere lehetett.

– Ott van ni a ládikó a saroglyában! – ordította egy másik. Ki vele!

– Dobd ki nekik! – parancsolt rá Bálint úr bakon ülő szolgájára, Istókra.

– Pénz, pénz, pénz – üvöltötték megvadulva a pogányok, de amint fölcsapták a ládika vaspántos fedelét, csalódottan bámulták a kődarabokat.

– Csak kő, meg szemét! Hajítsátok el!

– Ha ezek ilyen díszes ládát szánnak a köveknek, akkor bizonyára pénzük is van – üvöltötte a kóborló csapat vezére, s az egész sereg a magyarok után eredt. A távolság közöttük egyre csökkent...

– Segíts meg uram, éretted harcoltam! – kiáltotta László király az ég felé; s hát íme láss csudát! Ahol az előbb még hitvány kövek heverték, ott most száz és száz aranytallér csillogott...

– Arany! Nem kő! Nézzétek! – üvöltötték a kunok, s egymást tépve, taszigálva vetették rá magukat a nem várt zsákmányra.

– Arany!

– Arany!

– Arany! – hangzott a vad ordítás mindenfelől.

Eközben a magyarok már messze jártak, egészen benn az erdő sűrűjében.

– S mi lesz a serlegekkel uram? – kérdezte az öreg Istók, Bálint pedig a lábánál az ülés alatt heverő ládára kacsintott...

Falics egészen megszédült a vad rohanástól. Kábultan tápászkodott föl a földről, aho-
vá pihenni rogyott le. Az elmúlt hét eseményei fiatal lelkét a szíve mélyéig felkavarták.

Harc, ütközet, kalandozás, üldözés, menekülés... A küzdelem szünetében pedig lány leánykarok várják az elcsigázott fiút. Ó azok a lányok! Réka legutóbbis egészen megbabonázta a szívét. Az éjfekete szemekből sugárzó melegség szomorú, melankolikus emlékeket keltett életre benne; a Bizáncban hagyott kamaszszerelm fájdalmas nyomai éledtek fel újra és újra. Vére azonban hevesen lüktetett, erős karjai sokszor magához ölelték a hízkelkedve mellé simuló testet.

Egy nap maga a király hívatta, s így szólt hozzá:

– Fiam. Megmentetted hazádat, s megmentetted az életemet. Ajándékomul íme ezt adom neked – s arannyal teli erszényt nyújtott át. – Rékát is neked ajándékozom, légy vele boldog, ha szíved oly forrón kívánja őt.

Ettől kezdve Falics mindig László király nyomában járt, s egy pillanatra sem tágitott volna mellőle. Hogyne! – hiszen ő a király védelmezője és megmentője! Kezében tartja urának életét, hazájának becsületét.

A kun leány szökése után ugyanis az ellenség soraiból senki nem merészelt Lászlóra támadni. A gaz orvgyilkos terv lelepleződött, s megghiúsult. Salamon úr pedig láthatta, hogy még az elvadult kunok vérének sem kedves a gyilkosság...

Feküdt Falics a fűben elcsigázva, s elmélkedett. Egyes-egyedül volt, a küzdelem hevéből távol; félrebámult egy kicsit, hogy ne zaklassa senki amúgy is zavart gondolatait. Holnap lesz a mindent eldöntő, kegyetlen ütközet, egy nagy hegyek határolta sík mezőn, valahol a csiki havasok környékén. Élni vagy meghalni – ez itt a tét.

– Talán holnap már nem leszek – gondolkodott ziláltan a fiú. – Végül is éltem már eleget... Igaz, hogy még húszéves sem vagyok, de tapasztaltam, láttam, élveztem annyit, amennyiért tán a sokat próbált ősz öregek is irigyelhetnének. Lehet, hogy most félnem és reszketnem kellene – elmélkedett tovább – de hát végül is mi végre ez az egész élet...? Amiért élünk, azt én tapasztaltam. Éveztem az erdőt, a madarak csicsérgését, s boldog voltam ha Réka karjai forrón átöleltek. Voltam reménytelenül szerelmes, lángoltam vágyakozva, csalódtam fájón. Félttem, örültem, sírtam, nevettem, szerettem... Bejártam a világ minden zegét-zugát, elfogtak, de megszöktem, harcoltam, vesztettem, győztem. „Mi kell még az élettől? Öregség, betegség? Őszülő haj, hajlott hát, barázdák, ráncok? Élj vidáman, szeress forrón és halj meg fiatalon! Királyért, hazáért, s a becsületedért!!! Ha létezik egyáltalán szép halál, akkor én holnap egy kiteljesedett élet után méltósággal dőlök a sírba – amennyiben úgy hozza a sors...

— ♣ —

Világos, napsütéses nappalra virradtak az erdélyi havasok. A sötét fák lombkoronái között bekukucskáló napsugarak huncutul játszadoztak a világoszöld réteken, enyhe fényt bocsátva a fűszálak közül csillogó harmatcseppekre.

A két kicsiny sereg már csatára készen sorakozott föl a tisztás két oldalán. A magyarok is tán csak ötszázan lehettek a kunok még kevesebben, bár Ákos vezér szedett-vedett népe is csatlakozott hozzájuk. Rongyos, elfáradt, csüggedt társaság... Középen azonban egy csimbókos, lobogó hajú férfi biztatja a fiatalokat, szemében tisztesség, becsület és valami leküzdhetetlen akarat ragyogása fénylik.

Porfelhők úsznak fönt az égen, amint összecsap a két sereg. László király emberei vitézül aprítják az ellenséget. Falics a lehető legsűrűbb tömegbe lovagol, nehogy kimaradjon a közdelemből. Neki mindig a király mellett van a helye.

Később óvatosan, de harci láztól vezérelve kapaszkodik fel a domboldalon, mert a pogány sereg egy része onnan bocsát le nyílzáport rájuk. Őt azonban a fák árnyékában még nem vették észre... Mindjárt fölé a csúcsra, hogy szemtől-szembe kerüljön az ellenséggel.

– Életre-halálra! – kiált rá egy öblös, mély torok valahonnan a bozót sűrűjéből. Falics kis szíve nagyot dobbant egy pillanatra.

– Megölhetett volna! – villant át az agyán. Háttal álltam, s mögöttem rejtőzött... Ha hátba szúrt volna, végem van.

A bozótból magas, szikár, őszülő hajú férfi lépett elő. Erőtéljes, markáns vonásai anynyira ismerősnek tetszetek.

– Életre-halálra! – ismétli meg most kivont karddal a kemény pogány.

– Miért nem öltél meg? – suttogta Falics. – Ha hátulról rám támadsz, nincs esélyem...!

– Szemtől szembe! – dörögte keményen a másik. Tudd meg hát, hogy Hadúr hívei sohasem ölnék orvul, nem szúrnak hátulról!

– Engedj elmenni! – kérlelte Falics a férfit, akinek arca egyre ismerősebbnek derengett, mintha csak valami réges régi képet idézett volna föl, apró gyermekkori emlékeiből...

– Ha vívni akarsz, százával vannak itt még harcosok. Én hálával tartozom neked.

– Nem tartozol semmivel fiú, hanem védj magad! Hadúrért, s az ősi szabadságért! – üvöltötte süvöltve a harcos, s eszeveszett erővel vagdalkozni kezdett.

Az első kardcsapást még könnyedén védte Falics, azután azonban hátrálni kényszerült. Ő, aki hírneves vitézeket győzött le, pikáns lovagi viadalokon ezúttal kemény ellenfélre akadt. Kétszer visszavágott, majd megint hátrált... Ellensége szilárdan állt a talpán.

Vagy félórája viaskodhattak már eredménytelenül, amikor az idegen fáradni kezdett. Hiába! A fiatalság hevessege úgy tűnt Falics oldalára állította a győzelem istenasszonyát.

Még két-három csapás, s az ősz férfi keze megremeg. Mellét egy pillanatra szabadon, védtelenül hagyja, s ennyi elég Falicsnak. Mint a villám fedezi fel a nagy lehetőséget, s kardját markolatig döfi a szökés férfi mellkasának kellős közepébe. A kemény pogány keze lehanyatlik, lába összecsuklik, s mint élettelen zsák hever végig a pázsiton...

A fiú könnyekben ázó szemekkel, remegő térdekkel guggol le melléje. Az ősz férfi még életben van. Szemét mereven, szomorúan függeszti gyilkosára.

– Bocsáss meg! – zokogja Falics elkeseredetten. – Te akartad, hogy párbajozzak veled...

– Semmi az – mosolyog kényszeredetten a másik. – Hamar túl leszek rajta, s legalább

nem látom, hogy tapossák el a fekete papok a régi szabadságot, s hogyan fűzik rabláncra a harcban büszke magyart...

– Csak egyre kérlek – folytatta suttogva – ha vége lesz a harcnak, kérlek keresd meg Zoltánt, Zotmund fiát, a táltost. Megtalálod a táborunkban a többiek között – zília egyre hevesebben – kérlek mondd majd meg neki, hogy meghaltam, elestem az ősi hitért... S az amulettetem – egy lószőrből készült kis erszényt nyújtott át – vidd majd el neki. Én küldöm ezt... én vagyok az... Keve.

– Keve!!! – ordított a fiú sírón, fájdalmasan. – Ó, édes öreg barátom, hát nem ismersz meg! Nézz rám csak még egyszer, egyetlen egyszer az életben! Hát nem látod az arcomat... Én vagyok a te régi kicsi cimborád... Az a kicsi fiú... Zotmund fia Zoltán unokája... Falics.

Az ősz pogány arca óriásit rándult a fájdalomtól, szemébe azonban csillogó mosolyt erőltetett.

– Falics! Édesem! Menj haza nagyapádhoz! Tíz éve sír utánad – nyöszörögte, majd kezét békejobbként a fiú felé nyújtva, nagy sóhajással adta ki leheletét.

IV. fejezet

A kemény küzdelem hamar véget ért. Ákos vezér maroknyi népe Kötesk vezér csapataival egyetemben szétszórta, agyonvert, rongyos csavargóbanda benyomását keltette. A nyughatatlan vérű Salamon elmenekült a harcterről, és sohasem látták többé az országban. Hogy hová mehetett, azt bizony senki sem tudja. Egyesek szerint remeteéletet kezdett, s magába szállva könyörgött bűnei bocsánatáért. Szőrcsuhában járva, gyökerekkel táplálkozva teljes magányosságban hunyt el a távoli Póla falu melletti barlangban, ahol ma is szentként tisztelik. Mások látni vélték még néhányszor a fehérvári királyi palota közelében szánalomkeltő módon könyörögve, rongyos koldusnak öltözve. Számtalan legenda kavargott a kíváncsi emberek fejében, terjedt szájról-szájra a kicsi falvak paraszti népsége között. Az igazság azonban mindmáig rejtve maradt.

László király fényes kísérettel vonult be Nagyváradra. Több száz díszes páncélos vitéz kísérte őt, kardjukon a nap sugarai vidáman játszadoztak. Falics mindig közvetlenül ura mellett lovagolt. Fekete bőrsapkát viselt, mely alól hosszan csüngtek lefelé göndör, aranybarna hajfonatai. Mellét erős bőrmellény borította, alatta lobogó fehér ing, alul kék szőrmenadrág, lábán aranycsizma. A királyváros ifjú szüzei áhítattal bámulták őt az ablakból, amerre csak a menet végigvonult, s néhányan biztosan irigykedve gondoltak az éjfelete

szemű kun leányra, ki e csodaszép ifjú szívét-lelkét egy-kettőre meghódította.

Déltájban élénk dobpergések és trombitazúgások közepette érkezett a város főterére a díszes menet. Harsogó éljen köszöntötte őket mindenfelől. A főtéren a nagytemplom és a királyi palota között magas fatrónus álldogált, erre sétált fel most méltóságteljesen, a kissé idősödő, de még mindig délceg és vitéz, szent fejedelem.

A dobpergés lassan elhallgatott, a kiabálás alábbhagyott, a piactér pillanatok alatt elcsendesült. Legfeljebb egy-két néma suttogás kísérte az uralkodó mozdulatait. Ítélik a király.

Első ízben tizenkét kékdolmányos daliás legény lépett elő aranyhímzésű mellényben. 20 év körüliek valamennyiben. Lelkes, bátor harcosok, kik óriási érdemeket szereztek a csatákban. László sugárzó arccal, atyai szeretettel nézett rájuk. Méltóságteljesen felemelkedett székéből, lassú léptekkel a legelől álló ifjúhoz lépett, s meleg tekintetét reá szegezve lágyan szólt hozzá.

– Derék legény vagy fiam, bátor vitéz! Ezt az ütést eltűröd, de többé egyet sem! – s kardja lapjával a fiú vállára csapott.

– Ó de szép volt ez atyám! – sóhajtott föl az első sorban egy kis apródlegény. Falics szeme ragyogott a büszkeségtől, hiszen visszaemlékezett a tavalyi gyönyörű fehérvári napokra, amikor ő is részesült ebben a különös kitüntetésben. Most azonban már közvetlenül a király jobbján a helye...

Ezután béna, sánta harcosokat vittek a király elé. Többségük talicskán érkezett, néhányan mankójukra támaszkodva bicegtek a trónhoz. Szomorú szemű, elgyötört ember valamennyi. Jó alaposan összekaszabolták őket a kunok. Egyikük fél szemére vak is, s mindkét keze könyökben végződik. Egy másiknak a bokáját vágták ketté... Szemükben könnyörgés, félelem és bizakodás...

László úr az égre emeli tekintetét. Az egybegyűlt tömeg áhítatos csendben figyeli az imádkozó királyt... Körös körül méla némaság...

– Segítsd meg uram a Te népedet! – könyörög László, s mintha fényes, földre szálló angyalsereget látna, letérdel a földre, a trónszék elé. Ragyogó kék szemeit az előtte álló, csodát váró, bizakodó társaságra függeszti, s íme azok mankójukat elhajítva, talicskájukat odébb dobva egészségesen borulnak a lábai elé...

Végül a legyőzöttek kerülnek elő. Csupa megtört, szomorú szemű, tépett ruhájú harcos. A régi szabadságnak, Hadúr hatalmának mindörökre vége szakadt... Soha, soha senki újjá nem éleszti többé!!! Így éreztek már a békési Vata szétvert legényei is, majd Vata fia János lázadói... Most azonban az utolsó, a végső reménysugár is elhamvadt, porrá lett, kihuny.

László király szelíden, szomorúan nézett a legyőzöttekre. Lám, lám nem tudtak megbékelni sorsukkal, s ím hová jutottak! Aki az egy igaz Istennel szembeszegül, menthetetlenül bukásra ítéltetett. Krisztus urunk azonban megbocsátást parancsol. Békét követel és kíméletet a legyőzötteknek. A király gyorsan intézkedik. A kunoknak az Alföld közép-

ső részét jelöli ki lakhelyül, ahol egy ispán vezetése alatt betelepednek, falvakat építenek, megkeresztelkednek. A magyar pásztorok is kegyelmet kapnak, de be kell állniuk valamely földesúr birtokára szolgálni. S lám, a király jóságos tekintetétől a legyőzöttek, a betegek, a megcsonkítottak mind-mind egykettőre meggyógyulnak, erőre kapnak.

Ákos vezér maga is elesett a harcban. László király ölte meg őt, becsületes, vitézi párbajban. Hátulról azonban egy csimbókos hajú, magas hajlott hátú, ősz öregember lép a trónus elé. Arcán ezer és ezer ránc, szeme közt fekete karikák. Tekintete beesett és sovány, megjelenése azonban így is tekintélyt parancsol. El is hallgat nagy hirtelen az izgő-mozgó társaság, s minden szem az ősz öregre szegeződik. Mindenki tudja, kit tiszteljen benne... Hadúr utolsó papját, a táltozt látják szemeik előtt...

Zotmund fia Zoltán pedig lassan a király elé lép. Fejét bűnbánóan meghajtja előtte, s halkan rebegi:

– Téged akartalak elűzni, s most lásd mit kér tőled méltatlan szolgád. Egész életemben a magyarok ősi istenét szolgáltam, s atyádat Béla urat, ki mindenek fölött kedves volt nekem... Mint szeretett uram fiát, s mint tisztos ellenséget kérlek téged, könyörögve uram. Öreg vagyok, elesett, tán egy évem sincs már hátra. Becsülettel kiszolgáltam az életet. Remélni én már semmit sem remélek, s lelket-szívet váltani sem tudok. Visszatérek hát elhagyott otthonomba a Balaton nádrengetege közé, hogy a szabadon suhanó felhők alatt a természetben végezzem be küldetésemet. Ó uram, csak egyetlen vágyam és kívánságom van immár nekem. Két gyönyörű szép unokám volt... Egy aranyhajú, telt orcájú kislány, kit most a harc hevében vesztettem szem elől... s egy deli szép fiú, akit – ó Istenem – lassan nyolc esztendeje nem láttam már... Rablók szakítottak el mellőlem évekkal ezelőtt. Ó nagy jó uram, segíts megtalálnom őket, s esküszöm neked, sorsomban megnyugodva, nyugodt szívvel térek majd síromba...

László meleg szeretettel és együttérzéssel tekintett le az előtte álló roskatag öregemberre. Kisgyermekkori emlékeiből lassan összeálltak apja hű kísérlőinek arcvonásai. S ez az ember, kit gyermekként oly nagyon szeretett, fellázadt ellene, majd kegyelmet és segítséget vár: éppen őtőle a fölülkerekedett ellenségtől...

De mielőtt a király egy szót is szólhatott volna, a jobbja mellől előlépett egy kipirult arcú 19 éves legény, s viharosan megölelte az elgyötört öreget.

– Édes, édes nagyapó, csakhogy viszontláttalak!

– Falics! Kedvesem! Ó istenem, micsoda vitéz lett belőled – rebegte félőn Zoltán, a tálto, s mélyen szántott arcán patakokban csorogtak alá a meghiúsult öröm forró könnyei.

Falics gondterhelt arccal robogott végig a váradi palota előtt sorakozó szekerek között. Arany- és ezüstitárgyak heverték rajtuk, dunyhák, csíkos kendők és magas szárú csizmák, bőrmellények, valamint számtalan különféle fegyver. Íjak, nyilak, kardok és szablyák tucatszámra. Az ellenségtől zsákmányolták valamennyit. A fiú azonban érdektelenül rohant végig rajtuk. Kutató szemei a rabokat keresték... csupa szánalmas, összeláncolt népesség, kik most majd szolgálni fognak valamely ispán birtokán. Talán az ő kishúga is itt van valahol... 15 éves lehet lassanként... Te jó ég, hát már meg sem ismerné! Hiszen kisgyermek volt még, amikor elszakadtak egymástól. Azóta biztosan szép, sudár hajadon lett belőle, akiért meg-megdobban az ifjú vitézek szíve. Talán nem hurcolták el őt rabszolgának, hiszen keresztények.

Az első rabszállító kocsin csupa öreg harcos üldögélt. Fél lábú, fél karú béna emberek. Arcuk beesett, sápadt... s csupa-csupa ránc. A tér másik sarkában álldogálnak a fiatalabb foglyok, megbilincselve. Mind-mind férfiak. Leányt közöttük egyet sem látni. Azokat talán már el is szállították valamelyik ispán birtokára. De hiszen Gyöngyvirágot tegnap még sokan látták. Valahol itt kell lennie.

Egy másik barna bőrrel letakart utiszekéren végre fiatal leányok cseverésznek. Fekete hajú, barna szemű, barna bőrű, pogány kinézetű ifjú hajadonok. Odább azonban három kis szőke is üldögél. Szótlanok, elgyötörtek, szomorúak.

Falics sokáig álldogált előttük. Előbb messziről, majd egyre közelebbről fürkészte arcvonásaikat. Hiába. Emlékezete már csak homályosan tudta felidézni hűgának törékeny termetét, rózsaszínű, vidám ábrázatát.

Éppen tovább állni készült, amikor mintha villámcsapás sújtotta volna, megvilágosodott. Az egyik szőke, kékszemű leány nyakában picike kék keresztet fedezett fel, közvetlenül a kislány szíve fölött. A leány éppen kezébe vette az ékszer, lágyan megcsókolta, s valami halk, mély sóhaj bűgött föl az ajkán.

Édes Jézusom, mennyire ismerős volt Falics számára ez a látvány! Hiszen ez a kis kék kereszt, amelyet még a fekete papoknál kapott Virág, s amitől a világ minden kincséért meg nem vált volna. A nyájas hízeltetések és zord tilalmak mind-mind hatástalanok maradtak. Minden este megcsókolta, majd őszinte, nagy szemekkel bámult a sötétbe, ahol időnként Hadúr szellemeit és a nádas tündéreit vélte felfedezni. Virág itt is, harc közben is megtartotta ezt a kis nyakláncot. A kemény harcok közepette, a naponta elhamvadó áldozati máglyák mellett tudatlanul is Krisztushoz fohászkodott.

– Gyöngyvirág – lépett elő a fiú szeretetet sugárzó szemekkel, s kishúga kezét lágyan kezébe vette. A leány először értetlenül nézett rá, majd mint a napsütötte mező, hirtelen minden kivilágosodott.

– Falics! Édes, édes bátyókám! Mennyit sírtam utánad! – zokogta a fiú vállára borulva, s megkönnyebbülten halk, szende szipogásba kezdett. – Istenem! Mindennek vége, de te újra megvagy nekünk!

V. fejezet

Hatalmas sárga narancsok és érett datolyák csüngtek alá a bizánci császári palota kertjében magasodó fákról. Pedig már lassanként beköszöntött az ősz. Rövidebbek lettek a nappalok, s éjszakánként borzongva járta be a kertet a hideg levegő.

A kastély falain belül csend és békesség honolt. Kommenosz János, az ifjú császár feltűnően daliás, magas, napbarnított arcú úrfi már-már megfontolt férfivá érett. Hites felesége, Iréne császárné, akit a magyarok csak Piroskának neveztek, gyönyörű fiatal hölgygé nevelődött, kinek szépségéről és jóságáról még a messzi falvakban is legendákat sütognak a parasztasszonyok. Egyesek már életében a szentek között emlegetik erényes élete és szívének tisztasága miatt. Kisgyermekkori kalandjait lassanként feledni látszik, s szeretetteljes rajongással veszi körül férjét, hódolóit, szolgálóit s a palota embereit.

A minap azonban követség érkezett Magyarhonból, a rég nem látott ősi hazából, s ez bizony ismételten kegyetlenül fölkaparta az ősi emlékeket. A követség vezetője egy vállig érő, barna hajú ifjú vitéz, leendő temesi ispán, László király leghívebb embere, legőszintébb szolgálója, a neve pedig egyszerűen: Falics.

Hát igen. Röpülnek az esztendők, viharebesen múlik az idő. Csaknem tíz év telt már el azóta, hogy az akkor még kissé szeleburdi kamasz, veszélyes kalandokba sodorta Piroskát, s közben lassan nyiladozva, gyengéd érzelmek ébredtek a két fiatal között. A kunok ellen vívott hősies harc is hat éve lezárult már. S most, hogy László király újból követséget menesztett vejéhez, Falics könnyörögve kérte, hadd mehessen velük. A bizánci évekre visszagondolva édes-keserű érzelmek kavarnak lelkében, s szomorú melankolikus álmodozásait újjáélesztheti, hacsak egyszer, egyetlen egyszer megpillantja elmúlt szerelmét.

Piroska császárásszony lelkét azonban hevesen feldúlta az emlékezés viharos ereje. A keserű, fájdalmas búcsú pillanatai elevenen égtek még benne, égették, emésztették a szívét. Még most tíz év elteltével, boldog házasságának kellős közepén is oly édesen megrázó viszontlátni élete első nagy álmát. Az első szerelem emléke minden egyszerű lény lelkében örökké, kitörölhetetlenül él és megmarad...

Két nap elteltével a császári tanácssteremben találkozott a két fiatal. A tanácsosok az ülés végeztével lassanként elszállingóztak, a császári család nyugovóra tért. Csupán a fejedelemasszony maradt még hátra, s Falics a magyar követ. Fontos beszélőnivalójuk akadt.

– Sokat gondoltam rád – kezdte a fiú dadogva, bizonytalanul. S lám, ezúttal nem szólítja „fenségnek” a hölgyet.

– Nem kellett volna eljönnöd.

– Látni akartalak. Ne félj. Boldog vagy? Szereted a férjedet?

– Igen – válaszolta a királylány határozottan. – Nem az az érzés ez, amit irántad éreztem. Megnyugtató és biztonságot adó, heves lángolások nélkül.

– Végleg megtértem és megnősültem – folytatta Falics akadozva. – Gyönyörű szép feleségem van. Hűséges, engedelmes, jó asszony. A háborúban zsákmányoltam. Pogány volt, de már évekkel ezelőtt megkeresztelkedett. Magammal viszem a Temesközbe, mert hogy rövid időn belül ispánságot kapok.

– Hát igen – merengett a leány. – Elmúlik az élet, el a szerelem. Pedig nem is tudtuk, hogy szeretjük egymást. Akkor nem mertük ilyen nyíltan kimondani.

– Az az érzés már nem tér vissza többé. Így is van rendjén. Éljen boldogul. Nem akartam fájdalmat okozni. Csak látni akartalak még egyszer, utoljára. Jobb így elválnunk. Így, hogy már mindent megbeszéltünk. Egészen más. Szívemben örökre megőrzöm emlékedet, s ha hajam ősz lesz, s hosszú szakállam verdesi hajlott vállamat, unokáimnak mesélem majd első szerelmem történetét. Szép voltál, nagyon szép. És jó, hogy láttalak...

Örült érzés a szerelem. Az emlékezés, a merengés még bolondabb dolog. Ami elmúlt azt visszahozni már úgysem lehet. Mégis: e találkozás örökre és visszavonhatatlanul szívünkbe vési mindazon élményeket, amelyek a síríg kísérik lelkünket és életünket.

Hideg metsző szélvihar vágat a balatoni mocsarak nádasai között. A tó tükrét vastag jégpáncél borítja be, a vízimadarak messzi hazába költöztek. Egy teremtet lélek sem lakik errefelé, s a falvakból is csak nagy ritkán téved ide ilyenkor valaki. Csupán egy piciny tenyérynyi száraz hely fehérlik ott a nádas közepén, ahol ócska deszkákból tákolt csöppnyi kalyiba húzódik meg. Előterében egy megfáradt, roskatag öregember üldögél: Zotmund fia Zoltán, a táltos.

Hosszú szakálla a térdét verdesi, ősz haja csaknem teljes arcát beborítja. Egyes egyedül éldegél lassan hét éve már. Unokái messzi-messzi tájakra szakadtak. Gyöngyvirágot bátor Opos vette feleségül, mindketten megkeresztelkedtek, s Biharban kaptak birtokot a királytól. Két gyönyörű kisleányuk született.

Falics pedig hírneves vitézzé nevelődött László király oldalán. A fejedelem legkedvesebb embere. Rékát, a hűséges kun lányt vette feleségül, a szertartást Pio atya végezte el. Gyermeük ugyan eddig még nem született, de az a hír járja, hogy Réka kisfiút vár... Istenem! Ha csakugyan fiú lenne... Ősszel megkapták a temesi ispánságot is. Nemes ember lett a gyerekből, országos hírv vitéz!

Egyedül él hát a vén táltos, egyes-egymagában. A falu népe már csak nagyritkán vetődik errefelé. Mióta a harc lezárult, senki sem hisz már Hadúr feltámadásában. A kicsiny falvak lakói szorgalmasan járogatnak vasárnap a templomba, s az áldozatra szánt állatot se hozzák már ide. Lassanként a borról, a sajtról, a kenyérről is elfelejtkeznek, pedig hajdanában rendszeresen hordtak ilyesmit Zoltánnak.

A vén táltost szép lassan mindenki elfelejtette már. Pedig egyszer maga a király küldött követeket érte, Falics kérésére, s azt üzenté, jöjjön Váradra, s éldegélje öreg napjait a palotában. Békéljen meg Isten népével és a kereszténységgel is.

Az ősz öreg azonban nem tudja múltját megtagadni. Pedig áldozati tűz már réges-régen nem égett a kalyiba előtt. Csak nagyritkán jut eszébe, hogy egy-egy tűzokot feláldozzon, s azt is csak szokásképpen teszi. A varázsigéket régóta nem mormolja már, s azt sem hiszi, hogy az áldozat füstje Hadúr felé száll. Hadúr halott, réges-rég halott – tudja ezt az öreg táltos, tudja jól. Mégsem bírja feladni önmagát. Nem bír elszakadni a mély, csendes természettől, a nádistól, a szabadságtól... Meghalna, ha palotában kellene laknia. Így hát naphosszat üldögél a kalyibája előtt, szeme a semmibe réved, elmélkedik és emlékezik.

Tíz fős kicsiny lovascsapat vágat széleseben a Balaton partján. Vezetőjük nemesember lehet, úgy 25-26 év körül. Gyakorlott pákászok biztonságával ismeri ki magát az ingoványos vidéken, s egy-kettőre megtalálja az ember nem látta kalyibát a sűrű nádrengetegben.

Éjszaka van, a hold sápadt fénnel világítja be a kopár tájat. Az öreg táltos bóbiskolva üldögél kis otthona előtt. Majd egy hónapja nem látott már élő emberfiát. Csupán a vén pákász vetődik néha errefelé egy-egy friss tojással a zsebében. Ő is egyre ritkábban jön... Üldögél, üldögél az öreg, s talán-talán a múltból álmodik. Még a betolakodó lovasok zajára se rezzen össze...

A csapat vezére, egy 26 év körüli ifjú lováról leugorva az öreghez lépett, és szelíden megérintette a vállát. A vénember összerázkódott.

– Mit kerestek itt? – kérdezte akadozva. – Öregember vagyok, nem ártok én már senkinek. Miért pont én hiányzom abból a templomból? Ó, kérlek hagyjatok békében meghalni!

– Édes nagypapa! – az ifjú letérdelt a táltos mellé.

– Falics! Drágám! Ó, de régen nem láttalak. Gyertek, kerüljétek beljebb! Semmim sincsen, de azt mind megosztom veletek – s két száraz sajtdarabot, meg némi sült galambhúst kotort elő. Ősrégi eledel valamennyi. Remeg már a keze az öreg Zoltánnak, nem tud úgy célozni, mint régen. Tíz zsákmány közül egyet ha eltalál. Nem is gyakorolja ő már. Csak akkor próbálkozik meg egy-egy vízimadárral, ha végképp fogytán az eledel. Inkább halászik. A hálót még csak-csak elbírja valahogy.

Lepihentek a vitézek a hosszú út után. Csupán a tűz sercegését és a szellő susogását hallani. Ketten maradtak csak ébren: Zoltán és Falics.

– Gyere el hozzánk édes nagyapa – könyörög a fiú. Eljöttem, s nem is megyek haza nélkül. Váramban sok hely van, külön lakosztályt is kaphatsz. Békében élheted öreg napjaidat.

– Ne kívánd ezt tőlem édes fiam! – dadogta meghiúsult az öreg. – Engem már a nádas temet el. Itt születtem az ősi, szabad pusztaságon, itt éltem, itt is halok meg. Egykor hittem Hadúrban, a harcos istenben, de ma már nem hiszek. Mégsem tudom megtagadni önmagam. A puszta temet el engem is, akárcsak az ősi hitet. Egy hatalmas fekete koporsó, amely egy isten holttestét rejti majd el.

Sokáig beszélgettek még, ki tudja, miről. Pirkadat volt már, amikor nyugovóra tértek. Talán érezték, hogy utoljára látják egymást. Falicsnak mennie kell, az öreg pedig marad.

Másnap délben már magasan járt fenn a napkorong, amikor a vitézek útra készülődtek. Dolguk végezetlenül térhettek haza. Zoltán táltos egészen a nádas széléig kísérté őket, végső búcsút intett remegő kezével, s homályos tekintettel bámulta férfivá serdült, vitéz unokáját, ameddig annak alakja az út porának homályába veszett. Azután visszavonult kis otthona elé, leült a kalyiba sarkába, s lecsüngő fejét hosszan lógatva emlékezett, emlékezett.

Hadúr meghalt, s utolsó szolgája is a sír szélén álldogál. Mert Zotmund fia Zoltán lassanként megtér urához, kit életében végig lelkesedéssel szolgált, s akit kudarcai után sem bírt megtagadni soha. Ő volt az utolsó táltos.

Vége.